

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

คณะผู้วิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุมณฑา รัตนกุล หัวหน้าโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์

ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิราภรณ์ วรรณดี

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ส.ก.ว.)

2538 - 2542

รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ชุดโครงการประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

เอกสารหมายเลข 4

ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับ
ชนกลุ่มไทในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วชิราภรณ์ วรรณดี
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล

2543

การวิจัยชุดนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

รายงานผลการวิจัยเรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย” ซึ่งศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย มีผู้ร่วมวิจัยได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วชิราภรณ์ วรรณดี อาจารย์และนักวิจัยประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

รายงานวิจัยเรื่องนี้แบ่งเป็นสี่เล่ม เล่มแรก เป็นประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.คุณหญิงสุริยา รัตนกุล เป็นผู้วิจัย ประกอบด้วยการนำเสนอเชิงวิเคราะห์ กล่าวถึงความหมายของคำว่าชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และชาวเขา ความสำคัญและที่มาของหัวข้อวิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขต แนวความคิด ประโยชน์ และวิธีดำเนินการวิจัย บทวิเคราะห์ขององค์ความรู้ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมลายู-โปลีเนเซียน บทสรุป บรรณานุกรม และบรรณานุกรม

เล่มที่สอง เป็นประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ เป็นผู้วิจัย ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาออสโตรเอเชียติกในประเทศไทย ปัญหาเรื่องชื่อของภาษาและกลุ่มชน ผลงานการศึกษาจากกลุ่มชนที่พูดภาษาออสโตรเอเชียติกในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทสรุป บรรณานุกรม และภาคผนวก ในภาคผนวกนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกในประเทศไทยตามตระกูลภาษาที่ได้เรียงลำดับไว้

เล่มที่สาม เป็นประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ซึ่ง ดร.ลักขณา ดาวรัตนหงษ์ เป็นผู้วิจัย ประกอบด้วยบทสรุป บทวิเคราะห์ บรรณานุกรม และบรรณานุกรม

เล่มที่สี่ เป็นประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไท ซึ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิราภรณ์ วรรณดี เป็นผู้วิจัย ประกอบด้วย ภาพรวมองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย บทวิเคราะห์ บทสรุป บรรณานุกรม และบรรณานุกรม

คณะผู้วิจัยคาดว่ารายงานผลการวิจัยเรื่องประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยนี้ จะเป็นประโยชน์แก่การวิชาการด้านชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาวิจัยหรือบันทึกไว้ให้มาอยู่ในที่เดียวกัน

คณะผู้วิจัย

เอกสารหมายเลข 4

ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
4.1 ความนำ	1
4.2 วัตถุประสงค์	1
4.3 ขอบเขตของงานวิจัย	2
4.4 นิยามศัพท์	4
4.5 ข้อตกลงเบื้องต้น	4
4.6 องค์ความรู้ที่ศึกษาในชนกลุ่มไทแต่ละกลุ่ม	5
4.7 ภาพรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย	65
4.8 สรุปวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	79
บรรณนิทัศน์	183
ภาคผนวก	247
ก. โครงการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย"	248
ข. กำหนดการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2	272

บทที่ 4

ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย

4.1 ความนำ

ในอดีตและสืบเนื่องถึงปัจจุบัน มีนักวิชาการสนใจศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้ของคนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องของชนกลุ่มน้อยซึ่งแบ่งตามเกณฑ์ตระกูลภาษาที่ชนกลุ่มน้อยนั้น ๆ ใช้เป็นภาษาพูดและเขียน ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยจึงแบ่งได้ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family) ภาษาตระกูลไท (Tai language family) ภาษาตระกูลม้ง-เย้า (Hmong-Yao language family) และภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน (Austronesian language family)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้สนับสนุนให้นักวิชาการในสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่อยู่ในเอกสารประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยทั้ง 5 กลุ่ม ดังกล่าว โครงการวิจัยเรื่อง “ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย” จึงเกิดขึ้น และเริ่มดำเนินงานในปีพุทธศักราช 2539 ด้วยการแบ่งการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมองค์ความรู้ตามกลุ่มตระกูลภาษา และตามหมวดหมู่วิชาการที่ได้ตกลงกันไว้ 16 หมวด

งานวิจัยเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการใหญ่ดังกล่าว และเรียกตามชื่อตระกูลภาษาว่า “การวิจัยเรื่องประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไท(Tai)ในประเทศไทย” หรือผู้วิจัยขอเรียกชื่องานส่วนนี้สั้น ๆ ว่า “การวิจัยเรื่องประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย” และถือว่าเป็นบทที่ 4 หรือเป็นโครงการย่อยในโครงการใหญ่ แนวทางและวิธีการวิจัยดำเนินตามโครงการใหญ่ คือเป็นวิธีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ 16 หมวด ประมวลให้เป็นระบบในชนกลุ่มไทแต่ละกลุ่ม (ซึ่งในงานครั้งนี้แบ่งได้ 18 กลุ่ม) แล้วสรุปสังเคราะห์เป็นภาพรวมองค์ความรู้ของชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย

4.2 วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ในเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย ประมวลเข้าด้วยกันให้เป็นระบบ สรุปสังเคราะห์ และเสนอแนวทางที่ควรวิจัยในชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทต่อไป

งานวิจัยเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์ในด้านการรวบรวมเกี่ยวกับองค์ความรู้ของชนกลุ่มต่าง ๆ ที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย ซึ่งเป็นการประมวลองค์ความรู้สำหรับเป็นแนวทางในการวิเคราะห์องค์ความรู้แต่ละด้านให้ลึกซึ้งต่อไป

4.3 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไท (Tai) ในประเทศไทย มีขอบเขตของการประมวลองค์ความรู้ในชนกลุ่มไทที่ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยไว้ในเอกสารงานวิชาการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารประกอบการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ บทความและสารคดีเชิงวิชาการ เฉพาะที่ผลิตและดำเนินงานในประเทศไทยเท่านั้น

ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย ที่ศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 18 กลุ่ม และได้กำหนดรหัสประจำกลุ่มไว้เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์และจัดแบ่งกลุ่มด้วยคอมพิวเตอร์ ดังนี้

	ชื่อกลุ่มตามตระกูลภาษา	ชื่อในงานวิจัยนี้	รหัส
1.	ไท, ลาว (Tai, Lao)	ไทยลาว	ATL
2.	ไทขิ่น, ไทเขิน (Tai Khun)	ไทยเขิน	Khn
3.	ลาวครั่ง (Lao Khrung)	ลาวครั่ง	Khr
4.	กะเลิง (Kaleung)	กะเลิง	Klg
5.	ไทลื้อ (Tai Lue)	ไทยลื้อ	Lue
6.	ลาวเงี้ยว (Lao Ngaew)	ลาวเงี้ยว	Ngw
7.	ไทญ้อ, ญ้อ (Tai Nyaw, Nyan)	ญ้อ	Nyw
8.	พวน (Phun)	พวน	Phn
9.	ผู้ไท (Phu Tai)	ผู้ไทย	PTh
10.	แสก (Saek)	แสก	Sak
11.	ไทดำ, ไช่ (Tai Dam, Song)	ไช่	Sng
12.	ไทหย่า (Tai Ya)	ไทยหย่า	TYa
13.	ไทยวน (Tai Yuan)	ไทยยวน	TYn
14.	ไทใหญ่ (Tai Yai)	ไทยใหญ่	Yai
15.	ยอง (Yong)	ยอง	Yng
16.	โย้ย, ย้อย (Yoy)	โย้ย	Yoy
17.	ลาวเวียง (Lao Wiang)	ลาวเวียง	Wia
18.	ไทหลายกลุ่ม (Several Tai)	หลายกลุ่ม	Sve

องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในการศึกษาแบ่งเนื้อหาเป็นหมวดวิชาการได้ 16 หมวด และมีรหัสประจำหมวด ได้แก่

ชื่อนหมวดวิชา	รหัส
1. ชชาติพันธุ์ (Ethnic Groups)	ET
2. แผนที่ / สถิติ (Map / Statistics)	MS
3. ประวัติศาสตร์ / โบราณคดี (History)	HT
4. การปกครอง / สังคม / เมือง-ชุมชน (Social Structure)	SS
5. เศรษฐกิจ / อาชีพ (Economics)	EC
6. การอพยพเคลื่อนย้าย (Migration)	MI
7. ประชากรศึกษา (Population)	PP
8. นิเวศวิทยา (Ecology)	EG
9. สาธารณสุข (Health)	HL
10. โภชนาการ (Nutrition)	NT
11. ภาษา / การสื่อสาร (Language & Communication)	LC
12. การศึกษา (Education)	ED
13. ความช่วยเหลือ (Help)	HP
14. การท่องเที่ยว (Tourism)	TR
15. มานุษยวิทยาวัฒนธรรม (Anthropology)	AN
15.1 วัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (Anthro : genral)	ABGN
15.2 ความเชื่อ (Anthro : belief) ได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียมและข้อปฏิบัติ	ANBL
15.3 ประเพณี จารีต ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม (Anthro : tradition)	ANTR
15.4 การแต่งกาย (Anthro : dressing) ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การประดับตกแต่งร่างกาย	ANDR
15.5 การประดิษฐ์ (Anthro : technology) ได้แก่ เทคนิคในการสร้าง และประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เช่น การทอผ้า จักสาน และสลัก ฯลฯ	ANTH
15.6 วรรณกรรม / คติชาวบ้าน (Anthro : folklore) ได้แก่ นิทานพื้น บ้าน ตำนาน เรื่องปรัมปรา	ANFR

ชื่อหมวดวิชา	รหัส
15.7 ศิลปะ (Anthro : arts) ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ สถาปัตยกรรม หัตถกรรม และงานแสดงศิลปะต่าง ๆ	ANAR
15.8 อื่น ๆ (Anthro : others)	ANOT
16. บรรณานุกรม (Bibliography)	BB

4.4 นิยามศัพท์

ในงานวิจัยเรื่องนี้ มีศัพท์เฉพาะที่อาจทำให้เข้าใจไม่ตรงกันได้ จึงขอให้นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะสำหรับงานวิจัยเรื่องประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย ดังนี้

ชนกลุ่มน้อย ในงานวิจัยนี้ใช้ตามความหมายและข้อตกลงของ ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล ซึ่งอภิปรายไว้ในตอนต้นของรายงานผลการวิจัยชุดนี้ใน บทที่ 1 หัวข้อ 0.1 คำว่าชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และชาวเขา ผู้วิจัยจึงจะใช้นิยามศัพท์คำว่า **ชนกลุ่มน้อย** ว่าหมายถึง กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ต่างกับชนกลุ่มใหญ่ และอาศัยร่วมอยู่ในสังคมของชนกลุ่มใหญ่ มีลักษณะผิดแผกจากชนกลุ่มใหญ่จนเป็นที่สังเกตได้ ลักษณะที่ผิดแผกนี้อาจจะเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ ภาษา ศาสนา หรือเครื่องแต่งกาย ที่ผิดแผกอาจเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นชนกลุ่มน้อยได้

ไทย (Thai) หมายถึง คนไทหรือชนกลุ่มไท หรือคนเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ใดก็ได้ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ในงานวิจัยนี้จึงใช้คำว่า ไทลาว (ไทอีสาน) ไทลื้อ ไทเขิน ไทยวน ไทหย่า ไทใหญ่ และผู้ไทย แสดงถึงชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทและอยู่อาศัยในประเทศไทย

ไท (Tai) หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลไท หากอาศัยอยู่นอกประเทศไทยจะเรียกว่าคนไทหรือชนชาติไท ถ้าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และที่ยังไม่ได้สัญชาติไทยจะเรียกชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เช่น ไทลาว ไทลื้อ ไทเขิน เป็นต้น แต่ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า ไทลาว ไทลื้อ ไทเขิน ฯลฯ ตามการนิยามของคำว่าไทข้างต้น

4.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยในบทที่ 4 นี้ เรียก "**ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไท**" สั้น ๆ ว่า "**ชนกลุ่มไท**" ชื่อของบทนี้จึงมีชื่อว่า "**ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย**" และใช้เรียกนำหน้าชื่อกลุ่มไททั้ง 18 กลุ่ม ในงานวิจัยนี้ เช่น "ชนกลุ่มไทลาว" "ชนกลุ่มไทเขิน" "ชนกลุ่มลาวครั่ง" "ชนกลุ่ม..." เป็นต้น

4.6 องค์ความรู้ที่ศึกษาในชนกลุ่มไทแต่ละกลุ่ม

เอกสารวิชาการเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เท่าที่สืบค้นรวบรวมได้จำนวน 1,216 รายการ และแยกประเภทเป็นปริมาณงานที่ศึกษาในชนกลุ่มไทแต่ละกลุ่ม จำนวน 18 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณเอกสารวิชาการที่สืบค้นได้แยกตามชนกลุ่มไท

ชนกลุ่มไทในประเทศไทย	รหัส	รายการ	คิดเป็นร้อยละ
1. ไทยลาว	ATL	475	39.06
2. ไทยเขิน	Khñ	17	1.39
3. ลาวครั่ง	Khr	9	0.74
4. กะเลิง	Klg	2	0.16
5. ไทยลื้อ	Lue	85	6.99
6. ลาวเงี้ยว	Ngw	3	0.25
7. ญ้อ	Nyw	10	0.82
8. พวน	Phn	38	3.13
9. ผู้ไทย	PTh	29	2.38
10. แสก	Sak	9	0.74
11. ไชย	Sng	70	5.76
12. ไทยหย่า	TYa	4	0.33
13. ไทยยวน	TYñ	272	22.37
14. ไทยใหญ่	Yai	45	3.70
15. ยอง	Yng	12	0.99
16. ไย้	Yoy	4	0.33
17. ลาวเวียง	Wia	4	0.33
18. หลายกลุ่ม	Sve	128	10.53
	รวม	1,216	100.00

จะเห็นได้ว่าปริมาณงานที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชนกลุ่มไทในประเทศไทย เน้นหนักอยู่ที่กลุ่มไทยลาวมากที่สุด (39.06%) รองลงมาเป็นกลุ่มไทยยวน ไทยหลายกลุ่ม ไทยลื้อ ไชย ไทยใหญ่ พวน และผู้ไทย ส่วนไทยเขิน ลาวครั่ง กะเลิง ลาวเงี้ยว ญ้อ แสก ไทยหย่า ยอง ไย้ และลาวเวียง มีผู้ศึกษาน้อย หากจะแยกประเภทตามหมวดหมู่วิชาการที่จัดระบบไว้ 16 หมวด จะแยกได้ในแต่ละกลุ่มดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณองค์ความรู้ในชนกลุ่มไทที่แยกตามหมวดหมู่วิชาการ 16 หมวด

ชนกลุ่มไท หมวดหมู่ทาง วิชาการ	โหลขาว ATL	ไทยจีน Kln	ลาวครั้ง Klr	กะเลิง Klg	ไทยดื้อ Lue	ฮามแก้ว Ngw	ญ้อ Nyw	พวน Phn	ผู้ไทย PTb	แซก Sak	โซ่ง Sng	ไทยหย่า TYa	ไทยวน TYn	ไทใหญ่ Yai	ยอง Yng	โย้ย Yoy	ลาวเวียง Wia	ไทย หลาย กลุ่ม Sve	รวม	ร้อยละ
1. ชาติพันธุ์ EI	11	-	-	1	4	-	-	2	1	-	2	1	3	2	1	-	-	18	46	3.78
2. แคนที/คดี MS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	0.25
3. ประวัติ HT	62	-	-	-	5	-	1	2	4	-	5	-	17	7	1	-	1	31	136	11.18
4. การปกครองสังคม SS	14	1	1	-	6	-	1	1	2	-	4	-	4	2	-	-	-	4	40	3.29
5. เศรษฐกิจอาชีพ EC	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	8	0.66
6. การเกษตร MI	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1	14	1.15
7. ประวัติการศึกษา PP	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	0.16
8. นิเวศวิทยา EG	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	7	0.57
9. สาธารณสุข HL	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	0.33
10. โสจนาการ NT	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.08
11. ภาษการสื่อสาร LC	41	3	6	1	19	3	6	15	4	9	10	1	18	5	6	3	2	23	174	14.31
12. การศึกษา ED	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	4	0.33
13. ความรู้หนังสือ HP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
14. การท่องเที่ยว TR	5	-	-	-	2	-	-	1	2	-	-	-	7	7	1	-	-	-	24	1.98
15. มานุษยวิทยาวัฒนธรรม AN	320	13	1	-	42	-	2	17	16	-	46	2	217	19	2	1	1	40	740	60.86
16. บรรณานุกรม BB	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	12	0.93
รวม	475	17	9	2	85	3	10	38	29	9	70	4	272	45	12	4	4	128	1,216	100.00

องค์ความรู้ในชนกลุ่มไททั้งหมดที่ศึกษาคั้งนี้ พบว่าเป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยา วัฒนธรรมมากที่สุด (60.86%) รองลงมาเป็นการศึกษาด้านภาษาและการสื่อสาร กับด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ส่วนด้านอื่น ๆ เช่น ชาติพันธุ์ การปกครอง การท่องเที่ยว มีการศึกษาไว้น้อยมาก และเป็นที่น่าสังเกตว่าด้านความช่วยเหลือชนกลุ่มไทไม่ปรากฏองค์ความรู้ในการศึกษาคั้งนี้ รายละเอียดของการศึกษาแต่ละด้านในชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทจะกล่าวเป็นลำดับตามรหัสของชนกลุ่มไทและตามรหัสของหมวดวิชาการ

1. กลุ่มไทยลาว (ATL)

ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทในประเทศไทย ที่มีจำนวนมากที่สุดคือกลุ่มลาวหรือในงานวิชาการนี้กำหนดเรียกว่ากลุ่มไทยลาว งานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มไทยลาว มีจำนวน 475 รายการ มีเนื้อหาวิชาการที่กำหนดไว้เกือบครบทุกหมวด หมวดที่ไม่มีคือ แผนที่/สถิติ ประชากรศึกษา โบราณการ และความช่วยเหลือ

เนื้อหาวิชาการหมวดชาติพันธุ์ (ET) ในกลุ่มไทยลาวนี้มีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไท จำนวน 11 รายการ เริ่มมีการศึกษาเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา (อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2541 : 5) เริ่มจากนักวิชาการชาวตะวันตกคือ *Gehan Wijeyawardene* (1990) เขียนเรื่อง "Thailand and the Tai : Versions of Ethnic Identity" ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและกระบวนการแสดงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไท แต่ผู้บุกเบิกการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ รวมทั้งชาติพันธุ์ไทด้วยเป็นนักวิชาการชาวฝรั่งเศสประมาณ 60 ปีมาแล้ว คือเริ่มศึกษาแนวชาติพันธุ์วิทยาเชิงประวัติศาสตร์ เช่น *Henri Maspero* (1950) ต่อมา *Georges Condominas* (1975) ได้สืบทอดการศึกษาแนวทางนี้จนปัจจุบัน ส่วนนักวิชาการไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อถกเถียงเรื่องชาติพันธุ์ไท เริ่มมาจากหลวงวิจิตรวาทการ (2512) แปลงานของ วิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ เรื่อง "ชนชาติไทย" (The Tai Race) ต่อมาจิตร ภูมิศักดิ์ (2519) เขียนเรื่อง "ความเป็นมาของคำว่าสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ" ซึ่งเป็นงานศึกษาที่จุดชนวนให้ชาวไทยตื่นตัวขึ้นศึกษาชาติพันธุ์ไทยอย่างจริงจัง เกิดงานเขียนทำนองนี้อีกหลายเรื่องที่สำคัญ เช่น "ไทยน้อย ไทยใหญ่ ไทยสยาม" (ศรีศักร วัลลิโภดม และสุจิตต์ วงษ์เทศ, 2534) "การศึกษาระบบชาติพันธุ์สัมพันธ์ : แนวความคิดพื้นฐาน" (สุเทพ สุนทรภัสสข, 2536) "Ethnicity and Cultural Boundaries in the Border Region" (Anan Ganajanapan, 1994) และ "บริบทความเป็นไทย" (เกษียร เตชะพีระ, 2539) เป็นต้น งานดังกล่าวเป็นเพียงตัวอย่างของการศึกษาด้านชาติพันธุ์ไท ตั้งแต่เริ่มพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ จนถึงการมองเรื่องชาติพันธุ์ภายใต้การขยายตัวของระบบทุนนิยมในปัจจุบัน แนวการศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2541 : 7-13) ได้จำแนกการศึกษาตามความหมายของคำว่า Ethnicity (ชาติพันธุ์) ไว้ 5 แนวทาง ได้แก่

1) *Essentialism* เป็นการศึกษาว่าด้วยชาติพันธุ์เป็นลักษณะของหน่วยทางสังคมที่มีมาแต่ดั้งเดิม และเป็นลักษณะที่จริงแท้แน่นอน สามารถเห็นจริงได้โดยไม่ต้องพิสูจน์ เช่น การศึกษาผ่านภาษาดั้งเดิม และพิธีกรรมความเชื่อโบราณ เป็นต้น นักวิจัยชาวไทยส่วนใหญ่มักจะมีแนวทางการศึกษาเช่นนี้

2) การศึกษาชาติพันธุ์เป็นทางการผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน และอิทธิพลของวัฒนธรรมหนึ่งที่มีต่ออีกรัฒนธรรมหนึ่ง ตลอดจนการปรับตัวทางวัฒนธรรมด้วย การยืมลักษณะบางอย่างจากวัฒนธรรมอื่นมาใช้ ทั้งจากวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่าและวัฒนธรรมย่อยๆ งานศึกษาทางมานุษยวิทยาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในแนวที่สองนี้

3) ชาติพันธุ์เป็นสถานภาพทางสังคม สถานภาพดังกล่าวไม่ได้ดำรงอยู่คงที่ แต่สามารถเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ ทางโครงสร้างของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ ลักษณะของชาติพันธุ์จะไม่มี ความหมายในตัวเองมากนัก เพราะฉะนั้นจะเข้าใจความหมายได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างงานในการศึกษาชาติพันธุ์ไท ได้แก่ งานของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2519) เรื่อง "ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ" ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นว่า กลุ่มชนที่มักจะเข้าใจว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ นั้น แท้ที่จริงคือสถานภาพทางสังคมของคนที่มีฐานะต่ำต้อย ในความสัมพันธ์กับกลุ่มชนที่มีอำนาจเหนือกว่า

4) *Ethnogenesis* เป็นการศึกษาชาติพันธุ์แบบผสมผสานทางชาติพันธุ์ที่นำไปสู่การสร้างกลุ่มชาติพันธุ์ใหม่ เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม บนพื้นฐานของการผสมผสานกัน ช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่สถานะของความสัมพันธ์อย่างใหม่ขึ้นแทนที่ นักวิชาการสำนักฝรั่งเศสใช้วิธีการศึกษานี้ในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไท เน้นการศึกษาแบบ Ethnohistory หรือประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นวิธีหลักในการศึกษาค้นคว้า นักวิชาการที่สำคัญคือ Henri Maspero, George Condominas, ชลธิรา สัตยารัตนา เป็นต้น

5) แนวการศึกษาตามความหมายของคำว่าชาติพันธุ์ประการสุดท้าย เป็นพัฒนาการขึ้นในการศึกษาทางมานุษยวิทยา มีลักษณะเป็นกระบวนการสร้างความหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ ขึ้น แทนที่ความหมายแบบ Essentialism ซึ่งเป็นพื้นฐานความคิดของแนวการศึกษา 4 แนวแรก การสร้างความสัมพันธ์ใหม่นี้เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามบริบทของสังคมในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ เช่น Charles F. Keyes (1995) เขียนเรื่อง "Who are the Tai ? Reflections on the Invention of Identity" วิเคราะห์ว่าการยอมรับความเป็นชาติพันธุ์ไทร่วมกันนั้น ไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานของภาษาและวัฒนธรรมร่วมกัน หากแต่เกิดจากกระบวนการทางการเมืองใน

การสร้างรัฐชาติ Grant Evans (1997) เขียนเรื่อง "The Politics of Ritual and Remembrance : Laos Since 1975" วิเคราะห์รัฐบาลลาวพยายามสร้างความเป็นตนหรืออัตลักษณ์ ด้วยการสร้างอนุสาวรีย์ต่าง ๆ เลียนแบบประเทศไทย เพื่อให้เห็นว่าเป็นชาติพันธุ์ไทยเหมือนกัน

องค์ความรู้ด้านชาติพันธุ์ที่ได้จากเอกสารในกลุ่มไทยลาวดังกล่าว นับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะส่วนที่ได้จากแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2541) ทำให้เห็นแนวทางการศึกษาค้นคว้ากลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มต่าง ๆ ควรต้องมีแนวโน้มในการแสวงหาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างชนกลุ่มไทกลุ่มต่าง ๆ ไม่ควรจะศึกษาแยกลักษณะของความเป็นชนกลุ่มไทแต่ละกลุ่มอย่างโดด ๆ เพราะในแทบทุกพื้นที่ที่มีชนกลุ่มไทอยู่ก็มักจะมีชนชาติพันธุ์อื่น ๆ อาศัยอยู่ด้วยเสมอ การศึกษาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยในอนาคตจึงนับว่าได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ อานันท์ กาญจนพันธุ์ ผู้ชี้ทางการศึกษาวิจัยด้านชาติพันธุ์แก่วงการศึกษาไทย

เนื้อหาวิชาการในกลุ่มไทยลาวอีกด้านหนึ่งคือ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี (HT) ปรากฏเอกสารที่สืบค้นได้จำนวน 62 รายการ เอกสารที่ศึกษาประวัติศาสตร์ไทในประเทศไทยในที่นี้รวมเอกสารการศึกษาด้านโบราณคดีเข้าอยู่ในหมวดวิชาการเดียวกัน ส่วนแรกจะกล่าวถึงเนื้อหา ด้านประวัติศาสตร์ก่อน งานที่มีผู้ศึกษาในระยะแรก ๆ ได้แก่ พระยาประชากรกิจกรจักร (2515) ผู้เรียบเรียงพงศาวดารโยนกออกเผยแพร่อีกครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2442 ในสมัยรัชกาลที่ 5 (รัตนพร เศรษฐกุล, 2541 : 5) เพื่อพยายามศึกษาหาถิ่นเดิมของคนไทย เช่นเดียวกับงานในระยะต่อ ๆ มา หลวงวิจิตรวาทการ ได้ศึกษาเรื่อง "สยามกับสุวรรณภูมิ" (2476) และเรื่อง "งานค้นคว้าเรื่องของไทย"(2513) ประกาศิรี (นามแฝง) เรียบเรียงเรื่องเกี่ยวกับการสืบหาถิ่นไทไว้หลายเรื่อง ได้แก่ "วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม" (2478) "วิเคราะห์เรื่องเมืองไทยเดิม ภาค 2" (2490-2491) "บทวิเคราะห์ถิ่นไทยและเมืองเก่า" (2491) "บันทึกเรื่องสืบหาสยาม" (2491) "บันทึกเรื่องชาติไทย" (2495) เรื่อง "ไทยและสุโขทัย" (2493-2494) และบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง "สามสิบชาติในเชียงราย" (2493) และ "ไทยสิบสองปันนา" (2498) ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นงานในยุคแรกที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าหาประวัติศาสตร์ชนกลุ่มไทในประเทศไทย

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2508-2520 มีกลุ่มนักวิชาการผลิตงานเขียนออกมาเพื่อบันทึกประวัติศาสตร์ไทยอีก เช่น ธวัช รัตนวิชาติ (2508) เขียนบันทึกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยเพื่อแสดงความเป็นมาของชนชาติไทย ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เพรเอริก ไมต (2509) ได้เขียนบทความเรื่อง "ปัญหา ก่อนประวัติศาสตร์ไทย" และ หลวงนิพนธ์นิติสรรค์ (ยวดหลี่ นุตตะโกวิท) ก็ได้แปลและเรียบเรียงหนังสือชื่อ "ไทย" (2511) ออกมาแสดงประวัติศาสตร์ชาติไทยว่ามาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในปีเดียวกันนี้ ประเสริฐ ณ นคร (2521) ได้เขียน "ข้อสังเกตกิริติประวัติของชาติไทย"

ออกเป็นบทความเรื่องแรกเกี่ยวกับเกียรติประวัติของชาติไทยด้านต่าง ๆ หลังจากนั้นประมาณ 5 ปี นักวิชาการยุคปัจจุบันก็เริ่มแสดงความคิดเห็นในบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทว่าเป็นมาอย่างไร เช่น *ชาญวิทย์ เกษตรศิริ* เขียนบทความเรื่อง "คนไทยมาจากไหน" (2516) และ "ก็แล้วคนไทยมาจากไหนละ" (2517) *จิตร ภูมิศักดิ์* เขียนหนังสือเรื่อง "ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ" (2519) นับเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยแนวใหม่ที่ต่างกับตำราประวัติศาสตร์ชาติไทยที่มีมาแต่เดิม จากนั้นเป็นต้นมาจนปัจจุบันเป็นยุคของความสงสัยไม่แน่ใจในที่มาของคนไทย นักวิชาการจึงตื่นตัวเขียนบทความหลังจากชาญวิทย์ เกษตรศิริ และจิตร ภูมิศักดิ์ จุดประกายไว้

หลังจากปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา จึงเกิดข้อเขียนเชิงบทความและเชิงสารคดีเกี่ยวกับที่มาของคนไทยซึ่งล้วนเกี่ยวพันกับชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลไทหรือชนกลุ่มไท บุคคลสำคัญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งมีอิทธิพลต่อนักคิดนักเขียนเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันคือ *ศรีศักร วัลลิโภดม* ได้ศึกษาค้นคว้าและเขียนผลงานการศึกษามากเป็นจำนวนมาก เช่น ความก้าวหน้าในการค้นคว้าเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ในเมืองไทย" (2521) "ลาวในเมืองไทย" (2522-2523) "โบราณคดีไทยในทศวรรษที่ผ่านมา" (2525) "กรุงศรีอยุธยา : ราชธานีแห่งแรกของเมืองไทย" (2528) "น่านเจ้า-ตาลี หรือน่านเจ้า-สุโขทัย" (2532) "ก่อนเป็นมนุษย์และก่อนเป็นคนไทย" (2533) "ไทยน้อยไทยใหญ่และไทยสยาม" (2534) ซึ่งเรื่องนี้ได้รวมเล่มเป็นหนังสือ โดยมี *สุจิตต์ วงษ์เทศ* เป็นบรรณาธิการและเขียนร่วม ในระยะเวลาเดียวกัน *สุจิตต์ วงษ์เทศ* ก็ได้ผลิตงานเขียนเกี่ยวกับที่มาของคนไทยอีกหลายเรื่อง เช่น "คนไทยไม่ได้มาจากไหน?" (2527) "คนไทยอยู่ที่นี้" (2529) "เปิดแหล่งอารยธรรมโลกที่อีสาน" (2530) "ไทยน้อย ไทยใหญ่ และไทยสยามก็อยู่ที่นี้" (2534) "กำเนิดเมืองเชียงใหม่ ไทยทั้งดุ้นจริง ๆ หรือ" (2537) "คนไทยอยู่ที่นี้ที่อุษาคเนย์" (2537) และ "มหากาพย์ของอุษาคเนย์" (2537) และ "มหากาพย์ของอุษาคเนย์ : หัวรุ่งหัวเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง" (2538)

นอกจากนี้นักวิชาการที่สำคัญอีกหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคนไทย เช่น *ประเสริฐ ณ นคร* หลังจากได้เขียนไว้ในยุคแรกเมื่อปี 2511 แล้ว ในยุคหลังนี้จึงได้เขียนบทความไว้มากเช่นกัน ได้แก่ "ประวัติศาสตร์สมัยก่อนไทยเข้ามาในเอเชียอาคเนย์" (2522) "ไทยก่อนสมัยสุโขทัย" (2522) "การศึกษาเรื่องคนไทในทศวรรษที่ผ่านมา" (2532) "ถิ่นที่อยู่ของชนเผ่าไท" (2532) "ปรากฏการณ์ว่าด้วยการศึกษาชนเผ่าไท" (2537) *หลวงโกษากรวิจารณ์* เขียน "วิเคราะห์เรื่องเมืองไทเดิม" (2521) *ชิน อยู่ดี* เขียน "บิดาก่อนประวัติศาสตร์ไทย" (2529) และ "คนไทยอยู่ที่ไหนบ้าง" (2530) *บุญยก ตามไท* เขียน "คนไทยมาจากไหนกัน" (2527) และมีบันทึกการสนทนาระหว่าง *กฤตยา อาชวนิชกุล* กับ *อนุชาติ พวงสำลี* (2532) เรื่อง

“คนไทยมาจากไหน? เพราะคนไทยเดิมไม่ได้อยู่ที่นี้ด้วย” ส่วน บี. เอ. เทอร์วิล, แอนโทนี คิลเลอร์ และชลธิรา สัตยารัตนา (2533) เขียน “คนไทย(เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้” ช่วงระยะปี พ.ศ. 2520 ถึง ประมาณ พ.ศ. 2534 นี้ ยังมีกลุ่มนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ศึกษาค้นคว้าที่มาของคนไทยอีกหลายคน บุคคลสำคัญในวงการนี้ได้แก่ บวร สุขพานิช เขียนเรื่อง “ถิ่นกำเนิดและแนวอพยพของเผ่าไทย” (2513) สูด แสงวิเชียร เขียนเรื่อง “หลักฐานเพิ่มเติมที่แสดงว่าคนไทยได้มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว” (2522) เรื่อง “คนไทย 4,000 ปี : ความคิดเห็นใหม่ของนักโบราณคดีศิลปากร” (2531) และเรื่อง “ปัญหาการเคลื่อนย้ายและถิ่นกำเนิดของคนไทย” ซึ่งจุดประกายและเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าด้านประวัติความเป็นมาของคนไทยด้วยหลักฐานทางโบราณคดีมากขึ้น เช่น ในหน่วยงานภาครัฐได้เกิดคณะทำงานเกี่ยวกับการศึกษาประวัติความเป็นมาของชนชาติไทย ได้แก่ คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย ได้แถลงผลงานในวารสารแถลงผลงานประวัติศาสตร์และเอกสารโบราณคดี เรื่อง “ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย” (2521) คณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับจีนในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้ดำเนินงานแปลเอกสารของเฉาเลิงหยาง และจางหยวนซิง ออกเป็นภาษาไทย เรื่อง “ชนชาติไท” (2530) และของเจียง อี้เหลียง “ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 1” (2531) และ “ประวัติชนเชื้อชาติไท ตอนที่ 2” (2534) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาคเอกชนและบุคคลต่าง ๆ สนใจศึกษาค้นคว้าอีกมาก เช่น “สมาคมประวัติศาสตร์” (2531) จัดพิมพ์บทความของ หว่ย ยู่ คุณ เรื่อง “การค้นคว้าเกี่ยวกับอาณาจักร ‘สยาม-ไต’ โบราณ” จิรพันธ์ พิตรปริษา (2530) เขียนบทความเรื่อง “หัวพันทั้งห้าทั้งหก : ชนชาติและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์” ธิดา สาระยา (2531, 2537) เขียนหนังสือ “กว่าจะเป็นคนไทย” ธีรยุทธ บุญมี (2531) เขียนบทความเสนอในการประชุมของสมาคมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย เรื่อง “คนไทยลงมาจากภูเขา” พิชัย วาสนาส่ง (2533) เขียนบทความเรื่อง “คนไทยมาจากไหน” พริยะ ไกรฤกษ์ (2533) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีประเทศไทย” วินัย พงศ์ศรีเพียร เขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชนชาติไทย เรื่อง “บรรพบุรุษของคนไทยมาจากไหน” (2525) และเรื่อง “หนึ่งศตวรรษประวัติศาสตร์ชนชาติไทย : สถานภาพความรู้ในปัจจุบัน” (2539) วิจิต วัฒนะวบูล (2539) เขียนเรื่อง “คนไทยมาจากไหนในมุมมองของการแพทย์ไทย” ส่วนแต่เป็นเรื่องความเป็นมาของชนชาติไทยที่แสดงความตื่นตัวและความสนใจศึกษาค้นคว้าตลอดมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2540 นั้นเป็นยุคของ “คนไทยมาจากไหน?” โดยเฉพาะช่วงท้าย ๆ ของยุคประมาณปี พ.ศ. 2538-2540 บุคคลผู้บุกเบิกยุคแห่งการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างวิพากษ์ เน้นการเชื่อมโยงของวัฒนธรรมชุมชนเข้าสู่ประวัติชนชาติไทและเศรษฐกิจชุมชน ทำให้เกิดกระแสของการศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยที่เน้นภาคสนามหรือชุมชนในชนบทอย่างกว้างขวางแพร่หลายขึ้นในระยะต่อมาจนปัจจุบัน (2542) บุคคลนั้นคือ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ผู้กระตุ้นให้

เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้วยงานวิจัยและบทความทางวิชาการหลายเรื่อง เช่น “ประสบการณ์การค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทย” (2539) “ประวัติศาสตร์ชุมชนหมู่บ้าน” (2539) “ชุมชนไทยและวัฒนธรรมไทย” (2536) “ข้อสังเกตว่าด้วยสถานภาพการศึกษาด้านชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย” (2539) “แนวคิดเศรษฐกิจแห่งชาติ” (2536) “แนวคิดของโครงการศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไท” (2536) “ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไท” (2539) และวัฒนธรรมตะวันตกกับการพัฒนาการสังคมไทย” (2533) บทความเหล่านี้รวมพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ชุมชน และชนชาติไท” (2540) นับเป็นหนังสือต้นแบบที่เป็นแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ของคนรุ่นหลัง ร่วมสมัย ที่มุ่งจะศึกษาแนวคิดของ *ฉัตรทิพย์ นาถสุภา* ซึ่งกล่าวไว้ว่า “หนังสือเล่มนี้รวมความคิดของข้าพเจ้าทั้งหมดเข้าด้วยกันคือ เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนหมู่บ้าน และเรื่องสังคมและวัฒนธรรมชนชาติไทย...” (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2540 : ปกหลัง)

เอกสารด้านประวัติศาสตร์ในชนกลุ่มไทยลาวที่สำคัญอีก 2 รายการ ซึ่งแปลและปริวรรตโดยคนไทยจะทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์ชาวลาวและไทยดีขึ้น คือ “ประวัติศาสตร์ลาว” และ “เลลลวดพงศาวดารลาว” เล่มแรก สมหมาย เปรมจิตต์ (2539) แปลจากต้นฉบับภาษาลาวซึ่ง *สีละ วีรวงศ์* เป็นผู้เขียนขึ้นจากประวัติศาสตร์ลาว โดยค้นคว้าจากเอกสารของลาว ไทย และฝรั่งเศส ส่วนอีกเล่ม *จารุวรรณ ธรรมวัตร* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ได้ปริวรรตพงศาวดารลาว 2 ฉบับ คือ พงศาวดารลาว ฉบับกระทรวงศึกษาธิการกับพงศาวดารพวนฉบับเจ้าคำหมั้น แล้วเรียบเรียงรวมกับบันทึกของชาวตะวันตกในศตวรรษที่ 10 หนังสือ “เลลลวดพงศาวดารลาว” เล่มนี้นับว่าเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และสังคมของลาวเป็นอย่างยิ่ง

เนื้อหาทางวิชาการของชนกลุ่มไทยลาวอีกด้านคือ ด้านการปกครอง/สังคม (SS) งานที่นำมาศึกษาด้านนี้มีจำนวนไม่มากนักมีเพียง 14 รายการ งานที่ศึกษาด้านการปกครอง การเมือง และสังคมของชนกลุ่มไทยลาวในประเทศไทย โดยตรงนั้นดูเหมือนจะไม่ค่อยมี แต่ก็คงเป็นการศึกษาของ *John F. Embree* (1950/2493) ที่เขียนเรื่อง “Thailand : A Loosely Structured Social System” เป็นงานในระยะแรกที่ทำให้คนสนใจศึกษาลักษณะสังคมของไทย เช่นเดียวกับ *Fitzsimmons Thomas* (1958/2501) ได้เป็นบรรณาธิการรวบรวมงานเขียนชื่อ “Thailand : its people its society its culture” ซึ่งเกี่ยวกับการเมืองและสังคมไทยในระยะก่อน พ.ศ. 2500 เมื่อเข้าสู่ยุคความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ก็เกิดงานศึกษาวิจัยโดยการสนับสนุนทุนจากสหรัฐมากขึ้น งานชิ้นสำคัญ ๆ ในระยะปี 2510 เป็นต้นมา ได้แก่ งานของ *สมชัย รักวิจิตร* (2514) เรื่อง “ความเป็นผู้นำในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” เป็นงานวิจัยภาคภาษาไทยของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างไทย-สหรัฐ กระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการศึกษาโครงการของความเป็นผู้นำที่แท้จริงของหมู่บ้านในจังหวัดนครพนม

และอุปราชธานี ในขณะเดียวกัน สมชัย รักวิจิตร (2514) ก็ได้ทำโครงการศึกษาพิจารณาเยาวชนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยได้รับทุนจากแหล่งเดียวกัน ผลการวิจัยเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาด้านการเมืองและสังคมเป็นอย่างยิ่ง ในการศึกษาชนกลุ่มไทยลาว หรือไทยอีสาน

หลัง พ.ศ. 2520 มีงานศึกษาเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง และสังคมในชนกลุ่มไทยลาว ที่สำคัญ เช่น ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2524) ได้รวบรวมบทความที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองสมัยสุโขทัย และอยุธยา ให้ชื่อหนังสือว่า "เรื่องของสองเมือง" Sukhumbhand Paribhatra and Chai-anan Samudavanija (1983/2526) เขียนเรื่อง "Factors Behind Armed Separation : A Framework for Analysis" ซึ่งให้กรอบความคิดเกี่ยวกับปัจจัยแห่งกระบวนการแบ่งแยกดินแดน อรุณลักษณ์ สกิรบุตร (2526) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "มณฑลอีสานและความสำคัญในทางประวัติศาสตร์" ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ภาคอีสานว่ามีพัฒนาการด้านประวัติศาสตร์อย่างไร มีบทบาทด้านการเมืองการปกครองของไทยอย่างไร อมรา พงศาพิชญ์ (2530) ได้เสนอบทความเรื่อง "ปัญหาบูรณาการในสังคมไทย" ซึ่งควรคำนึงถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยในการเมืองการปกครองของไทย เช่นเดียวกับ Thomas A. Kirsch (1990/2533) ได้เขียนบทความเรื่อง "The Quest for Tai in Tai Context" ส่วนสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2527, 2529, 2530) มุ่งศึกษาวิจัยเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในภาคอีสาน โดยเปรียบเทียบพื้นที่ศึกษาภายในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ หมู่บ้านอัมพวันและหมู่บ้านคาแก่นคูณ หมู่บ้านนาป่าหนาด หมู่บ้านชาวเยอ ชุมชนบ้านเยอ บ้านไทยดำ และบ้านไทยลาว ล่าสุดเป็นนิทรรศการของ อมรา ศรีสุชาติ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เรื่อง "ภูมิหลัง : ประเทศไทยกับโลก" เป็นเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยกับโลกยุคปัจจุบัน เป็นการนำเสนอระบบการปกครองและสังคมไทยด้วยคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ระบบสัมผัส นิทรรศการถาวรของหอไทยนิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

ชนกลุ่มไทยลาวยังมีเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชาการอีก 12 หมวด ซึ่งจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ 6 กลุ่ม เนื่องจากบางหมวดหมู่มีเอกสารที่ศึกษาได้น้อย บางหมวดหมู่ไม่มีเลย แต่บางหมวดหมู่มีการศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก

กลุ่มแรก ได้แก่	เศรษฐกิจ อาชีพ (EC) การอพยพ (MI) และประชากรศึกษา (PP)
กลุ่มที่ 2 ได้แก่	นิเวศวิทยา (EG) สาธารณสุข (HL) และโภชนาการ (NT)
กลุ่มที่ 3 ได้แก่	ภาษาและการสื่อสาร (LC)
กลุ่มที่ 4 ได้แก่	การศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) และการท่องเที่ยว (TR)

- กลุ่มที่ 5** ได้แก่ มานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ซึ่งมีอีก 8 กลุ่มย่อย คือ
วัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) ความเชื่อ (ANBL) ประเพณี (ANTR)
การแต่งกาย (ANDR) การประดิษฐ์ (ANTN) วรรณกรรม (ANFR)
ศิลปะ (ANAR) และอื่น ๆ (ANOT)
- กลุ่มสุดท้าย** ได้แก่ บรรณานุกรม (BB)

กลุ่มแรก งานที่ศึกษาด้านเศรษฐกิจ/อาชีพ (EC) ในชนกลุ่มไทยลาว ไม่ค่อยมีการศึกษาโดยตรง ส่วนใหญ่มักจะรวมอยู่ในงานที่ศึกษาด้านสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เช่น *ดรรชนี เมตตาริกานนท์ และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2529)* ศึกษาวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : ศึกษากรณีหมู่บ้านป่าหนาด" *ดุษฎี กาฬอ่อนศรี และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2530)* ศึกษาวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในหมู่บ้านอีสาน : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านชาวเยอ" *สมคิด พรหมจ้อย (2540)* ศึกษาเรื่องเศรษฐกิจโดยตรงแต่ก็ยังมีเรื่องของสังคมวัฒนธรรมซึ่งจำต้องเกี่ยวข้องกันอยู่แล้ว "เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานใต้" เป็นบทความเสนอในการสัมมนาเรื่องประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของชนชาติไท นอกจากนี้ยังมีการศึกษาค้นคว้าของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ของกลุ่มอาจารย์และนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกลุ่มหลัก ซึ่งมี *ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา* เป็นคนสำคัญในการก่อตั้ง และได้ขยายกิจกรรมไปถึงคณะอักษรศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยอื่น สถาบันทางวิชาการ และองค์กรต่าง ๆ สำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองนี้มีการศึกษาค้นคว้าสังคมไทย 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2517-2521 เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2522-2528 เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530-2536 เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน (วัฒนธรรม) และช่วงที่ 4 พ.ศ. 2537-ปัจจุบัน เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย ในการศึกษาทุกช่วงมีวิทยานิพนธ์งานพิมพ์รวมเล่มที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น "ระบบเศรษฐกิจอยุธยา" วิทยานิพนธ์ของ *ประสิทธิ์ รุ่งเรืองรัตนกุล (2524)* งานพิมพ์รวมเล่มของ *ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ (2524)* เรื่อง "เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ไทย" *สุวิทย์ ไททยวัฒน์ (2521)* ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2394-2475" *ฐสิทธิ์ ฐชาติ (2523)* ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิวัฒนาการเศรษฐกิจหมู่บ้านในภาคเหนือของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2394-2475" *ประนุช ทวีพิสัย (2527)* ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิวัฒนาการเศรษฐกิจหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2394-2475" งานค้นคว้าของ *ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2527)* เรื่อง "เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต" หลังจาก

งานค้นคว้าในช่วงนี้แล้ว มีงานวิจัยที่ **ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพรพิไล เลิศวิชา** (2537) ได้ทำร่วมกัน เรื่อง "วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย" ซึ่งยังคงเน้นระบบเศรษฐกิจอยู่เหมือนในช่วงแรก ๆ แต่เพิ่มและเน้น ลักษณะด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านโดยการสังเกตการณ์จากพิธีกรรมในหมู่บ้าน ในช่วงปัจจุบัน (2540) มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเศรษฐกิจในหมู่บ้านไทยทางภาคใต้เพื่อศึกษาเพิ่มเติมให้ครบ 4 ภาค คือ เรื่อง "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชนบทหมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออกของไทย (นครศรีธรรมราช พ.ศ. 2435-2504) ของ **พูนศักดิ์ ธานีกรประดิษฐ์** (2540) ดังนั้นผลงานการศึกษาของสำนัก เศรษฐศาสตร์การเมืองแนวประวัติศาสตร์ จึงถือว่าเป็นแนวทางการศึกษาเรื่องของวัฒนธรรมไท ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวที่สำคัญ

กลุ่มงานที่ศึกษาด้านการอพยพ (MI) ในชนกลุ่มไทยลาว มีจำนวนน้อยเพียง 8 ราย และ เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการอพยพเคลื่อนย้ายของชนชาติไทยในอดีต เน้นถิ่นกำเนิดและ แนวทางการอพยพ ผู้ศึกษาค้นคว้าในช่วงแรก ๆ เท่าที่ได้นำเสนอเป็นบทความคือ **ขจร สุขพานิช** (2513) เขียนเรื่อง "ถิ่นกำเนิดและแนวอพยพของเผ่าไทย" เผยแพร่ในวารสารแถลงงานประวัติศาสตร์ โบราณคดี ต่อมาได้รับการพิมพ์รวมเล่มในงานอนุสรณ์ของผู้เขียนคนเดิมแต่เปลี่ยนถ้อยคำเล็กน้อย เป็น "ถิ่นกำเนิดและการอพยพของเผ่าไทย" (2521) หลังจากนั้น **ณัฐภัทร จันทวิช** (2523) ได้เขียน บทความชื่อคล้ายกันว่า "ถิ่นกำเนิดและแนวอพยพของไทย" และก่อนหน้านี้นี้ **สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ** (2518) ก็ได้เสนอผลการศึกษาเรื่อง "การค้นคว้าเรื่องการอพยพของชนชาติไทย โดยการศึกษากลุ่ม เลือด" ซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า "A Bio-serological Consideration of the Migration of Thai Race" ลงใน Journal of the Siam Society ซึ่งผลของการศึกษารั้งนี้ไม่ได้รับการสานต่อเท่าที่ ควร ต่างกับการอพยพด้วยเส้นทางหรือแนวทางตามเส้นทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ที่มีผู้ ศึกษาอีกหลายคน เช่น **เจิน หลีฟาน** (2532) เขียน "บทวิเคราะห์ว่าด้วยชาติไทยอพยพลงมาทางใต้ รวม 7 ครั้ง" **สุด แสงวิเชียร** (2532) เขียน "ปัญหาการเคลื่อนย้ายและถิ่นกำเนิดของคนไทย" และ **วิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ** (2530) เขียน "สังเขปการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ในภาคอีสาน" ส่วนเรื่องสุดท้ายเป็น "การศึกษาในค่ายอพยพ" ของ **อมรา พงศาพิชญ์ พงศักดิ์ จิรไกรศิริ และธเนศ วงศ์ยานนาวา** (2522) ได้เสนอรายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบผู้อพยพทางบกในค่ายอพยพคนลาว คนเขมร และคนเวียดนาม" ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเกี่ยวกับปัญหาของผู้ลี้ภัยในศูนย์อพยพ หนองคาย สี่คิ้ว และเขาค้อต่าง หรือสระแก้ว เรื่องนี้แตกต่างกับการอพยพของชนกลุ่มไทยลาวที่กล่าว ข้างต้น แต่ถือได้ว่าเป็นแนวทางการวิจัยสำหรับศึกษาผู้ลี้ภัยในอนาคตในยุคการแบ่งชนชาติด้วยเส้น กันพรมแดนอาณาเขตประเทศของตน ไม่ใช่การศึกษาชนชาติด้วยวัฒนธรรมเหมือนในอดีต

กลุ่มงานที่ศึกษาด้านประชากรศึกษา (PP) ไม่มีปรากฏในการศึกษาชนกลุ่มไทยลาว แม้จะมีแฝงอยู่ในงานที่ศึกษาด้านสังคม การปกครอง หรือด้านอื่น ๆ ผลการศึกษาก็ไม่ได้เน้นเรื่องประชากรศึกษา จึงไม่ได้แยกออกมาศึกษาเป็นการเฉพาะ

กลุ่มที่ 2 งานที่ศึกษาด้านนิเวศวิทยา (EG) สาธารณสุข (HL) และโภชนาการ (NT) ในชนกลุ่มไทยลาวมีน้อยมาก ด้านนิเวศวิทยามีเพียง 2 รายการซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ได้แก่ งานของ *Suvanna Kriengkraipetch* (2538/1987) ซึ่งเขียนเป็นบทความเรื่อง "Thai Folk Beliefs about Animals and Plants and Attitudes toward Nature" และ *Bell Barry and Tearn* (2538/1995) พิมพ์เป็นหนังสือชื่อ "Mae Hong Son' 95: Development and Cultural Ecology" ส่วนด้านสาธารณสุขมี 4 รายการ ได้แก่ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2535) ศึกษาค้นคว้าและเขียนหนังสือเรื่อง "ระบบการแพทย์พื้นบ้านในชนบทไทย" สุจินดา คุจาวิวัฒน์ (2535) เขียนบทความเรื่อง "หมอทรงเทวดา : รูปแบบการปรับตัวของหมอพื้นบ้านหรือไม่" อรสม สุทธิสาคร (2539) เขียนสารคดีเชิงวิชาการเรื่อง "การคลอดพื้นบ้าน" ซึ่งทั้งสามเรื่องนี้เป็นตัวอย่างของการสาธารณสุขพื้นบ้าน โดยเน้นกลุ่มไทยลาว คาดว่าจะมีงานวิชาการด้านนี้อีกมากโดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นระยะเวลาที่การแพทย์พื้นบ้านฟื้นฟูระบบการศึกษาการแพทย์แผนไทยที่บรรจุในหลักสูตรอุดมศึกษาและหลักสูตรอบรมระยะสั้นหลายหลักสูตร แต่ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้รวบรวมงานในช่วงเวลานี้ออกมาด้วยจำกัดขอบเขตเวลาเพียง พ.ศ. 2540 เท่านั้น เรื่องสุดท้ายในกลุ่มงานสาธารณสุขเป็นวิทยานิพนธ์ของ สกิต สุขภา (2538) เรื่อง "การรักษาพยาบาลพื้นบ้านในชนบทภาคอีสาน : ศึกษากรณีอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์" ซึ่งเป็นการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้านแบบไทยผสมลาวและเขมร ส่วนงานด้านโภชนาการไม่มีการศึกษาไว้โดยตรงในชนกลุ่มไทยลาว

กลุ่มที่ 3 งานที่ศึกษาด้านภาษาและการสื่อสาร (LC) ในชนกลุ่มไทยลาวมีเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่ได้รวบรวมไว้ในงานวิจัยเรื่อง "สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย : ภาษาตระกูลไท" ของ สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539) ในการศึกษาครั้งนี้จะแยกและรวบรวมเฉพาะงานวิจัยและงานวิชาการที่ศึกษาด้านภาษาในชนกลุ่มไทยลาว ออกมารวมได้ 41 รายการ และนำมาศึกษาเฉพาะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ผลงานการศึกษาด้านภาษา-การสื่อสาร (LC) ในชนกลุ่มไทยลาว ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยซึ่งเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ บทความ และรายงานการวิจัย ประเภทของหนังสือมีเพียงเล่มเดียว ลักษณะของเนื้อหาหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษาในงานกลุ่มนี้เป็นการศึกษาวิจัยอย่างลุ่มลึกของนักวิชาการด้านภาษาและภาษาศาสตร์ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหลายท่าน สามารถแบ่งเป็นการศึกษาด้านภาษาและด้านภาษาศาสตร์

ผลงานด้านภาษาเกี่ยวกับชนกลุ่มไทยลาวที่สำคัญเป็นผลงานของพระยาอนุมานราชธน นำมาศึกษาในครั้งนี้ 2 รายการ ได้แก่ นิรุกติศาสตร์ (เสฐียรโกเศศ 2522) และ The Nature and Development of the Thai Language (Anuman Rajadhon, Phya 2511/1968) ผลงานชิ้นแรกเป็นหนังสือซึ่งเป็นตำราว่าด้วยทฤษฎีทางภาษา แบ่งเป็น 7 หมวดใหญ่ ได้แก่ 1) ตำนานของนิรุกติศาสตร์ 2) กำเนิดคำในภาษา 3) ภาษาและรูปคำในภาษา 4) การแปลภาษา 5) เสียงและการกลายเสียงของคำในภาษา 6) แนวเทียบภาษา 7) ความหมายและการกลายความหมายในภาษา ในหมวดการแบ่งภาษาผู้เขียนได้กล่าวถึงภาษาตระกูลต่าง ๆ รวมทั้งตระกูลไทด้วย และทุกหมวดทุกหัวข้อได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างภาษาในกลุ่มไทยลาวนี้โดยตลอด ส่วนผลงานชิ้นหลังเป็นบทความในหนังสือเรื่อง Essay on Thai Folklore ซึ่งพระยาอนุมานราชธนเขียนและเรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับบทความเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและพัฒนาการของภาษาไทย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคำและประโยค ด้านพัฒนาการของภาษาพูดและเขียนจากภาษาตระกูลต่าง ๆ และด้านอักษรไทยซึ่งวิวัฒนาการมาจากสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชจนถึงปัจจุบัน

ผลงานด้านภาษาในกลุ่มไทยลาวอีกเล่มหนึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่ง Harvey H. Smith และคณะ (2511/1968) เป็นผู้ศึกษาและเรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือของชาวอเมริกันในประเทศไทย ในหนังสือนั้นมีบทความเรื่อง Language and Communication ซึ่งมีภาษาในกลุ่มไทยลาวเพื่อใช้สื่อสารกับกลุ่มคนในภาคอีสานด้วย

ผลงานด้านภาษาศาสตร์พบมากในการศึกษางานวิจัยภาษาตระกูลไททุกกลุ่ม ซึ่ง สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539) ได้ศึกษาไว้ในงานวิจัยเรื่อง “สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย : ภาษาตระกูลไท” โดยแบ่งกลุ่มการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ออกเป็น 7 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1) การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics Diachronic Studies) 2) การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย (Synchronic Comparative Studies) 3) การศึกษาโครงสร้างของภาษา (Linguistics Structure) 4) ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Theory) 5) ภาษาศาสตร์ประยุกต์เชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary) 6) ภาษาศาสตร์การศึกษา (Educational Linguistics) และ 7) ภาษาศาสตร์ประยุกต์ในแง่มุมอื่น ๆ (Applied Linguistics in other aspects) ในการศึกษาของกลุ่มไทยลาวนี้ ได้รวบรวมผลงานด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในงานแต่ละกลุ่มย่อยดังกล่าวออกมา พบว่ามีปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มย่อยทั้งเจ็ดดังกล่าว แต่มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์และบทความ มีลักษณะขององค์ความรู้ในแต่ละกลุ่มย่อย ดังนี้

1) **การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติที่พบในงานกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว** เป็นงานของ *Nantana Ronnakiat* (2535/1992) ซึ่งเป็นบทความเรื่อง "Evidence of the Thai Noi Alphabet Found in Inscriptions" ซึ่งเป็นการศึกษาวิวัฒนาการของภาษาด้านระบบการเขียนอักษรไทยน้อยที่ใช้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ในภาษาพูดปัจจุบันของภาษาไทยอีสานหรือภาษาไทยลาว มีสระสั้น /e/ /ɛ/ /o/ /u/ แต่ในการเขียนอักษรไทยน้อยพบว่าการเขียนสระสั้นยาวใช้สลับกันได้ ดังนั้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันความสั้นยาวของสระจะมีลักษณะแตกต่างกันในภาษาพูดปัจจุบัน แต่ในภาษาไทยลาวดั้งเดิมการเปรียบเทียบนี้ไม่ปรากฏ

ผลงานที่ศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติในกลุ่มไทยลาวยังมีอีก 4 เรื่อง ซึ่งเกี่ยวกับการจัดกลุ่มภาษาตระกูลไทที่พูดในประเทศไทย ส่วนใหญ่ใช้ระบบวรรณยุกต์ในการจัดแบ่งกลุ่มภาษา ได้แก่บทความเรื่อง "วรรณยุกต์ดั้งเดิมกับวรรณยุกต์ในปัจจุบันของภาษาไทย" ของ *วรรณา เทียนมี* (2524) บทความเรื่อง "ไท" หรือ "ลาว" เรียกให้ถูก" ของ *วิภาวรรณ อยู่เย็น* (2528) บทความเรื่อง "Classification by Tone Shapes and by Patterns of Tonal Splits and Coalescences" ของ *Wanna Tienme* (2535/1992) และหนังสือเรื่องภาษาถิ่นตระกูลไทย ของ *เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์* (2531) ผลงาน 3 เรื่องแรกใช้ระบบวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดจัดกลุ่มภาษากลุ่มไทยและภาษากลุ่มลาว ยกเว้นเรื่องของ *Wanna* (1992) ใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ และการรวมตัวการแตกตัวของวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ และกลาง ส่วนผลงานของ *เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์* (2531) เป็นการใช้อำนาจในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่น ผลการศึกษาปรากฏว่าภาษาถิ่นไทยเหนือเป็นกลุ่มไท ส่วนภาษาไทยถิ่นอีสาน (ไทยลาว) เป็นกลุ่มลาว ภาษาถิ่นเหนือมีความสัมพันธ์กับภาษาถิ่นอีสานและได้มากกว่าภาษากลาง

2) **การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัยในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานการศึกษาภาษาศาสตร์ด้านนี้ 2 เรื่อง คือ บทความเรื่อง *Location in Thai and Lao* ของ *Thomas W. Gething* (2528/1975) ซึ่งเป็นบทความเกี่ยวกับการการเปรียบเทียบไวยากรณ์บางแง่มุมของภาษาลาวและภาษาไทยคือในแง่โครงสร้างวลีประเภทแบ่งสถานที่ (*Location expressions*) และวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาถิ่นอีสานที่ไม่รวมเผ่าพันธุ์ภาษากลางกับภาษาตระกูลไท ของ *พัชรภรณ์ เสวตสุวรรณ* (2530/1976) ซึ่งเป็นผลงานการศึกษาภาษาไทยอีสานกับภาษาตระกูลไทด้านระบบคำ

3) **การศึกษาโครงสร้างของภาษาในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานที่ศึกษาด้านนี้เพียงเรื่องเดียวคือ "Iconicity of Vowel Qualities in Northeastern Thai Reduplicated Words" ของ *Theraphan L. Thongkum* (2532/1979) ซึ่งเป็นบทความที่ศึกษาโครงสร้างของภาษาไทยลาวหรือ

ไทยอีสาน ในระบบหน่วยคำเฉพาะรูปแบบของคำซ้ำที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อความหมายทางทัศนคติ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้พูด

4) **การศึกษาทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในกลุ่มไทยลาว** ไม่มีปรากฏเป็นการเฉพาะเรื่องนี้ แต่มีปรากฏในผลงานของ วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2526) เรื่อง "ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ : วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ" ซึ่งเป็นผลงานที่สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539) ได้จัดไว้ในงานประเภททฤษฎีทางภาษาศาสตร์กลุ่มภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (History Linguistics) ในหนังสือเล่มนี้ บทที่สิบเป็นการศึกษาเรื่องวิวัฒนาการภาษาไทย ผู้เขียนได้เสนอภูมิหลังของการศึกษาวิวัฒนาการของภาษาไทย ภาษาไทอาหม ภาษาไทยสมัยจารึกพ่อขุนรามคำแหง ภาษาไทพางเก ภาษาไทลื้อใจ และภาษาไทยมาตรฐาน

5) **การศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์ประยุกต์เชิงสหสาขาวิชา** ในกลุ่มไทยลาวมีปรากฏในกลุ่มของภาษาศาสตร์เชิงสังคม หัวข้อภาษากับสังคม (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ 2539 : 227, 244-245) ซึ่งมีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง "ภาวะหลายภาษาในบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดน อำเภอโพธิ์บึง จังหวัดศรีสะเกษ" ของ ประพนธ์ จันทวิเทศ (2531) และเรื่อง "Phonological Interference between Kuay and Northeastern Thai in Surin" ของ Preecha Sukgasame" (2531/1988) เรื่องแรกเป็นการศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกภาษาของประชากรที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ และอายุเท่ากัน ตลอดจนหน้าที่ของภาษาต่าง ๆ ในชุมชน ผลการศึกษาปรากฏว่า ภาษาไทยมีบทบาทมากที่สุด ภาษาลาว (ไทยลาว) มีบทบาทมากเป็นอันดับสอง รองลงมาคือภาษาเขมรและภาษาส่วย ซึ่งมีหน้าที่น้อยที่สุดคือเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ส่วนวิทยานิพนธ์ของ Preecha เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างระหว่างระบบเสียงภาษาไทยอีสาน ซึ่งใช้พูดที่บ้านหนองกับ และภาษาส่วยซึ่งใช้พูดที่บ้านลำโรง และนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้มาอธิบายสาเหตุที่เกิดการเพี้ยนเสียง

6) **การศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์การศึกษาในกลุ่มไทยลาว** มีผลงานของ Thomas W. Gething (2522/1979) เรื่อง "Two Types of Semantic Contrast Between Thai and Lao" ในภาษาลาวและภาษาไทย โดยศึกษาความหมายของคำว่า "แม่น" และ "เป็น" ในภาษาลาว กับความหมายของคำว่า "คือ" และ "เป็น" ในภาษาไทย ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ในการสอนภาษาและภาษาศาสตร์ได้ ซึ่ง สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2539 : 288) จัดงานวิจัยนี้ไว้ในประเภทการวิจัยแบบเปรียบเทียบ เพื่อการสอน (Contrastive and Comparative Lessons)

7) **การศึกษาภาษาศาสตร์ประยุกต์ในแง่มุมอื่น ๆ ในผลงานกลุ่มไทยลาว** ปรากฏในรูปแบบของการทำพจนานุกรม (Lexicography) ซึ่งได้แก่พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธาน ฉบับของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ดิศุลสมหาเถระ) (2515) พจนานุกรมอีสาน-กลาง

ฉบับ มข-สวอ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยอีสาน (2532) พจนานุกรมภาษาถิ่น : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536) และการทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533) ของ วีระพันธ์ ล. ทองคำ (2534) ผลงานการทำพจนานุกรมทั้ง 5 ชิ้น เหล่านี้เป็นผลงานประเภทพจนานุกรมภาษาเดียว (Monolingual Dictionary) ซึ่งเป็นการแบ่งพจนานุกรมโดยใช้จำนวนภาษาเป็นเกณฑ์ (สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ 2539 : 301)

พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง ฉบับปณิธาน จัดทำขึ้นตามปณิธานของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ติสฺสสมหาเถระ) ซึ่งกล่าวถึงวิวัฒนาการของภาษาไทยและคำที่ออกเสียงในภาคอีสานต่างกับภาคกลาง ส่วนคำที่รวบรวมได้มีทั้งคำที่เป็นภาษาอีสานล้วน ๆ และคำจากภาษาอื่น ๆ ที่มีใช้อยู่โดยยืมพจนานุกรมของประเทศลาวเป็นหลักในการเก็บคำเก่า การเขียนคำต้องเขียนให้ได้สำเนียงใกล้เคียงกับสำเนียงอีสานโดยใช้อักษรไทยปัจจุบัน เช่นเดียวกับพจนานุกรมอีสาน-กลาง ฉบับ มข-สวอ และพจนานุกรมภาษาถิ่น : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งใช้หลักในการทำแนวเดียวกัน

ส่วนพจนานุกรมไทย-ไทย ของ วีระพันธ์ ล. ทองคำ (2534) นั้น เป็นการนำเสนอการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพจนานุกรมที่มีใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่ฉบับบุกเบิกจนถึงฉบับหลวง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือหายาก นับเป็นผลงานที่มีคุณประโยชน์และมีคุณค่าต่อวงการภาษาไทย วงการศึกษาพจนานุกรมของไทย วงการทำพจนานุกรม และวงการภาษาศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

กลุ่มที่ 4 งานที่ศึกษาด้านการศึกษา (ED) ความช่วยเหลือ (HP) และการท่องเที่ยว (TR) ในชนกลุ่มไทยลาว

งานที่ศึกษาด้านการศึกษา (ED) ในชนกลุ่มไทยลาว ไม่มีการศึกษาโดยตรงจะมีก็เป็นการศึกษาของ William A. Smaley (1965/2508) ที่ศึกษาการสอนภาษาไทยแก่ชาวเขาหลายกลุ่ม คือ Teaching Thai in Hill Tribes Schools เท่านั้น ด้านความช่วยเหลือ (HP) ก็เช่นกันไม่มีการศึกษาโดยตรง แต่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มลาวในประเทศลาว คือ G. Myles T. Osborn (1967/2510) เป็นผู้ศึกษาการสภาพความขาดแคลนและด้อยพัฒนา เขียนบทความเรื่อง "Government the Hill Tribes of Laos" ซึ่งผลการศึกษาเป็นแนวทางช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับรัฐบาลลาว และเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลไทยด้วย ส่วนด้านการท่องเที่ยว (TR) มีงานในกลุ่มนี้ 5 รายการ ได้แก่ สารคดีเชิงท่องเที่ยว เรื่อง "กำฟ้าที่บ้านวังรอก" ของ บังอร โกวิท (2523) และเรื่อง "จากสิบสองจุไท...มาสู่ถิ่นเดียวกัน" ของ ชนิษฐา สุวรรณชาติ (2529) เขียนลงนิตยสาร อ.ส.ท. ซึ่งเป็นนิตยสารส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ อีก 2 รายการเป็นรายงานการวิจัยและคู่มือการท่องเที่ยวของ อรศิริ ปาณินท์ และคณะ (2530) เรื่อง "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ 3 : วัดในภาคอีสาน" และ "คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพ

ประเภทวัด เล่มที่ 3 : วัดในภาคอีสาน" รายการสุดท้ายเป็นรายงานการเดินทางของ *วิโรฒ ศรีสุโร* (2540) เรื่อง "รายงานการเดินทางเชื่อมมิตรภาพสถาปนิกไทย-ลาว ณ นครเวียงจันทน์ และนครหลวงพระบาง" ซึ่งเน้นการท่องเที่ยวในกลุ่มสถาปนิกของไทยและลาว

กลุ่มที่ 5 งานที่ศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ในชนกลุ่มไทยลาวครั้งนี้มีเป็นจำนวนมากที่สุดถึง 320 รายการ ซึ่งแบ่งเป็นอีก 8 หมวดย่อย เพื่อให้มองเห็นเนื้อหาในด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชัดเจน

หมวดแรก เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN)	จำนวน 17 รายการ
หมวดที่ 2 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (ANBL)	จำนวน 74 รายการ
หมวดที่ 3 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ (ANTR)	จำนวน 21 รายการ
หมวดที่ 4 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกาย (ANDR)	จำนวน 13 รายการ
หมวดที่ 5 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประดิษฐ์ (ANTN)	จำนวน 3 รายการ
หมวดที่ 6 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรม/คติชาวบ้าน (ANFR)	จำนวน 89 รายการ
หมวดที่ 7 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะ (ANAR)	จำนวน 98 รายการ
หมวดสุดท้าย เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ (ANOT)	จำนวน 5 รายการ

หมวดแรก เนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) ในหมวดนี้เป็นการศึกษารวบรวมเรื่องวัฒนธรรมทั่วไปที่ไม่เน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในที่นี้รวบรวมศึกษาได้ 17 รายการ พระยาอนุมานราชธน (*เสฐียรโกเศศ*) ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาด้านวัฒนธรรมได้เรียบเรียงเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบประเพณี ลัทธิ ความเชื่อต่าง ๆ ไว้หลายเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับหมวดวัฒนธรรมทั่วไปนี้ พระยาอนุมานราชธน ได้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2499 (1956) เรื่อง "The Cultures of Thailand" และในปี พ.ศ. 2505 (1962) เรื่อง "Thailand and Thai People" และในปี 2510 ได้เขียนเป็นภาษาไทยเรื่อง "ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน" ทั้งสามเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและวัฒนธรรมไทยของคนไทยทั่ว ๆ ไป ในระยะเวลาใกล้เคียงกับ *Erik Seidenfaden* (2501/1958) ก็ได้เขียนหนังสือเรื่อง "The Thai People" ขึ้น จัดพิมพ์โดยสยามสมาคม ต่อมา *วิโรฒ ศรีสุโร* (2520) เขียน "บันทึกจากอีสาน" และในปี 2538 เขียน "วิถีไทย : อั้งอ้อย หรือโฮงอ้อย" ส่วน *จารุบุตร เรืองสุวรรณ* (2520) เขียนบทความรวมเล่มชื่อ "ของดีอีสาน" *สุกัญญา ภักธราชัย และคณะ* (2538) ได้ทำวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น" ซึ่งเป็นเรื่องทั่วไปของวัฒนธรรมในหมู่บ้านเป็นจังหวัดขอนแก่น ขณะที่ *สุจิตต์ วงษ์เทศ* (2530) กล่าวถึงภาคอีสานว่าเป็นแหล่งอารยธรรมของโลกใน

หนังสือวารสารศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษเรื่อง "เปิดแหล่งอารยธรรมโลกที่อีสาน" ในปีเดียวกันนี้ **สุภณ สมจิตศรีปัญญา** (2530) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "โลกทัศน์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากหนังสือก้อม ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองหล่ม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม" ปีต่อมา **สุนทร สุรเทวกุล** (2531) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวไทยที่พูดภาษาลาวและเขมร ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านแก้ว อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์" ในระยะหลัง ปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน มีสถาบันการศึกษาต่าง ๆ สนใจศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เช่น สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2536) ได้จัดพิมพ์งานการศึกษาเรื่อง "ข้าวกับวิถีชีวิตไทย" ซึ่งพิมพ์เป็นครั้งที่ 2 โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) สยามสมาคม (2537) พิมพ์หนังสือเรื่อง "สยามอารยะ : ข้าวสีหันทรย้อนเบิ่งเมืองลาว" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) (2538) จัดพิมพ์หนังสือชุด "ชีวิตไทยชุดบูชาพญาแถน" เป็นต้น สวช. มีบทบาทในการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทั่วไปเป็นอย่างมากจนถึงปัจจุบัน

หมวดที่ 2 เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (ANBL)

ในชนกลุ่มไทยลาวมีเอกสารวิชาการที่ศึกษาได้เป็นจำนวนมากถึง 74 รายการ ในระยะแรก ๆ เป็นงานเขียนของ หลวงวุฒิรณพัสดุ (2495) เรื่อง "ฤกษ์ยามยามดีกับพิธีมงคลต่าง ๆ" ต่อมา **พระยาอนุমানราชธน** (2498) เขียนเรื่องเกี่ยวกับ "แม่โพสพ" และ "ผี" เป็นภาษาอังกฤษชื่อ "Me Posop, The Rice Mother" และ "The Phi" ลงตีพิมพ์ในวารสารของสยามสมาคม ต่อมาในยุค พ.ศ. 2500-2520 มีงานเขียนของ **โสมภรณ์** (2509) เรื่อง "พิธีเซ่นสรวงผีตายายของชาวปักขันใต้" **เศียรโยโกเศศ** (2515) เขียน "เมืองสวรรค์และผีสงเทวดา" **หม่อมหลวงเดิบ ชุมสาย** (2517) เขียนเรื่อง "แม่โพสพ" **S.J. Tambiah** (2513/1970) เขียนเรื่อง "Buddhism and the Spirit Cults in Northeast Thailand." **Thomas A. Kirsch** (2520/1977) เขียนเรื่อง "Complexity in the Thai Religious System : An Interpretation." ในช่วง พ.ศ. 2521-2530 เป็นระยะเวลาที่หลายหน่วยงานและบุคคลหลายคนสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อของสังคมไทย เช่น **โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Thai Studies Program, Chulalongkorn University)** (2527/1984) จัดการประชุมเรื่อง "Religion and Beliefs from International Conference on Thai Studies." **กลุ่มนักพัฒนาอีสาน** (2527) เขียนเรื่อง "ปูตาความลึกลับของความเชื่อ" **กิติ แก่นจัมปี** (2525) เขียนเรื่อง "ความเชื่อเรื่องผีปู่และย่าแสะ" **จารุบุตร เรืองสุวรรณ** (2524) เขียนเรื่อง "การสักราบายและการบวงสรวงเอกลักษณ์ของชนเผ่าอีสานหรือไทยลาว" **ธวัช ปุณโณทก** (2526) เขียนเรื่อง "ความเชื่อเรื่องบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน" **พลหลวง** (2526) เขียนเรื่อง "คติความเชื่อและประเพณีเกี่ยวกับการสร้างเรือน" **พระอริยานุวัตร เขมจารี** (2526) เขียนเรื่อง "คติความเชื่อ

ชาวอีสาน" ไพโรจน์ สโมสร (2524) เขียน "พ้ออริยานุวัตรกับการสักราช" มณี พยอมยงค์ (2530) เขียนเรื่อง "ความเชื่อของคนไทย" ยวรี อภิรักษ์ภูษิต (2536) เขียน "คติความเชื่อของคนอีสานโบราณ" สนั่น สุวรรณเลิศ (2529) เขียนเรื่อง "ผีปอบ-ผีเข้าในวรรณคดีทางจิตเวชศาสตร์" สมชาย นิลอาธิ (2527) เขียนเรื่อง "ลายสัก : จิตรกรรมบนความเจ็บปวด" สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และปราณี ฐิติวัฒนา (2526) เขียน "ศาสนาและความเชื่อในกรุงเทพมหานคร" สุวรรณี อุดมผล (2527) ความเชื่อในไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ในวรรณกรรมเพื่อความบันเทิงสมัยอยุธยา" บุญชนะ ทองแสน (2529) เขียนเรื่อง "การศึกษาระบบความเชื่อที่นอกเหนือพุทธศาสนาของชุมชนชาวพุทธในเขตลุ่มแม่น้ำจีน" ประหยัด จตุพรพิทักษ์กุล (2529) เขียนเรื่อง "มองสังคมหมู่บ้านผ่านความเชื่อเรื่องผี" Santi Chantavilasvong (2530/1987) เขียนเรื่อง "The Spirit Cults and Superstition in Thai Habitation : A Case Study in Northern Region" B.J. Terwiel (2521/1978) เขียนเรื่อง "The Origin and Meaning of the Thai 'City Pillar'" ชัญญู ชาวดอย และ อรรถา เจริญโรจน์ (2528) เขียนเรื่อง "ผีปู่ย่า" และ จิราภรณ์ ภัทรานุกัทร (2528) เขียนเรื่อง "สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย" ในช่วง พ.ศ. 2530-ปัจจุบัน (2540) จรัส พยัคฆราชศักดิ์ (2534) เขียนเรื่อง "ความเชื่อเรื่องยากกลางบ้านของชาวอีสาน" ธวัช ปุณโณทก (2534) เขียนเรื่อง "ความเชื่อพื้นบ้านสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวอีสาน" บำเพ็ญ ณ อุบล (2532) เขียนเรื่อง "ผีมหาลักษ์หลักเมืองของเมืองอุบล" สุวิทย์ จิระมณี (2530) เขียนเรื่อง "ประเพณี คติความเชื่อถือที่มีอิทธิพลต่องานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน" ประจักษ์ ประภาพิตยากร (2532) เขียนเรื่อง "เชื้อเคล็ดเชื่อกลาง" ผีผ่อง กันทรพิทักษ์ (2535) เขียนเรื่อง "การสักราชอีสาน : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านศรีสุข ตำบลสีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม" พุฒ บุตรรัตน์ (2530) เขียนเรื่อง "ขวัญข้าวแม่โพสพแม่โพศรี" และในปี พ.ศ. 2539 เขียนเรื่อง "ข้าวกับพิธีกรรม : ความเชื่อ จารีตประเพณี และความสัมพันธ์ทางสังคมของหมู่บ้านอีสาน" ภิญโญ จิตต์ธรรม (2530) เขียนเรื่อง "ความเชื่อไม่เคล็ด ไรท์ (2534) เขียนเรื่อง "ผี-พุทธ-พราหมณ์ สามเจ้าของศาสนาสยาม" เรณู อรรธนาเมศรี (2537) เขียนเรื่อง "ภูมิปัญญาไทยใหญ่กับความเชื่อและพิธีกรรม" เรียม ศรีทองเพชร (2533) เขียนเรื่อง "ตำราไสยศาสตร์จากสมุดข่อย" วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และนิภาวรรณ วิรัชนิภาวรรณ (2533) เขียนเรื่อง "การเข้าทรงและร่างทรง : ความเชื่อ พิธีกรรม และบทบาทที่มีต่อสังคม" วิโรฒ ศรีสุโร และธาดา สุทธิธรรม (2534) ทำวิจัยเรื่อง "รายงานวิจัยเรื่องหลักบ้านในภาคอีสาน" วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2537) เขียนเรื่อง "ขวัญ : มรดกความเชื่อไทโบราณ" สมบัติ พลายน้อย (2540) เขียนเรื่อง "ความเชื่อเรื่องพญานาค" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) (2538) จัดพิมพ์หนังสือชุด "บุชาพญาเถน" ซึ่งมีบทความเกี่ยวกับความเชื่อของไทยลาวอยู่หลายเรื่อง สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533) เขียนเรื่อง "อันเนื่องมาแต่พิธีกรรมผ่านกหัสดีลิงค์" และเรื่อง

"การปรับเปลี่ยนความเชื่อดั้งเดิมให้เป็นพุทธ : การศึกษาจากวรรณคดีล้านช้าง" สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงศ์, มัทนาวดี ยาเจริญ และสุบรรณ แก้วกันยา (2534) เขียนเรื่อง "ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ของชาวบ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านโนนอำนวย อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ และหมู่บ้านทุ่งสว่าง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ" สุวัฒน์ วรางครินทร์ (2537) เขียนเรื่อง "ความเชื่อที่มีต่อการตั้งถิ่นฐาน และสถาปัตยกรรมบ้านเรือน" เสรี พงศ์พิศ (2537) เขียนเรื่อง "ผี" ในหนังสือเรื่อง คำ : ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย อมาวสี เกียรติถาวร (2532) เขียนเรื่อง "เจ้าพ่อศรีนครเตา : บทบาทและความสำคัญของการถือผีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" Cheng Ruiyao (2533/1990) "On Tattoo of the Dai Nationality" อานันท์ กาญจนพันธุ์ และฉลาดชาย รมิตานนท์ (2533) เขียนเรื่อง "พิธีกรรมและความเชื่อล้านนา : การผลิตใหม่ของอำนาจทางศีลธรรม" และ ศรีศกร วัลลิโภดม (2533) เขียนเรื่อง "ประเพณีพิธีกรรมที่เปลี่ยนไป" ซึ่งสองเรื่องหลังนี้เป็นงานเขียนที่กล่าวถึงพิธีกรรมและความเชื่อโดยใช้กรอบแนวคิดใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์ที่เน้นให้เห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมและเสนอมิติมุมมองใหม่ ๆ ทางวัฒนธรรมให้สังคมไทยพิจารณาและรับรู้ งานเขียนแนวนี้กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของ พิธีกรรมและความเชื่อไปจากเดิมที่ต้องการสร้างความมั่นคงในจิตใจเพื่อนำรายได้มาสู่ท้องถิ่น หรือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน แต่ไม่ว่าจุดมุ่งหมายหรือวิธีการจะเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม พิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทยลาวจะต้องมีความเชื่อเรื่องผีและแกนเกี่ยวข้องด้วยเสมอเป็นเอกลักษณ์ของชนกลุ่มไทยลาวตลอดไป

หมวดที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ (ANTR)

ในหมวดนี้จะเชื่อมโยงกับหมวดที่ 2 ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ แต่ได้แยกออกมาเป็นพิธีกรรมที่เป็นประเพณีของชนกลุ่มไทยลาวเป็นการเฉพาะ ในการศึกษาครั้งนี้มีงานในหมวดนี้จำนวน 21 รายการ พระยาอนุมานราชธน หรือ เสฐียรโกเศศ เป็นผู้บุกเบิกและนำในการเขียนงานประเภทนี้เช่นเดียวกับหมวดวัฒนธรรมหมวดอื่น ๆ งานในระยะแรกในหมวดนี้ได้แก่ "ประเพณีเนื่องในการเกิด-ตาย" (2505) ซึ่งสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดพิมพ์ "ลัทธิธรรมนิยมและประเพณีไทย" (2508) "ประเพณีปลูกเรือน-แต่งงาน" (2512) และ "การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน" (2515) งานเหล่านี้เป็นการบรรยายถึงประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทยโดยทั่วไปรวมถึงชาวไทยลาวด้วย มีการวิเคราะห์ถึงที่มาและเหตุผลของการทำพิธีในประเพณีต่าง ๆ อย่างละเอียด งานของท่านได้รับความนิยมตลอดมา และได้รับการตีพิมพ์อีกหลายครั้งจนปัจจุบัน

งานในระยะต่อมาเป็นของ แปลก สนธิรักษ์ (2514) เขียนหนังสือเรื่อง "พิธีกรรมและประเพณี" วิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ (2521) เขียนบทความเรื่อง "ประเพณีการปลูกเรือน" อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และวิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ (2521) เขียนหนังสือเรื่อง "เรือนล้านนาและประเพณีการปลูกเรือน" มณี พยอมยงค์ (2523) เขียนบทความเรื่อง "ประเพณีสู่ขวัญควาย" ประจักษ์ ประภา

พิทยากร (2525) เขียนหนังสือเรื่อง "ประเพณีและไสยเวทในขุนช้างขุนแผน" ประจักษ์ สายแสง (2526) เขียนบทความเรื่อง "ประเพณีการทำขวัญผึ้ง ตำบลศิริมาศ อำเภอศิริมาศ จังหวัดสุโขทัย" นัย บำรุงเวช (2528) เขียนบทความเรื่อง "สู่ขวัญไ้ท่วย" ถาวร บิทธิใจ (2529) เขียนบทความเรื่อง "วัดและผี วิถีของชุมชน" สำเภา วงษ์เทศ (2529) เขียนหนังสือเรื่อง "พิธีทำศพของไทย" และวิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2529) เขียนบทความเรื่อง "วิวัฒนาการพิธีทำขวัญของคนไทย" งานในระยะเหล่านี้เป็นการเรียบเรียงจากประสบการณ์และเอกสารต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่งานทางวิชาการ แต่ให้ความรู้เชิงบอกเล่าและอธิบายประกอบเหตุผล ยกเว้นเรื่องสุดท้ายจะเป็นงานเขียนทางวิชาการประเภทบทความ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ในรูปแบบของงานวิจัย

งานในหมวดประเพณีพิธีกรรมของชนกลุ่มไทยลาว ในระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา เป็นงานของนักวิชาการรุ่นใหม่ ได้แก่ ไสพล ศิริไสย์ (2531) เขียนบทความเรื่อง "แกนฟ้า แถนหลวง ร่องรอยวัฒนธรรมดึกดำบรรพ์ของชนชาติไท-ไต" สุจิตต์ วงษ์เทศ (2533) เขียนบทความเรื่อง "แรกนาใน'นาแยก'" ศรีศักร วัลลิโภดม (2533) เขียนบทความเรื่อง "พิธีกรรมที่เปลี่ยนไป" ศิริลักษณ์ สุภากุล (2533) ทำวิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง "พิธีกรรมพืชน้ำกับการจัดระเบียบสังคม" Dao Guodong (1990/2533) เสนอบทความในการประชุมนานาชาติ Thai Studies ครั้งที่ 4 ที่เมืองคุนหมิง เรื่อง "Aesthetic Standards and Life Customs of the Dai People" ผาสุก อินทราวุธ (2534) เขียนบทความเรื่อง "การฝังศพในไหของชุมชนโบราณกลุ่มแม่น้ำมูล-ชี" เสนอในการประชุมสัมมนาเรื่องความก้าวหน้าและความรู้ใหม่ทางโบราณคดีในประเทศไทย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2535) เขียนบทความเรื่อง "บุญบังไฟ" ในรายงานการสัมมนาเรื่องโครงสร้างทางเศรษฐกิจเส้นทางการสู่ความสมดุล สมชาย นิลอาธิ (2537) เขียนบทความเรื่อง "บุญข้าชะ-เบ็กบ้าน พิธีกรรมสร้างความบริสุทธิ์เพื่อชีวิตที่สมบูรณ์" และ พัทธี สาริกบุตร (2538) เขียนบทความเรื่อง "ประเพณีการฝังศพที่เมืองโบราณนครจำปาศรี อำเภอนาตุ่น จังหวัดมหาสารคาม" เสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติฝรั่งเศส-ไทย ครั้งที่ 3 งานของนักวิชาการในยุคนี้ล้วนเป็นมุมมองใหม่ซึ่งได้อิทธิพลจากวัฒนธรรมร่วมสมัยทั้งไทยและตะวันตกผสมผสานกันในเชิงสร้างสรรค์และจุดประกายความคิดแก่สังคม

หมวดที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งกาย (ANDR)

ในชนกลุ่มไทยลาว มีงานที่ศึกษาค้นคว้า 13 รายการ ได้แก่ วิมลพรรณ ปิติวัชชัย (2516) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ผ้าอีสาน" สุมาลย์ ทมัส (2529) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ผ้าและประเพณีการใช้ผ้า" วิบูลย์ สีสวรรณ (2531) ได้เขียนงานหนังสือเรื่อง "ผ้าไทย" สมชาย นิลอาธิ (2531) ได้เขียนบทความเรื่อง "สิ่งทอในอีสาน" Katherine A. Bowie (1990/2533) ได้เขียนบทความเรื่อง "Labor Organization and Textile Trade in Northern Thailand in Nineteenth Century" เสนอในการ

ประชุมนานาชาติ Thai Studies ครั้งที่ 4 ที่คุนหมิง สุนัย ณ อุบล และ สมชาย นิลอาธิ (2535) ได้เขียนบทความเรื่อง “ผ้าทอเมืองอุบล” อุดม บัวศรี (2535) ได้เขียนบทความเรื่อง “วัฒนธรรมเกี่ยวกับผ้าของชาวอีสาน” สุมณา บุญปัญญา (2535) เขียนบทความเรื่อง “บทสัมภาษณ์อันเนื่องมาจากผ้าพระราชทาน” เสนอ อนุรัตน์วิชัยกุล (2536) ได้ทำวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง “การศึกษาเครื่องแต่งกายจากภาพจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์วัดหน้าพระธาตุ อำเภอปทุมไถย จังหวัดนครราชสีมา” สุภาวดี ตุ่มเงิน (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง “การทอผ้าแพรวที่บ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์” อุบล นกคาวา (2538) ทำวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง “เครื่องแต่งกายหมอลำเพลิน” ศศิวรรณ เขียวยิ่ง (2539) เขียนบทความเรื่อง “ศิลปบนผ้าไหมมัดหมี่” และ Michael Howard (1996/2539) ได้เขียนบทความเรื่อง “Identity and Traditional Based Tai Textiles in Contemporary Thai Society” เสนอในการประชุมนานาชาติ Thai Studies ครั้งที่ 6 ที่เชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าผลงานเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องการแต่งกายนี้ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเรื่องผ้า โดยเฉพาะผ้าอีสานมีการทำวิทยานิพนธ์ถึง 3 รายการ และบทความอีก 5 รายการ วัฒนธรรมเกี่ยวกับผ้าอีสานจึงนับว่ามีบทบาทมากในชนกลุ่มไทยลาว

หมวดที่ 5 เนื้อหาเกี่ยวกับการประดิษฐ์ (ANTN)

หมวดนี้เป็นการใช้เทคโนโลยีในการประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ในชนกลุ่มไทยลาวมีเพียง 3 รายการเท่านั้น คือ Robert Bayard Textor (1960/2503) ได้ทำวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตของมหาวิทยาลัยคอร์เนล เรื่อง “An Inventory of Non-Buddhist Supernatural Objects in a Central Thai Village” ลำไพ ทองบุราณ (2537) ทำวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง “ความสัมพันธ์ของการทำพิธีทอผ้ากับวิถีชีวิตของชาวบ้านเขื่อง ตำบลเขื่อง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” และ วิโรฒ ศรีสุโร (2529) เขียนบทความเรื่อง “การพัฒนาทางเทคโนโลยีพื้นบ้านจากอดีต-ปัจจุบัน” เสนอในการประชุมวิชาการเรื่อง “เมืองและชุมชนโบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เมื่อปี พ.ศ. 2529 ที่จังหวัดขอนแก่น งานทั้ง 3 ชิ้นนี้ล้วนเป็นงานวิจัยอย่างวิเคราะห์เจาะลึก โดยเฉพาะระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ซึ่งจะเป็นแนวทางให้คนสนใจศึกษาค้นคว้าสิ่งที่เป็นเทคโนโลยีชาวบ้านในชนกลุ่มไทยลาวสืบไป

หมวดที่ 6 เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและคติชาวบ้าน (ANFR)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีเป็นจำนวนมากถึง 89 รายการ จึงขอแบ่งเป็นช่วงเวลาขององค์ความรู้ที่มีผู้ศึกษาในระยะแรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน (2540) คือช่วงระยะแรกตั้งแต่ พ.ศ. 2510-2520 ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2530 และช่วงสุดท้ายตั้งแต่ พ.ศ. 2531-ปัจจุบัน (2540)

ผู้นำในด้านรวบรวมและเรียบเรียงวรรณกรรมและคติชาวบ้านของชนกลุ่มไทยลาว ด้วยการปริวรรตอักษรลาวเป็นอักษรไทยแล้วเรียบเรียงเป็นภาษาไทย คือ พระอริยานุวัตร เขมจารี ปราชญ์ชาวบ้านของอีสาน งานของท่านที่นำมาศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 15 รายการ เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วนับตั้งแต่ พ.ศ. 2511 จนถึง พ.ศ. 2533 ผลงานของท่านจึงอยู่ในช่วงระยะแรกถึงระยะปัจจุบัน เรียงตามลำดับปีที่พิมพ์ ได้แก่ มัคคะสงสารเทศนา (2511) พระเชตพน (2512) ท้าวคำสอน (2512) สุพรหมโมกขา (2512) นกกระจอก (2513) พระยาทองสอนไพร่ (2513) สิทธมโนราห์ (2513) สุทธะนุชาดก (2513) พระลักพระราม (2518) ชนะสันตะยอดคำสอน (2525) เสียวสวาด (2525) สาส์นสมที่คิด (2527) สาส์นลีปบุญ (2528) ภาพยนตร์พระมุนี (2533) และ งานชิ้นที่สำคัญเป็นผลงานที่รวมวรรณกรรมอีสานหรือไทยลาวทั้งหมดอยู่ในเล่มเดียวกันคือ "ประเพณีและวรรณคดีเก่าอีสาน" (2525) ซึ่งท่านศึกษารวบรวมร่วมกับ เจริญชัย ชนไพโรจน์ และ จารุวรรณ ธรรมวัตร นับว่าเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน โดยเฉพาะผู้ต้องการศึกษาวิจัยด้านภาษาและวรรณคดีอีสานที่เป็นผลงานปริวรรตของพระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ ที่มีชื่อเสียง นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมีอีกหลายเรื่องรวมอยู่ในผลงานชิ้นนี้ เช่น กาละเกตุ นกกระจอก สังข์ศิลป์ชัย พระยาคันคาก ผาแดงนางไอ่ จำปาสดัน (ศิราพร ณ ถกลาง, 2540 : 11)

นักวิชาการผู้สืบสานงานของพระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ ที่สำคัญและมีผลงานออกมาเป็นจำนวนมากคือจารุวรรณ ธรรมวัตร ผลงานชิ้นสำคัญ ๆ ของจารุวรรณ ธรรมวัตร เฉพาะในชนกลุ่มไทยลาว เช่น ลักษณะวรรณกรรมอีสาน (2521) วิเคราะห์นิทานชาวบ้านอีสานจากสามหมู่บ้าน (2522) แลลอดพงศาวดารลาว (มปป.) ดำเนินคนไทยในลุ่มน้ำโขง (2538) วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน-ล้านช้าง (2539) เป็นต้น ผลงานเหล่านี้เป็นการนำเสนอการรวบรวมวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ มีการอธิบายฉันทลักษณ์ในวรรณกรรมแต่ละประเภทด้วย และที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ในผลงานเหล่านี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่สัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมอีสาน ทำให้คนรุ่นหลังตระหนักถึงประโยชน์ของวรรณกรรมอีสาน และซาบซึ้งในวิริยะอุตสาหะของปราชญ์ชาวบ้านผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมให้ได้ศึกษาสืบมา

ผู้สร้างผลงานวรรณกรรมอีสานที่มีชื่อเสียงมานานอีกท่านหนึ่งคือ ปรีชา พิณทอง มีผลงานพิมพ์เป็นเล่มออกมามากในช่วง พ.ศ. 2513-2529 เช่น ธรรมดาสอนโลก (2513) รวมวรรณกรรมอีสาน (2522) ขุนนางอ้าว (2524) ผาแดงนางไอ่ (2524) ท้าวสูงหรือเจื่อง (2529) ย่าสอนหลาน (2529) งานเหล่านี้มีลักษณะเป็นการเล่านิทานและรวบรวมนิทานไว้ในที่เดียวกัน ยังไม่มีการวิเคราะห์เชิงวิชาการ แต่ก็นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักวิชาการรุ่นหลัง ๆ ได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงมานานร่วมสามสิบปีอีกท่านหนึ่งคือ **ธวัช ปุณโณทก** ซึ่งมีผลงานหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวรรณกรรมอีสาน ผลงานที่สำคัญที่เน้นวรรณกรรมอีสานคือ หนังสือรวมวรรณกรรมอีสาน (2522) และบทความเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีล้านช้างกับวรรณคดีไทยภาคกลาง (2540) ผลงานชิ้นหลังนี้ **ธวัช ปุณโณทก** ได้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการในโครงการเปิดโลกวรรณกรรมเพื่อนบ้าน ครั้งที่ 1 เรื่อง "วรรณกรรมลาว : ความสัมพันธ์กับวรรณกรรมไทย" ซึ่งภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540

ในการประชุมครั้งนี้มีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับวรรณกรรมของชนกลุ่มไทยลาวเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมากในประเทศไทย โดยเฉพาะการจัดประเภทของวรรณกรรมลาวเป็น 3 ประเภท ประเภทแรกคือ **วรรณคดีพื้นเมือง** ซึ่งหมายถึงนิทาน-วรรณกรรมประเภทเทพนิยายและตำนานทางประวัติศาสตร์โบราณ เช่น ตำนานน้ำเต้าป๋ง ตำนานปู่เยอย่าเยอ พื้นขุนบรม พื้นขุนเจือ ประเภทที่ 2 คือ **วรรณคดีลายลักษณ์** หมายถึง วรรณคดีสมัยอาณาจักรลาวล้านช้างสมัยกลาง ศตวรรษที่ 14 ถึง ปลายศตวรรษที่ 18 แบ่งเป็น "วรรณคดีประวัติศาสตร์" เช่น ตำนานเมืองพวง ตำนานเมืองเวียงจันทน์ พื้นพระแก้ว พื้นพระบาง เป็นต้น "วรรณคดีพุทธศาสนา" เช่น วรรณคดีชาดกต่าง ๆ วรรณคดีคำสอน เช่น นางตันไต่ ภาพยนตร์สอนหลาน-หลานสอนปู่ อินทญาณสอนลูก เป็นต้น และ "กวีนิพนธ์เรื่องวรรณคดีนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ" เช่น ท้าวกาละเกด ท้าวสีทน สังสินไซ นางแดงอ่อน เป็นต้น ประเภทที่ 3 คือ **วรรณกรรมทันสมัยของลาว ค.ศ. 1976-1985** ซึ่งเป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ "ลาวรักชาติ" เป็นการสรรเสริญการต่อสู้และการปลดปล่อยชาติลาว ในการประชุมครั้งนี้ทำให้รู้ถึงความสนใจของนักวิชาการลาวอยู่ที่วรรณกรรมประเภทสุดท้ายมากกว่าสองประเภทแรก และการประชุมครั้งนี้ทำให้มีบทความเกี่ยวกับวรรณกรรมชนชาติลาวอีกหลายเรื่อง เช่น "กำเนิดและแนวโน้มของวรรณกรรมลาว" ของ **อุทิน บุนยาวง** "วรรณคดีล้านช้างยุคเสื่อมคลาย" ของ **นุ ชัยะสิดทิว** "กำเนิดและการขยายตัวของวรรณกรรม" ของ **ดวงเดือน บุนยาวง** "โฉมหน้าเรื่องสั้นร่วมสมัยของลาว" ของ **ธัญญา สังขพันธ์านนท์** เป็นต้น

กลุ่มนักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชนกลุ่มไท ในระยะหลังประมาณปี พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน (2540) มีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทในหลักสูตรที่เกี่ยวกับไทยศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง นักวิชาการเหล่านี้ถือเป็นกำลังสำคัญที่ผลิตงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ออกมาให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าและเป็นแนวทางให้ได้วิเคราะห์ต่อไป เช่น **เกสร สว่างวงศ์** (2531) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องนางผมหมอบับล้านนา อีสาน และไทยลื้อ" **คณิงชัย วิริยะสุนทร** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การปรับตัวต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของลาวครั้ง ที่บ้านโคก จังหวัด

สุพรรณบุรี" **เครือวัลย์ ปัญญาณี** (2533) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ตัวละครเอกแหวกขนบในวรรณกรรมอีสาน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิจารณ์" **จันทิมา อัมฤทธิ์** (2530) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเรื่องสุพรรณโหมกขานวนทองถิ่นอีสาน" **จิราวดี เงินแถบ** (2537) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "หนังสือ : การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอีสานและล้านนา" **แจ่มจันทร์ สุวรรณรงค์** (2528) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์วรรณกรรมกลอนอ่านประเภทนิทานของอีสาน" **ชัยณรงค์ โคตะนันท์** ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "อุดมคติเกี่ยวกับผู้นำในวรรณกรรมอีสานประเภทวรรณกรรมคำสอน" **ธนพล ไชยสินธุ์** (2527) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ท้าวเอย์ควายเงิน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์" **ดวงเดือน บุนยาวง และ โอทอง คำอินธุ (เรียบเรียง)** ; **ชาย โพธิ์สิตา และ สมชาย นิลอาธิ (ผู้แปล)** (2540) ได้ร่วมกันผลิตงานเขียนเรื่อง "แนวคิดและยึดต้องท้าวเอย์ควายเงิน" **ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล** (2526) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบคำอุปมาอุปไมยและพยางค์ยืมอีสาน" **พระธัมมัตโตภิกขุ และ พ.ณ.ประมวญ มารค** (2533) เขียนหนังสือเรื่อง "ตำนานต้นผีไทย" **นงลักษณ์ ขุนทวี** (2529) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาคุณค่าวรรณกรรมอีสานเสี้ยวสวาสดี" **นิตยา ภักดีบัณฑิต** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "พจนานุกรม : การศึกษาเชิงวิเคราะห์" **นิภา นิจุสุนกิจ** (2524) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "เปรียบเทียบวรรณคดีเรื่องท้าวสีฐาน (สุธน) ของภาคอีสานกับภาคต่าง ๆ ในประเทศไทยและภาษามอญ" **บี.เจ.เทอริวัล** (2529) เขียนบทความเรื่อง "การหมั่นตัวของนาค : การศึกษาเปรียบเทียบข้อความที่ตัดจากวรรณกรรมไทยที่เก่าที่สุด" **ผกา ปริชาญาณ** ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "จำปาสักต้น : การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมล้านนาไทย อีสาน และลาว" **พจนีย์ เพ็งเปลี่ยน** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณสังข์กุมาร" **พรทิพย์ สารปริง** (2540) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "นิทานพื้นบ้านมะค่า บ้านนาสีนวน บ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม" **พรรณี วันเที่ยร** (2527) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงพิจารณาวรรณกรรมอีสาน เรื่องหน้าผากไกลกะดัน" **พิชัย ศรีภูไฟ** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "สตรีในวรรณกรรมอีสาน" **พิเชฐ สายพันธุ์** (2539) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "'นาคาคติ' อีสานลุ่มแม่น้ำโขง : ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย" **ภีร์นัย ไซติกันตะ** (2530) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "นิยายปรัมปราเรื่องแก่น : วิเคราะห์ความเชื่อตามพงศาวดารล้านช้าง" **มาลัยวัลย์ ดีอ่ำ** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาและตีความคะลำจากอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น" **โมฬี ศรีแสนยงค์** (2533) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสร้างบทละครเรื่องบุลู-นางอ้ว โดยใช้นบและละครพื้นทาง" **ยุพิน สุวรรณฤทธิ์** (2529) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์ : วรรณกรรมลาวเรื่องไก่แก้ว" **เยาวลักษณ์ กิตติชัย** (2533) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน" **ระวีวรรณ อินทร์แย้ม** (2524) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "เสี้ยวสวาส : การศึกษาเชิงวิเคราะห์" **เรณู วิชาศิลป์** (2534) เขียนบทความเรื่อง "คำเล่าหมู

ขวัญผิวเมื่อย" ในหนังสือที่ระลึกในวาระฉลองครบ 6 รอบ ของ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร
 วรรณคดีจิตร บุญเสริม (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์วรรณกรรมท้าวสูง ท้าวเจือง"
 วิจิตร ขอนยาง (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมนิทานพื้นบ้าน
 อีสาน" วิโรฒ ศรีสุโร (ม.ป.ป.) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์และพัฒนา
 ศิลปะพื้นบ้านถิ่นอีสาน" วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2531) เขียนบทความเรื่อง "คำเรียกขวัญ :
 บันทึกประวัติศาสตร์โบราณ และสัญลักษณ์และความหมาย" ศิริพร บางสุด (2531) ทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง "การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องพระกิดพระพาน" สงวน ศรีอรพิมพ์ (2534) ทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง "ลำผญาอ้อยหัวดอนตาล" สมปอง จันทอง (2530) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วัฒนธรรมภาษา
 อีสานจากผญา : กรณีศึกษานันทองเรือ ตำบลสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร" สมศักดิ์ เสงสาย
 (2534) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ชื่อบ้านนามเมืองที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องผาแดงนางไอ่" สันติ
 อาบัวรัตน์ (2528) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมัลลย์หมื่นมัลลย์แสน"
 สิริเพ็ญ พริยะจิตกรกิจ สุภัญญา ภัทรราชย์ และชอบ ดีสวนโคก (2531) ทำวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์
 เรื่องจริยศาสตร์ในวรรณคดีนิทานอีสาน" สิลา วีรวงศ์ ปิรบรรตเรื่อง "ท้าวสูงท้าวเจือง" (2486) และ
 เรื่อง "กาพย์กลอนสองฝั่งโขง (2537) สุภัญญา ภัทรราชย์ เป็นบรรณาธิการของหนังสือ "วรรณกรรม
 พินิจ" (2538) และเขียนบทความเรื่อง "นิทานจากเมืองขอนแก่น" (ม.ป.ป.) สุขฤดี เข้มมบุตรลบ
 (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องคันคาก" สุจิตต์ วงษ์เทศ (2538)
 เขียนบทความเรื่อง "มหากาพย์ของอุษาคเนย์ : ท้าวสูงท้าวเจืองวีรบุรุษสองฝั่งโขง" สุนันท์
 ศาสตราหา (2523) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกาฬะเกษ" สุพรรณ
 ทองคล้าย (2523) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะร้อยกรองพื้นถิ่นอีสาน" สุภณ สมจิตศรีปัญญา
 เขียนหนังสือเรื่อง "ท้าวท่ากาดำ" (ม.ป.ป.) และทำวิจัยเรื่อง "ปู่สังกะสา ย่าสังกะสี : จากหนังสือ
 ก่อม" สุภาพร รอดวรรณะ (2536) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น
 อีสานเรื่อง "ลั่นทอง" สุรีย์รัตน์ หาญคำ (2527) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "สุริวงศ์ วรรณกรรมท้องถิ่น
 อีสาน : การศึกษาเชิงวิเคราะห์" สุวรรณา เกียรติไกรเพชร (2529) เขียนบทความเรื่อง "ควายกับ
 เสือ : นิทานในสังคมเกษตรกรรม" อนุภา อัครปิยานนท์ (2528) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษา
 มหาวงศ์สันดรชาดกฉบับท้องถิ่นอีสาน จากต้นฉบับวัดกลางโคกค้อ จังหวัดกาฬสินธุ์" อนุวิทย์
 เจริญสุขมผล (2536-2537) เขียนบทความลงวารสารหน้าจั่วติดต่อกัน 2 ปี เรื่อง "เล่าเรื่องการสำรวจ
 หมู่บ้านปรางค์กู๋ อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2517-18" อรพรรณ ห้องสังวาลย์ (2538)
 ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องจำปาสีตัน" อร่ามจิต ชินช่วง (2532)
 ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "กาพย์เห่ขับไฟ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร" เข้มม ทองดี
 (2538) เขียนบทความเรื่อง "คติพื้นบ้านเกี่ยวกับข้าว" ในหนังสือเรื่อง "ข้าว : วัฒนธรรมและการ

เปลี่ยนแปลง" *Dhawat Poonotoke* (1995/2538) เขียนหนังสือเรื่อง "A Comparative Study of Isan and Lanna Thai Literature" ในงาน *Thai Literary Traditions* และ *Prakong Nimmanhaemin* (1995/2538) เขียนบทความเรื่อง "Heroism and Epic Verse-Form : A Study From Lilit Yuan Phai and The Epic of Thas Cheng" ในงาน *Thai Literary Traditions*.

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผลงานในหมวดวรรณกรรมของชนกลุ่มไทลาว ซึ่งได้แก่ นิทานพื้นบ้าน ตำนาน และเรื่องปรัมปรา ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท สาขาไทยศึกษา หรือไทยคดีศึกษา และภาษาไทยเกือบทั้งหมด เนื่องจากสาขาวิชาเหล่านี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหมวดวรรณกรรมของชนกลุ่มไทหรือกลุ่มไทยลาวมากที่สุด ประกอบกับการวิเคราะห์วิจัยเชิงมานุษยวิทยา วัฒนธรรมยังไม่แพร่หลายในยุคสมัยนั้น การวิเคราะห์วิจัยในหมวดนี้จึงอยู่ในสาขาวิชาไทยศึกษา หรือไทยคดีศึกษา และสาขาวิชาภาษาไทย เป็นส่วนใหญ่

หมวดวิชาที่ 7 ศิลปะ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ฯลฯ (ANAR)

ในชนกลุ่มไทนี้ มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรมทั้งหมดคือ 98 รายการ ผู้บุกเบิกงานศิลปะในประเทศไทยและมีผลงานพิมพ์เป็นเล่มภาษาไทย คือ ศิลป พีระศรี ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ชาวอิตาลี ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร งานที่เกี่ยวกับชนกลุ่มไทในหมวดนี้มีเพียงเล่มเดียวคือ "เครื่องไม้จำหลัก" (2504) ต่อมา มีสถาปนิกผู้สร้างผลงานสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับชนกลุ่มไทยลาวไว้หลายเรื่องคือ อัน นิมมานเหมินท์ ผลงานส่วนใหญ่ตีพิมพ์เป็นบทความลงในวารสารอาษา เช่น "เรือนไทย" (2506) "เรือนไทยแบบดั้งเดิม" (2512, 2521) เป็นต้น บุคคลสำคัญผู้สร้างตำราหรือเขียนหนังสือในแทบทุกหมวดวิชาของชนกลุ่มไทยลาวคือ พระยาอนุมานราชธน ในหมวดนี้มีเพียงเล่มเดียวคือเรื่อง "เจดีย์" (2503, 2520) ซึ่งอธิบายลักษณะการก่อสร้างเจดีย์ในประเทศไทย รวมทั้งความเป็นมาด้วย ในระยะใกล้เคียงกันนั้น สมเด็จพระยาบรมราชานุภาพ ก็ได้ทรงพระนิพนธ์เรื่อง "ว่าด้วยพุทธเจดีย์" ตีพิมพ์ครั้งแรกใน พ.ศ. 2469 และได้รับการตีพิมพ์ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ในระยะต่อมา เสนอ นิลเดช ได้เขียนเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเรื่อง "เรือนไทย" (2506) และ "เรือนไทยโบราณ" (2515) ต่อมา สมชาย นิลอาวชิ ได้เขียนบทความเกี่ยวกับศิลปะอีสานหลายเรื่อง เช่น "ขอมข้าว" ในหนังสือมรดกอีสาน (2526) "ลักษณะเรือนอีสาน" ในวารสารสมบัติชนบทอีสาน (2526) "เถียงนา" ในวารสารสมบัติชนบทอีสาน (2526) "เรือนเหยา : เรือนพักผู้ยากไร้หรือ" ในเอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "อีสานศึกษา : ประวัติศาสตร์และวรรณกรรม" (2527) "ลายสัก : จิตรกรรมบนความเจ็บปวด" ในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม (2527) "ลิมอีสาน" ในวารสารสมบัติชนบทอีสาน (2527) "รอยสักบนผิวนาง : ร่องรอยของบทบาทและสถานภาพในสังคม" ในวารสารสมบัติชนบทอีสาน (2530) "เรือนอีสานและประเพณีการอยู่อาศัย"

ในหนังสือสถาปัตยกรรมอีสาน (2530) "เล่าข่าว" ในหนังสือสถาปัตยกรรมอีสาน (2530) "สิ่งทออีสาน" ในวารสารสมบัติชนบทอีสาน (2531) และ "ลั่วม : ห้องนอนในเรือนอีสาน" ในวารสารศิลปวัฒนธรรม (2535)

นักวิชาการผู้มีผลงานเกี่ยวกับศิลปะในชนกลุ่มไทยลาวจำนวนมากอีกท่านหนึ่งคือ **วิโรฒ ศรีสุโร** ส่วนมากเป็นบทความและรายงานการวิจัย ได้แก่ "สมณะสถาปัตยกรรม" (2530) "รายงานการวิจัยเรื่องหลักบ้านในภาคอีสาน" (2534) "ศาสนาจารย์ในกาฬสินธุ์" (2534) สองเรื่องหลังนี้ทำวิจัยร่วมกับ **ธาดา สุทธิธรรม** "ธาตุอีสาน" (2531) "สถาปัตยกรรมกลุ่มชนสายวัฒนธรรมไท-ลาว" (2534) "การศึกษาและการสำรวจลักษณะและรูปแบบอาคารศาสนาในภาคอีสาน (เฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด)" (2535) "เรือนไทยภาคอีสาน" (2536) รายงานการวิจัยเรื่องส่วนประดับของสถาปัตยกรรมอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี" (2536) "ลั่มอีสาน" (2536) "วิกฤตสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในดินแดนอีสาน" (2537) "บ้านไทยภาคอีสาน" (2538) "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาศิลปะพื้นถิ่นอีสาน" (ม.ป.ป.) ผลงานของวิโรฒ ศรีสุโร เป็นศิลปะด้านสถาปัตยกรรมทั้งหมด

นักวิชาการอีกหลายท่าน มีหลายด้านศิลปะในกลุ่มไทยลาวได้แก่ **ดำรงเกียรติ นกสกุล** (2519) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง "วิหารวัดหลวงราชสันฐาน" **กัญญรัตน์ เวชศาสตร์** (2534) ทำงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาเรื่องหงส์จากศิลปกรรมในประเทศไทย" **ชมพูนุช ประศาสน์เศรษฐ** (2540) เขียนบทความเรื่อง "ผังสีและโครงสร้างของจิตรกรรมฝาผนังวัดป่ารวก นครหลวงพระบาง : ศึกษาเปรียบเทียบกับจิตรกรรมฝาผนังของไทย" **ชัยมงคล จินดาสมุทร** (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพระธาตุพนม และพระธาตุอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" **ณัฐรภัทร นาวิกชีวิต** (2521) เขียนบทความเรื่อง "ลายสักขาที่บั้งเซียง" **ทวี พรหมมา** (2539-40) เขียนบทความเรื่อง "สนามสุนทรีย์ในศิลปกรรมท้องถิ่น กรณีศึกษาเถียงนาอีสาน" **ธิดิ เสงี่ยมศรี และคณะ** (2535) เสนอรายงานการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบบ้านพักอาศัยในชนบทอีสานแถบลุ่มน้ำชี" **ธิดิ เสงี่ยมศรี** (2530) ได้เขียนบทความเรื่อง "สถาปัตยกรรมในอีสาน" **ธีรพงศ์ สารภักย์** (2537) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ในวัดบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น" **นันทกรกั ชันผง** (2537) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลำซิ่ง : ลำกลอนแนวใหม่ของอีสาน" **แอ่งน้อย ปัญจพรรค์ และสมชาย ณ นครพนม** (2536) เขียนบทความเรื่อง "บ้านเรือนหรือเรือนอีสาน" และปี พ.ศ. 2536 ได้ร่วมกันแต่งหนังสือเรื่อง "วิญญาณไม้แกะสลักอีสาน" (2536) **บันเทิง พูนศิลป์** (2530) ได้เขียนบทความเรื่อง "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสาน" **บุญเลิศ สดสุขชาติ** (2534) ได้พิมพ์รายงานวิจัยเรื่อง "หัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" **ประจักษ์ ชัยหงษ์ษา** (2536)

ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "เงืงนาตำบลเมืองหงส์ อำเภอยะรัง จันทบุรี" ปราณี วงษ์เทศ (2526) เขียนบทความเรื่อง "พิธีกรรมกับการละเล่น" และได้แต่งหนังสือเรื่อง "การละเล่นและพิธีกรรมในสังคมไทย" (2530) เติ๋น สุทธิธรรม (2535) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "รูปแบบลัทธิที่พบในจังหวัดหนองคาย" เติ๋น สุทธิธรรม (2530) เขียนบทความเรื่อง "รูปแบบเรือนพักอาศัยในภาคอีสานริมฝั่งแม่น้ำโขง : กรณีตัวอย่างจังหวัดหนองคาย" พัทธ์ธี น้อยวงศ์ (2531) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลายเส้นไม้ไผ่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด" พัทธ์ธี ไกรฤกษ์ (2533) แต่งหนังสือเรื่อง "ประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดีประเทศไทย" ไพโรจน์ เพชรสังหาร (2531) เขียนบทความเรื่อง "ลัทธิ" ในวารสารสถาปัตยกรรมอีสาน ไพโรจน์ สโมสร และคณะ (2532) พิมพ์เรื่อง "จิตรกรรมฝาผนังอีสาน" มาโนช กงกะนันท์ (2536) เขียนหนังสือเรื่อง "จักสานราชบุรี" เรื่องศักดิ์ กันตบุตร (2531) เขียนบทความเรื่อง "ไท ไต ลาว กับบ้านเรือน" ฤทัย ใจจรรักษ์ (2539) เขียนหนังสือเรื่อง "เรือนไทยเดิม" วิจิต คลังบุญครอง และไพโรจน์ เพชรสังหาร (2530) เขียนบทความเรื่อง "เรือนอีสาน" ในวารสารสถาปัตยกรรมอีสาน วิบูลย์ สีสวรรณ (2525) เขียนหนังสือเรื่อง "ลัทธิภาคอีสาน-ศิลปนาฏศิลป์ในสองศตวรรษ" และในปี พ.ศ. 2537) เขียนหนังสือเรื่อง "เครื่องจักสานในประเทศไทย" กรมศิลปากร (2540) ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง "ลายปูนปั้น : งานช่างประณีตศิลป์ของไทย" สงวน รอดบุญ (2529) ได้เขียนหนังสือเรื่อง "ศิลปกรรมไทย" สมม คุรุเมือง และคณะ (2530) ได้จัดทำ "สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ" สมชาติ มณีโชติ (2535) เขียนบทความเรื่อง "คติชนศาสตร์และรูปแบบทางศิลปกรรม" สันทนา ทิพวงศ์ (2535) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "เครื่องดนตรีในวรรณกรรมอีสาน" นับเป็นวิทยานิพนธ์ทางดนตรีเรื่องเดียวในหมวดศิลปะต่าง ๆ

สุกัญญา ภักธราชย์ เป็นนักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ในชนกลุ่มไทยลาวเกือบทุกด้านในหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรมนี้ งานในหมวดศิลปะนี้มี 3 รายการ ได้แก่ บทความเรื่อง "แบบโครงสร้างเพลงกล่อมเด็กภาคอีสาน" (2523) ผลงานวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบเพลงและการละเล่นพื้นบ้านภาคเหนือและภาคอีสาน" (2532) และบทความเรื่อง "ชีวิตชาวบ้านในรูปแต้มอีสาน" (2532) นักวิชาการคนอื่น ๆ ที่ศึกษาค้นคว้าความรู้ในหมวดศิลปะนี้ยังมีอีกจำนวนมาก ได้แก่ สุพจน์ สุวรรณภักดี (2533) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังวัดสวนวารัพัฒน์นาราม บ้านหัวหนอง ตำบลหัวหนอง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น" สุพจน์ คำวิบูลย์ (2521) เขียนบทความเรื่อง "ภาพจิตรกรรมที่ค้นพบใหม่กับแนวความคิดที่เกี่ยวกับศิลปกรรมในภาคอีสาน" สุรัตน์ วรวงษ์รัตน์ (2537) เขียนบทความเรื่อง "ลัทธิอีสาน" และเรื่อง "เรือนอีสานแถบสกลนคร" สุวิทย์ จิระมณี (2521) ได้เขียนสารนิพนธ์ในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงเรื่อง "เรือนพื้นบ้านในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม" และ

ในปี พ.ศ. 2533 ได้ทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทเรื่อง "ลิมพื้นที่อีสานตอนกลาง" เสาวลักษณ์ พงษ์ธา (2537) เขียนบทความเรื่อง "สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน" อนุวิทย์ เจริญศุภกุล (2530) เขียนบทความเรื่อง "จุดเด่นในงานสถาปัตยกรรมอีสาน" อรศิริ ปาณินท์ (2539) เขียนหนังสือเรื่อง "บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น" อุดม บัวศรี (ม.ป.ป.) เขียนบทความเรื่อง "อีสานอีสาน" และอุทัยทอง จันทภรณ์ (2535) เขียนหนังสือเรื่อง "องค์ประกอบสถาปัตยกรรมอีสาน"

ผลงานที่เขียนเน้นภาษาอังกฤษพิมพ์ในประเทศไทย เกี่ยวกับศิลปะในชนกลุ่มไทยลาว ได้แก่ Pierre Climent (1882/2525) เขียนบทความเรื่อง "The Laos House Among the Thai Houses : A Comparative Survey and a Preliminary Classification" ตีพิมพ์ลงในวารสาร East and Far East Asia : Anthropological Aspects M.C. Subhadradis Diskul (1986/2529) ได้ทรงนิพนธ์หนังสือเรื่อง "Art in Thailand : A Brief History และ Thada Suthitham (1997/2540) เขียนบทความเรื่อง "Vernacular Architecture : Indigenous Architecture of the Environment, the Case of the Northeastern Thailand" ผลงานเกี่ยวกับศิลปะที่เป็นภาษาอังกฤษในชนกลุ่มไทยลาวนี้มีน้อยมากและมักจะเกี่ยวกับศิลปะที่เน้นสถาปัตยกรรมหรือเน้นความเป็นมาสั้น ๆ ของศิลปะในประเทศไทย

หมวดสุดท้าย เป็นเนื้อหาวัฒนธรรมอื่น ๆ (ANOT) ที่ไม่เกี่ยวกับหมวดต่างๆ ข้างต้น

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีเพียง 5 รายการ ได้แก่ ม.ร.ว. แฉ่งน้อย ศักดิ์ศรี (2536) เขียนบทความเรื่อง "วังไทย-วังลาว" ซึ่งเป็นการกล่าวถึงลักษณะทั่ว ๆ ไป ของวังที่เน้นที่อยู่ของพระเจ้าแผ่นดินไทย และแผ่นดินลาว ไม่ได้เน้นลักษณะเฉพาะในหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง บัญชา ชุ่มเกษร และคณะ (2539) เขียนบทความเรื่อง "การเปรียบเทียบการอยู่อาศัยของไทยและจ้วง" ซึ่งเป็นการเสนอเรื่องวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของไทยกับจ้วง จึงไม่จัดอยู่ในหมวดใดหมวดหนึ่ง วิโรฒ ศรีสุโร (2538) เขียนบทความเรื่อง "วัฒนธรรมอีสานกับการพัฒนา" ซึ่งเน้นการพัฒนาในภาคอีสาน เน้นความเป็นอยู่และวิถีชีวิตคนอีสาน จึงไม่ได้จัดเข้าหมวดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่กล่าวมา เช่นเดียวกับ วารินทร์ วงศ์หาญเชาวน์ (2509) ผู้แปลบทความของอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หัวข้อว่า "อีสานกับการประชุมวิชาการในต่างประเทศ" ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับมานุษยวิทยาวัฒนธรรมที่เน้นเรื่องอื่น ๆ ไม่ได้อยู่ในหมวดต่าง ๆ ข้างต้น เรื่องสุดท้ายในหมวดนี้คือ Peter Vandergesst (1993/2536) เสนอบทความเรื่อง "Nationality Identity and the Village in Rural Development" ในการประชุมนานาชาติเรื่องไทยศึกษา ครั้งที่ 5 เป็นการ

เสนอเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทจึงไม่ได้จัดเป็นอีกหมวดหนึ่งขององค์ความรู้ในหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรม

องค์ความรู้ในหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ทั้ง 8 หมวดย่อย ในชนกลุ่มไทยลาวจึงมีเนื้อหาด้านศิลปะหรือด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และหัตถกรรม (ANAR) มากที่สุด รองลงมา มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและคติชาวบ้าน (ANFR) รองลงมาอีกเป็นอันดับที่ 3 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (ANBL) อีก 3 หมวดมีจำนวนไม่มากนัก คือ หมวดประเพณีพิธีกรรม (ANTR) หมวดวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) และหมวดการแต่งกาย (ANDR) มีหมวดละประมาณ 10-20 รายการเท่านั้น ส่วนอีก 2 หมวดสุดท้ายคือหมวดการประดิษฐ์ (ANTN) และหมวดอื่น ๆ มีจำนวนน้อยมาก เพียงหมวดละ 3 และ 5 รายการ ตามลำดับ

องค์ความรู้ทั้งหมดในชนกลุ่มไทยลาว จึงมีเนื้อหาเกือบครบทุกหมวดวิชาการ และมีปริมาณมากที่สุด ในชนกลุ่มไททั้ง 18 กลุ่ม

2. ไทยเขิน (Khun)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขิน หรือชนกลุ่มไทยเขิน มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เมืองเชียงตุง ประเทศพม่า หรือเมียนมาร์ อพยพและขยายถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ได้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตอำเภอแม่สอย จังหวัดเชียงราย และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จนปัจจุบันภาษาที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขินพูดนี้มีผู้เรียกว่า “ภาษาไตชิน” หรือบางครั้งเรียกว่าภาษาชานตะวันออก (Eastern Shan) (เรืองเดช บันเขื่อนขัตติย์ 2531 : 146) เนื่องจากมีพูดอยู่ในรัฐชานของประเทศพม่า มีลักษณะของภาษาใกล้เคียงกับภาษาไทยใหญ่ (ชาน) และภาษาไทยลื้อมาก ในประเทศไทยปัจจุบันมีผู้พูดภาษาไทยเขินไม่มากนักประมาณไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันคนเท่านั้น

ภาษาไทยเขินมีตัวอักษรใช้เอง เรียกว่า “ตัวชิน” ซึ่งมีพูดอยู่ใน 3 ถิ่นย่อย คือ ไทยเขินในเวียง ไทยเขินเมืองสูง และไทยเขินกลางเมือง สำเนียงของภาษาเขินจึงมี 3 ถิ่นเหล่านี้ ดังที่ Rasi Petsuk (2521) ได้ศึกษาไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “General Characteristics of the Khun Language” ซึ่งได้วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของภาษาเขินว่า ภาษาเขินมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 20 เสียง มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 20 เสียง ไม่มีสระประสมในภาษานี้ และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 เสียง

นอกจากผลงานของ *ราศรี เพชรสุข* (Rasi Petsuk) แล้ว ยังมีผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาเขินอีก 17 รายการ คือ หนังสือเรื่อง “Essentials of Khun Phonology and Script” ของ *Soren Egerod* (2500) รายงานการวิจัยเรื่อง “อักษรและอักขรวิธีภาษาไทเขิน” ของ *จิราภรณ์ สุนทรธรรม* (2529) และบทความเรื่อง กบฏไทเขินเมืองเชียงใหม่ ของ *วัลลภ รุ่งศิริแสงรัตน์* (2527)

เอกสารวิจัยของ ทวี สว่างปัญญางกูร (2529) เรื่อง "สำนวนและสุภาษิตไทยจีน" เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "วรรณกรรมไทยขึ้นเปรียบเทียบกับวรรณกรรมล้านนา" ของ ประคอง นิมมานเหมินท์ (2537) เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "พิธีกรรมความเชื่อของคนไทย-ไต ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน กรณีศึกษาไทเขิน (การศึกษาเบื้องต้น)" ของ ลมูล จันทน์หอม (2537) สารนิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์วรรณกรรมไทเขินเรื่องเจ้าบุญหลง" ของ วิทยาวรรณ วงษ์สุวรรณ (2538) บทความเรื่อง "บทกวีรักของไทเขิน (ไทยเขียงตุง)" ของ สงวน โชติสุขรัตน์ (2517) วิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง 'ก่ากาดำ' ฉบับล้านนา อีสาน และไทเขิน" ของ สดศรี ครน้อย (2539) สารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาวรรณกรรมไทเขินเรื่อง อล่องเจ้าสามลอ" ของ สามารถ จันทรแจ่มใส (2533) และยังมีนักวิชาการต่างชาติที่สำคัญอีก 2 คน ที่มีบทบาททำให้เกิดวรรณกรรมไทเขินอีกหลายเล่ม ซึ่งนักวิชาการไทยหลายคนดังกล่าวข้างต้นได้นำมาวิเคราะห์ทำเป็นวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์หลายเรื่อง คือ เวาน์ เฟลทเฮอ (2519) และ อนาคต โรเซ เบิลติเยร์ (2530-2537) นักวิชาการต่างชาติคนแรก (เวาน์ เฟลทเฮอ) เป็นบรรณาธิการรวบรวมนิทานไทเขิน จำนวน 55 เรื่อง จากคำบอกเล่าของชาวไทเขินที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เดินทางมาจากเขียงตุงประเทศพม่า ส่วน อนาคต โรเซ เบิลติเยร์ เป็นผู้ปริวรรตอักษรไทเขินออกเป็นอักษรไทยและแปลเป็นภาษาไทย รวมเป็นวรรณกรรมไทเขิน (2530) ประเภทต่างๆ จำนวน 27 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นชาดกพื้นบ้านและบทเทศนา แต่ละเรื่องเบิลติเยร์ได้สรุปเรื่องย่อเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส นับเป็นคลังแห่งนิทานและวรรณกรรมไทเขินที่สำคัญมาก ต่อมาเมื่อผลงานปริวรรตของเบิลติเยร์อีก 8 เรื่อง ได้แก่ "อล่องเจ้าสามลอ" (2531) "สุ้มมงคลปะทุมมุกะ" (2532) "กาลาชาเครือดอก" (2533) "ปฐมมูลมูลี" (2534) "เจ้าบุญหลง" (2535) "สุชะวันณะวัหหลวง" (2536) "คำวกลอนขอเขียงตุง" (2537) และ "อักษรและวรรณกรรมไทเขิน" (2537) เป็นเรื่องสุดท้าย

องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มไทเขิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้านเกือบทั้งหมด มีเพียงเรื่องเกี่ยวกับการเมืองเรื่องเดียวเท่านั้น คือ "กบฏไทเขินเมืองเขียงใหม่" ของ วลลภ รุ่งศิริแสงรัตน์ (2527) องค์ความรู้เหล่านี้เป็นงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนน้อยเป็นบทความและหนังสือรวบรวมนิทานพื้นบ้านต่าง ๆ ที่เก็บข้อมูลจากคำบอกเล่าและการปริวรรตจากอักษรไทเขิน จึงควรมีการศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจจะศึกษาเรื่องนี้ต่อไป

3. ลาวครั่ง (Khr)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งหรือชนกลุ่มลาวครั่งเป็นกลุ่มคนลาวที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบางในประเทศลาวเชื่อกันว่าอพยพมาสู่ประเทศไทยในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2321 และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อปี พ.ศ. 2334 เมื่อไทยยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบางแตกแล้วกวาดต้อนครอบครัวลาวจากหลวงพระบางและหัวเมืองลาวต่าง ๆ มาเมืองไทยใน 2 ครั้งนี้ ลาวครั่งอพยพมาอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยเช่นเดียวกับลาวเวียงจันทน์และลาวอื่น ๆ จังหวัดที่มีลาวครั่งอาศัยอยู่ ได้แก่ สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

ในการศึกษาครั้งนี้ มีผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มลาวครั่งอยู่ 9 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 6 เรื่อง ด้านเศรษฐกิจ (EC) 1 เรื่อง ด้านสังคม (SS) 1 เรื่อง และด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม 1 เรื่อง

3.1 ผลงานที่ศึกษาด้านภาษา (LC) ของชนกลุ่มลาวครั่ง เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จำนวน 5 เรื่อง และเป็นผลงานการวิจัย 1 เรื่อง เนื้อหาของผลงานเหล่านี้ล้วนเป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย จำนวน 4 เรื่อง และการศึกษาโครงสร้างของภาษาจำนวน 2 เรื่อง

(1) การศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบร่วมสมัย เรื่องแรกได้แก่ วิทยานิพนธ์ของกาญจนา พันธุ์คำ (2523) เรื่อง "ลักษณะเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาลาวครั่ง ลาวโซ่ง ลาวใต้ และลาวเวียง ที่พูดอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และมีการเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลางอีกด้วย วิทยานิพนธ์เรื่องที่สองเป็นของ Tanakorn Sungkep (1983/2526) เรื่อง "A Phonological Study of Lao Ngao with Comparison to Five Tai Dialects" เป็นการศึกษา ระบบเสียงของภาษาลาวแฉ่ง ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเองจากบ้านปรงหนองโดน จังหวัดสระบุรี โดยเปรียบเทียบกับภาษาลาวแฉ่งที่อำเภอหนองไทร ภาษาลาวแฉ่งที่อำเภอหล่มสัก ภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ และภาษาลาวเวียง ซึ่งรวบรวมจากผลงานวิจัยของคนอื่น ๆ ที่ทำไว้แล้ว

วิทยานิพนธ์เรื่องที่สามและที่สี่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาทั้งสองเรื่อง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของ วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียง ภาษาไท 6 ภาษา ที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์" ภาษาไท 6 ภาษาที่ศึกษานี้คือ ภาษาลาวครั่ง ลาวใต้ ลาวเวียง ลาวแฉ่ง ลาวพวน และลาวโซ่ง ส่วนอีกเรื่องเป็นรายงานการวิจัยของกันทิมา วัฒนประเสริฐ และสุวัฒนา เสียมประวัติ (2531) เรื่อง "ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มแม่น้ำท่าจีน" เป็นการศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาลาวครั่ง ลาวโซ่ง ลาวเวียง ลาวใต้ และลาวพวน ที่พูดอยู่ในจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร

(2) การศึกษาโครงสร้างของภาษา เรื่องแรกได้แก่วิทยานิพนธ์ของ จินดา ชาติวงษ์ (2539) เรื่อง "การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้ง ที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม" ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาลาวครั้งเรื่องระบบเสียง ระบบคำ วลี และประโยค ส่วนวิทยานิพนธ์อีกเรื่องเป็นของ วลลียา วัชรภรณ์ (2534) เรื่อง "การศึกษาคำลงท้ายในภาษาลาวครั้ง" ซึ่งเป็นการศึกษาโครงสร้างของภาษาลาวครั้งเฉพาะระบบหน่วยคำที่เป็นคำลงท้าย โดยวิเคราะห์โครงสร้างของพยางค์ที่เป็นคำลงท้ายในประโยค รวมทั้งวิเคราะห์ตามหน้าที่ของคำลงท้ายที่ใช้ในประโยค

3.2 การศึกษาด้านเศรษฐกิจ (EC) ของชนกลุ่มลาวครั้ง มีเพียงเรื่องเดียวคือ วิทยานิพนธ์ของ วรณีย์ พงศชาลากร (2538) เรื่อง "พืชเศรษฐกิจกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง : ศึกษากรณีบ้านโคก ตำบลอุ้มทอง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่พืชเศรษฐกิจและแก่วัฒนธรรมในชุมชนลาวครั้ง

3.3 การศึกษาด้านสังคม (SS) ของชนกลุ่มลาวครั้ง มีเพียงเรื่องเดียวคือ วิทยานิพนธ์ของ คณิงนุช มียะบุญ (2537) เรื่อง "การปรับตัวต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงของลาวครั้ง ที่บ้านโคก จังหวัดสุพรรณบุรี" ซึ่งเป็นการศึกษาภาพรวมของสังคมลาวครั้งที่เปลี่ยนแปลง เพราะอิทธิพลของสิ่งใหม่ ๆ นอกชุมชนที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของชาวลาวครั้งในหมู่บ้าน

3.4 การศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) มีเพียงเรื่องเดียวคือ การศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรม (ANTR) ซึ่งเป็นสารคดีของ วิวัฒน์ พันธุฉิมานนท์ (2536) เรื่อง "พิธีเลี้ยงผีชุมชนลาวครั้ง : วัฒนธรรมผีของชาวพุทธ"

องค์ความรู้ส่วนใหญ่ของชนกลุ่มลาวครั้ง เป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ อยู่ในงานประเภทวิทยานิพนธ์เป็นส่วนมาก องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมให้มากขึ้นทุกด้าน และควรเป็นการศึกษาทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยและบทความ

4. กะเลิง (Klg)

กลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง หรือชนกลุ่มกะเลิง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองกะตาก ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าเมืองกะตากนี้อยู่ที่ไหน (เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์, 2531 : 50) ปัจจุบันพบว่ามีชาวกะเลิงอาศัยอยู่มากที่อำเภออุดบาก และอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร รวมทั้งในอำเภอนานหัว จังหวัดนครพนม

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มกะเลิงในครั้งนี้มีเพียง 2 เรื่อง ผลงานเรื่องแรกเป็นวิทยานิพนธ์ของ *Areeluck Tisapong* (1985/2528) เรื่อง "A Phonological Description of the Kaloeng Language at Ban Dong Ma Fai, Sakon-Nakorn" ซึ่งเป็นการศึกษาระบบเสียงภาษาไทยกะเลิงที่บ้านดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เฉพาะเรื่องทำนอง เสียง คำ พยางค์ และหน่วยเสียงของภาษา ในภาคผนวกมีการรวบรวมคำในภาษากะเลิง 2,400 คำ และแปลเป็นภาษาอังกฤษ

ผลงานเรื่องสุดท้ายเป็นงานวิจัยของ *สุรัตน์ วรางรัตน์* (2530) เรื่อง "การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (กะเลิง)" ซึ่งเป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคอีสาน ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสกลนครเป็นผู้มอบหมายให้ผู้วิจัยท่านนี้ศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของภาษากะเลิง โดยมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ไว้ด้วย

องค์ความรู้ของชนกลุ่มกะเลิงในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีเพียงการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ และชาติพันธุ์เท่านั้น ซึ่งเป็นงานวิจัยทั้งสองเรื่อง งานเกี่ยวกับชนกลุ่มนี้จึงนับว่าน้อยมากทั้งด้านความรู้ที่ศึกษาและด้านประเภทของงานที่ศึกษา

5. ไทยลื้อ (Lue)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อหรือชนกลุ่มไทยลื้อ มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา หรือสิบสองพันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีน ต่อมามีการอพยพขยายกลุ่มลงมาอยู่ในเมืองยองทางทิศตะวันออกของรัฐบาล(ชาน) ในประเทศพม่าหรือเมียนมาร์ บางส่วนอพยพไปตั้งภูมิลำเนาในประเทศลาวทางตอนเหนือและทางทิศตะวันตก และบางส่วนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน แพร่ เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มไทยลื้อครั้งนี้มีจำนวน 85 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 19 เรื่อง และ 42 เรื่องตามลำดับ ส่วนที่เหลือเป็นการ

ศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ชาติพันธุ์ การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว เป็นต้น ลักษณะของผลงานการศึกษาด้านต่าง ๆ มีดังนี้

5.1 ผลงานการศึกษาด้านภาษา (LC) ของชนกลุ่มไทยลื้อ มีจำนวน 19 เรื่อง ได้แก่ Fang Kuei Li (1964/2507) เขียนบทความเรื่อง "The Phonetic System of the Tai Lu Language" Michael Moerman (1968/2511) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "Analysis of Lue Conversation : Analysis of Lue Conversation : Providing Accounts Finding Breaches and Taking Sides" Jackson T. Gandour (1975/2518) เขียนบทความเรื่อง "Evidence from Lue for Contour Tone Feature" John F. Hartmann (1975/2518) เขียนบทความเรื่อง "Syllabic m in Tai-Lue and Neighboring Tai Dialects" ปี (1976/2519) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Linguistic and Memory Structure of Tai-Lue Oral Narrative" ปี (1979/2522) เขียนบทความเรื่อง "Comparative Aspects of Lue Syntax" และปี (1979/2522) เขียนบทความเรื่อง "Time, Space and Society : Linguistic Variation in Tai-Lue of Sipsongpanna and Surrounding Tai Areas" T.G. Huebner (1976/2519) เขียนบทความเรื่อง "Another Look at Sandhi in Tai Lue" มีวรรณ สิริวัฒน์ (2525) เขียนหนังสือเรื่อง "พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบกับไทยกรุงเทพฯ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ และไทยดำ" และปี (2526) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาษาไทยเปรียบเทียบกับกรุงเทพฯ : เชียงใหม่ : ไทยลื้อ : ไทยดำ" Nanthariya Lamchiagclase (1984/2527) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Phonology of Lue in Lampang Province" Pomsawan Ploykaew (1985/2528) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Phonological Description of Lue in Chiangrai Province" รพีพร รักมนุษย์ (2528) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ภาษาของชาวไทยลื้อในหมู่บ้านเชียงบาน ตำบลเชียงบาน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา : การศึกษาทางมานุษยคดีด้านการพูด" นิภา อัมพรพรรค์ (2529) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะของภาษาไทยลื้อที่ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน" นันทริยา ลำเจียกเทศ (2529) เขียนบทความเรื่อง "ลื้อ ๆ ยอง ๆ : พี่น้องชาวไทย" GWYN Williams (1989/2532) เขียนบทความเรื่อง "Tonal Variation in Lue and Yong of Northern Thailand" William Hanna (1991/2534) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "A Linguistic Analysis of Classifiers in the Tai Lue Language of Ching Kham District, Prayao Province" และ เขียนบทความเรื่อง "Negated Adverbials in Tai Lue of Northern Thailand" ซึ่งไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

5.2 ผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) ของชนกลุ่มไทยลื้อ มีจำนวน 42 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวัฒนธรรมด้านทั่ว ๆ ไป (ANGN) เช่น **ชนัญ วงษ์วิภาค** (2530) เขียนหนังสือเรื่อง "ชาวน่าน : คนหม่มากและคนกลุ่มน้อยในเมืองน่าน" **เรณู วิชาศิลป์** (2529) เขียนบทความเรื่อง "หนังสือไทลื้อ" **จารุวรรณ พรมวงษ์** (2537) เขียนบทความเรื่อง "การปรับตัวของวัฒนธรรมไทลื้อในเชียงใหม่" **ประชัน รักพงษ์** (2535) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาหมู่บ้านไทลื้อในจังหวัดลำปาง" **สมพร วารินาโต** (2537) แปลบทความเรื่อง "ชาวลื้อคือใคร : ย้อนอดีตชาวลื้อในประเทศลาว ไทย และจีน" **ลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์** (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือ "ไทลื้อ" **สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ** (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง "ล้านนาสู่ล้านช้าง" งานส่วนที่เหลือเป็นการศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับศิลปะ (ANAB) ความเชื่อ (ANBL) การแต่งกาย (ANDR) เช่น **สงบบิรมพลี** (2529) เขียนบทความเรื่อง "ลักษณะการแต่งกาย ชีวิต และความเป็นอยู่ของชาวไทยลื้อที่อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา" **ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสมเน** **แน่นหนา** (2537) เขียนบทความเรื่อง "ผ้าไทลื้อ : การผลิตสู่ทางวัฒนธรรม" และวรรณกรรมไทยลื้อ (ANFR) **ทวี สว่างปัญญางกูร** (2529) เขียนบทความเรื่อง "ตำนานพื้นเมืองสิบสองพื่นนา" **ฮันส์ เพนธ์, อุดม รุ่งเรืองศรี และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว** (2529) เขียนบทความเรื่อง "เวียงลอ : ศึกษาจากการสำรวจตำนานและจารึก" **เจริญ มาลาโรจน์** (2529) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์วรรณกรรมไทยลื้อ เรื่องคำขับลึงกาสิบหัว"

5.3 ผลงานการศึกษาด้านต่าง ๆ ที่เหลือมีจำนวนไม่มากนัก ได้แก่ ชาติพันธุ์ (4) ประวัติ (5) สังคม (6) เศรษฐกิจ (2) การอพยพ (2) ประชากร (1) นิเวศวิทยา (1) โภชนาการ (1) และการท่องเที่ยว (2) ตัวอย่างของงานเหล่านี้ เช่น **Michael Moerman** (1968/2511) เขียนหนังสือเรื่อง "Agricultural Change and Peasant Choice in a Thai Village" **ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุล** (2529) เขียนบทความเรื่อง "ชาวไทลื้อในล้านนา : ข้อสังเกตเบื้องต้น" **Michael Moerman** (1967/2510) เขียนบทความเรื่อง "Being Lue : Uses and Abuses of Ethnic Identification" **Frank M. Lear Gerald C. Hickey และ John K. Musgrave** (1964/2507) เขียนบทความเรื่อง "Lu from Ethnic groups of Main Land Southeast Asia" **รัตนพร เศรษฐกุล** (2527) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การสำรวจทางชาติพันธุ์ของชนเผ่า" **Renard, Ronald D. Changling** (1994/2537) เขียนบทความเรื่อง "Perspectives on the Lu : Preliminary Thoughts" และประวัติความเป็นมา (HT) **สมศักดิ์ สุภาพ** (2529) เขียนบทความเรื่อง "ชนเผ่าไตลื้อ : ทัศนะเปรียบเทียบ" **ไกรศรี นิมนานเหมินท์**

เขียนบทความเรื่อง "ปณิณกะไทลื้อในอดีต" จิตราภรณ์ สุทธาวาส (2529) เขียนบทความเรื่อง "ประวัติความเป็นมาของสิบสองปันนา" มังกร ทองสุขดี (2529) เขียนบทความเรื่อง "สัมภาษณ์คนไทลื้อและไทหย่าที่แม่สาย" สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดน่าน (2536) จัดพิมพ์หนังสือ "ชาวไทลื้อในจังหวัดน่าน" ประชัน รักพงษ์ (2537) เขียนบทความเรื่อง "ลื้อในลาว" รัตนพร เศรษฐกุล (2537) เขียนบทความ "การอพยพและการตั้งถิ่นฐานของลื้อเมืองน่าน นุปผา จิระพงษ์ และนันทนา อัครนิธิ (2529) เขียนบทความเรื่อง "เยี่ยมครัวไทลื้อ" บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2497) เขียนหนังสือเรื่อง "ไทยสิบสองปันนา" Michael Moerman (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนบทความเรื่อง "A Minority and Its Government : the Thai-Lue of Northern Thailand, Southeast Asia Series" Raymond W. Myers (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนบทความเรื่อง "'Lu' thnographic Studies Series" ทวี วิชัยทัศนะ และ คุณหญิงสวาท รัตนวราณะ (2529) เขียนสารคดีเรื่อง "ล้านนาอดีตสู่ชาวลื้อหรือไตลื้อที่แม่สาย และเชียงคำ"

องค์ความรู้ของชนกลุ่มไทยลื้อจึงเป็นเรื่องของการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ ด้านภาษาและภาษาศาสตร์มีจำนวนรองลงมา และด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ การอพยพ ประชากร สิ่งแวดล้อม โภชนาการ การท่องเที่ยว และบรรณานุกรม มีจำนวนน้อยด้านละ 1-6 รายการเท่านั้น ส่วนด้านที่ไม่มีการศึกษาเลย ได้แก่ แผนที่/สถิติ ความช่วยเหลือ สาธารณสุข การศึกษาและความช่วยเหลือ จึงควรมีการศึกษาด้านเหล่านี้เพิ่มขึ้น

ในเรื่องประเภทของงานที่ศึกษาในชนกลุ่มไทยลื้อมีงานประเภทงานวิจัยวิทยานิพนธ์ และบทความเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งน่าจะเพิ่มงานประเภทหนังสือและตำราให้มากขึ้นแล้วสำหรับการศึกษาชนกลุ่มนี้

6. ลาวแง้ว (Ngw)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวแง้วหรือชนกลุ่มลาวแง้วจัดอยู่ในกลุ่มลาวหากจัดแบ่งตามลักษณะของระบบวรรณยุกต์ของภาษาตระกูลไทย กลุ่มคนที่พูดภาษาลาวแง้วนี้อพยพมาพร้อม ๆ กับชาวลาวกลุ่มอื่น ๆ จากประเทศลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดสระบุรี สิงห์บุรี เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก

ผลงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีเพียง 3 เรื่อง ส่วนศึกษาด้านภาษาและเป็นวิทยานิพนธ์ทั้ง 3 เล่ม คือ " Tanakorn Sungkep (2526) เขียนเรื่อง " A Phonological Study of Lao Ngaeo with Comparisons to Five Tai Dialects". นงนุช บึงเผ่าพันธุ์ (2527) เขียนเรื่อง "ลักษณะของภาษาลาวแง้ว ที่ ตำบลทองเอน อำเภออินทบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" และ เรื่องสุดท้ายคือ

พรศรี ชินเชษฐ เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วรรณยุกต์ภาษาลาวแง้วในคำเดียวกับในคำพูดต่อเนื่อง" ทั้งสามเรื่องนี้เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านต่าง ๆ ในชนกลุ่มลาวแง้วจึงยังมีอยู่น้อยมาก ทุกด้าน สมควรจะมีการศึกษาให้มากขึ้นต่อไป

7. ญ้อ (Nyw)

กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อหรือย้อหรือชนกลุ่มญ้อ มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ที่เมืองคำเกิด ประเทศลาว อพยพเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 ปัจจุบันพบว่า มีชาวย้ออยู่เป็นจำนวนน้อยและอาศัยอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดนครพนม สกลนคร หนองคาย มหาสารคาม สระบุรี และปราจีนบุรี

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มญ้อในครั้งนี้มีจำนวน 10 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 7 เรื่อง และเป็นการศึกษาด้านสังคมวัฒนธรรมเพียง 3 ด้านภาษา เช่น Kanajana Koowatthanasiri (1981/2524) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Tones of Nyo" ในปี พ.ศ. 2526 กาญจนา คุ้มณะศิริ เขียนบทความเรื่อง "วรรณยุกต์ในภาษาย้อ" ในระยะใกล้กัน มัลลิกา ฤทธิชัย (1982/2525) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์ภาษาถิ่นย้อ : ระบบเสียง" (An Analysis of Nyo Phonology) ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล ((2529) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะภาษาย้อ (ญ้อ) ที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี" ในปี 2532 นันทพร นิลจินดา ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาย้อในจังหวัดสกลนคร นครพนม และปราจีนบุรี"

ส่วนงานที่ศึกษาด้านสังคมวัฒนธรรม 3 เรื่องนั้น เป็นการศึกษาวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) การศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้าน (ANFR) และการศึกษาสังคม (SS) อย่างละ 1 เรื่อง ได้แก่ สมิทธิ์ สายอุบล (2531) ทำวิจัยเรื่อง "วัฒนธรรมไทยย้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษากรณีบ้านโพนสิม อำเภอวังเตาจระเข้ม จังหวัดกาฬสินธุ์" รุ่งอรุณ ที่มขุนทดเถียร และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2532) เขียนบทความเรื่อง "ผญาและนิทานชาวบ้าน" และสมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ (2532) ทำวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในชุมชนชาติพันธุ์กวยและญ้อ : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี"

การศึกษางานในชนกลุ่มญ้อจึงมีเพียงด้านภาษาและวัฒนธรรมและมีจำนวนน้อยมาก ยังขาดงานที่ศึกษาด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน

8. พวน (Phn)

กลุ่มชาติพันธุ์พวนหรือชนกลุ่มพวน มีถิ่นเดิมอยู่ที่เมืองพวน แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเริ่มแต่สมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 เมื่อคราวครอบครัพลาวถูกกวาดต้อนเนื่องจากภาวะสงคราม และอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของไทยอีกหลายครั้งในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันมีการสำรวจประชากรพวนในประเทศไทย ปรากฏมีอยู่หนาแน่นในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สุพรรณบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี สระแก้ว นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุดรดิตถ์ และกำแพงเพชร ส่วนจังหวัดที่มีชาวพวนอยู่พอประมาณและค่อนข้างน้อย ได้แก่ เพชรบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท อุทัยธานี เพชรบูรณ์ เลย แพร่ น่าน ยโสธร อุดรธานี

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มพวนในครั้งนี้มีจำนวน 38 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) จำนวน 15 เรื่อง ดังนี้ *อุทัยวรรณ ตันหยง* (2520) เขียนหนังสือเรื่อง "ระบบเสียงภาษาพวนในจังหวัดลพบุรี" และ (2522) ได้เขียนบทความเรื่อง "ลักษณะการออกเสียงภาษาพวนในจังหวัดลพบุรี และสิงห์บุรี" *รัชณี ศรีสุวรรณ* (2515) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะภาษาไทยพวนที่จังหวัดสุพรรณบุรี" *ทศไนย อารมย์สุข* (2520) เขียนปริญญาานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาพวนกับภาษาไทยมาตรฐาน" *รัชณี เสนีย์ศรีสันต์* (2525) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบเสียงและระบบเสียงในภาษาลาวพวนมาบปลาเค้าของผู้พูดภาษาที่มีอายุต่างกัน" *Chaluy Boonprasent* (1982/2525) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "Discourse Structure in Phuan" *อุทัยวรรณ ตันหยง* (2526) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน" *Chalong Eam-Eium* (2586/2529) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "The Phonological Description of Phuan at Tambon Hat Siaw, Si Sat Chanalai District, Sukhothai Province" *Thongrat Phutphong* เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Comparative Phonological Study of Thai Phuan at Suphanburi and Sukhothai Province" *จันทิราพร สุพรีดี* (2532) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ตำบลหัวน้าว อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี" *จารุวรรณ สุขปิติ* (2532) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหัวน้าว อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี" *ชลลดา สังวาลทรัพย์* (2534) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก" *สุนทร ชูตินทรานนท์* (2534) เขียนบทความเรื่อง "ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย : ความแตกต่างของระนาบทางความคิด" *สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ* (2534) เขียนบทความเรื่อง

“การจัดกลุ่มภาษาลาวพวนโดยใช้เสียงวรรณยุกต์” และ สุพัตรา จิรันทนาภรณ์ (2536) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “วงจรรศพีทในวัฒนธรรมการทอผ้าของไทยพวน”

การศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) จำนวน 17 เรื่อง เช่น อุบลทิพย์ จันทนตร (2537) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กกับโลกทัศน์ของลาวพวน : กรณีศึกษาหมู่บ้านวัดกุฎีทอง จังหวัดสิงห์บุรี” ศิริพร ศรีแสง (2538) เขียนเรื่อง “บวชช้าง : ภาพสะท้อนมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวพวน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหาดเลี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” ไพรี แหมล้าเจียก (2537) เขียนหนังสือเรื่อง “ตำนานไทยพวน” วิเชียร วงศ์วิเศษ (2517) เขียนหนังสือเรื่อง “ไทยพวน” สำเภา วงษ์เทศ (2529) เขียนหนังสือเรื่อง “ประเพณีทำศพของไทย” วีระพงศ์ มีสถาน (2539) เขียนหนังสือเรื่อง “สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พวน” สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือเรื่อง “ชีวิตไทยชุดฮัตฮอยเฮา” กาญจนา ปัทมดิลก และบรรพต สุวรรณประเสริฐ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “ภาษาและวัฒนธรรมของหาดเลี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” นักศึกษาปริญญาโทวัฒนธรรมสาธารณสุข (2534) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “การศึกษามุมชนพวน” ยุรี ใบตระกูล (2538) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง “พิธีบุญกำฟ้าของลาวพวน : กรณีศึกษาหมู่บ้านพวน ตำบลบางน้ำเขียว อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี” อธิภาพ โสहितกุล (2530) เขียนสารคดีเรื่อง “ชมสาวงามบ้านหมี่ รอยอดีตไทยพวนเมืองละโว้” และ ราตรี มฤคทัต และเสาวภา พรศิริพงษ์ (2533) เขียนบทความเรื่อง “พิธีลาสิกขาของลาวพวน : วิเคราะห์ในเชิงมานุษยวิทยา”

งานที่ศึกษาด้านต่าง ๆ ที่เหลือ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ การปกครองสังคม ประวัติศาสตร์ การศึกษา และการท่องเที่ยว เช่น กนกพรรณ แสงเรือง (2532) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน” ปิยะพร วามะสิงห์ (2538) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน” และ Sanit Smackarn (1972/2515) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “Peasantry and Modernization : A Study of the Phuan in Central Thailand”.

องค์ความรู้ในชนกลุ่มพวนจึงมีพอประมาณ แต่เป็นการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ และการศึกษาด้านอื่น ๆ ยังขาดอีกมาก เช่น สังคม เศรษฐกิจ การอพยพ ประชากร สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

9. ผู้ไทย (Pth)

ชนกลุ่มผู้ไทยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยมีถิ่นกำเนิดอยู่ในแคว้นสิบสองจุไทย เขตประเทศลาวและเวียดนาม ปัจจุบันพบอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดนครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองคาย อุบลราชธานี และกาฬสินธุ์

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มผู้ไทยครั้งนี้มีจำนวน 29 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) จำนวน 16 เรื่อง เช่น เจริญชัย ชนไทโรจน์ (2530) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "ดนตรีผู้ไท" สุรางค์รัตน์ วรางค์รัตน์ (2524) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเชิงเปรียบเทียบประเพณีวัฒนธรรมของชาวผู้ไท-ชาวโซ่ ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพรรณานิคม และอำเภอกุสุมาลย์วิสัย จังหวัดสกลนคร" ศรีสุดา เอื้อนครินทร์ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือเรื่อง "วรรณกรรมพื้นบ้านผู้ไทย ตำบลเรณูนคร จังหวัดนครพนม" หอสมุดแห่งชาติ (2507) พิมพ์หนังสือเรื่อง "ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ข้อ 15" นันทวัฒน์ ปัญญาจริวัฒน์ (2518) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง "การศึกษาประเพณีและความเชื่อของชาวภูไทชะเมย" ขนิษฐา สุวรรณชาติ (2529) เขียนสารคดีเรื่อง "จากสิบสองจุไท...มาสู่ถิ่นไทยเดียวกัน"

การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ (HT) มีจำนวน 4 เรื่อง เช่น พระมหาเขียน จิตตสโร (2485) เขียนหนังสือเรื่อง "บันทึกประวัติผู้ไท" หอสมุดแห่งชาติ (2507) เขียนหนังสือเรื่อง "ประชุมพงศาวดาร เล่ม 4 ภาค 1" ถวิล เกษราช (2512) เขียนหนังสือเรื่อง "ประวัติผู้ไท" Samran Taechakumput (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) แปลหนังสือเรื่อง "History of the Phu Thai"

การศึกษาด้านภาษา (LC) จำนวน 4 เรื่อง เช่น E. Seidenfaden (1943/2486) เขียนบทความเรื่อง "The So and the Phuthai" วิไลลักษณ์ เดชะ (2520) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาษาผู้ไทย" และ พจณี ศรีธรรมาภรณ์ (2526) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบวรรณยุกต์ภาษาถิ่นผู้ไทยใน 3 จังหวัด"

การศึกษาด้านการอพยพ (MI) มี 1 เรื่อง คือ เสนอ นาระดล (2521) เขียนบทความเรื่อง "ชาวภูไท"

การศึกษาด้านการปกครอง-สังคม (SS) มี 2 เรื่อง คือ Thomas A. Kirsch (1963/2506) เขียนหนังสือเรื่อง "Development and Mobility among the Phu Thai of Northeast Thailand" วารินทร์ วงศ์หาญ (2509) แปลบทความเรื่อง "อีสานกับการประชุมวิชาการในต่างประเทศ"

การศึกษาด้านการทอเที่ยว (TR) 2 เรื่อง คือ ดำเนิน เลชะกุล (2505) เขียนสารคดีเรื่อง “ผู้ไทย” และ สุธรรม ชมชื่น และคณิตา (นามแฝง) (2506) เขียนสารคดีเรื่อง “บนเส้นทางสู่ถิ่นไท”

องค์ความรู้ในชนกลุ่มผู้ไทยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม รองลงมาเป็นการศึกษาด้านภาษาและประวัติศาสตร์ ด้านที่มีการศึกษาเป็นส่วนน้อยคือการปกครอง-สังคม การทอเที่ยว และการอพยพ ลักษณะผลงานที่ศึกษาเป็นงานวิจัย บทความ และสารคดี

10. แสก (Sak)

ชนกลุ่มแสกหรือกลุ่มชาติพันธุ์แสก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเวียดนาม ต่อมาอพยพเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา ประมาณ 300 ปีมาแล้ว ส่วนใหญ่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครพนม ได้แก่ บริเวณบ้านอาจสามารถ บ้านไผ่ล้อม อำเภอเมือง และบ้านดอนส้มโฮ อำเภอศรีสงคราม

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มแสกในครั้งนี้มีจำนวน 9 เรื่อง ล้วนเป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) ได้แก่ Paul K. benedict (1979/2522) เขียนบทความ เรื่อง “Linguistic Prediction : The Case of Saek” William J. Gedney มีผลงานที่ศึกษา 4 เรื่อง เป็นบทความ ทั้ง 4 เรื่อง คือ “Saek a Displaced Northern Tai Language” (1970/2513), เรื่อง “The Saek Language of Nakhon Phanom Province” (1970/2513), “Saek Final-1 : Archaism or Innovation ?” (1976/2519), และ “The Twelve Year Names in Saek” (1982/2525)

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2519) เขียนหนังสือเรื่อง “ภาษาแสก” และเขียนบทความอีกเรื่องหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ คือ “Saek Revisited” (Wilaiwan Khanittanan, 1975/2518) นฤมล อินทร์ประเสริฐ (2534) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาแสก บ้านอาจสามารถ จังหวัดนครพนม” และ Sudaporn Luksaneeyanawin (1976/2519) เขียนบทความเรื่อง “The Saek Language of Ban Ba Wa : Some Phonetic Notes”

งานศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มแสก จึงมีเพียงด้านภาษาด้านเดียวและเป็นงานเขียนบทความเป็นส่วนใหญ่ มีงานวิทยานิพนธ์เพียงเรื่องเดียว

11. ไช่ (Sng)

ชนกลุ่มไช่หรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยไช่ หรือลาวไช่ หรือไทยทรงดำ หรือไทยดำ มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในประเทศจีนตอนกลาง มีการอพยพมาตั้งหลักแหล่งอยู่ทั่วไปในมณฑลกว่างสี ยูนนาน และบริเวณลุ่มแม่น้ำดำ แม่น้ำแดง ในแคว้นตังเกี๋ย รวมทั้งในแคว้นสิบสองจุไทย บริเวณชายแดนจีนและญวน และหัวเมืองฝ่ายเหนือของลาวภายใต้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะ ๆ ระยะแรกเป็นการอพยพใน พ.ศ. 2322 ซึ่งเป็นการอพยพเพราะถูกกองทัพไทยนำโดยสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกกวาดต้อนชาวลาวเวียงจันทน์และชาวลาวไช่จากเมืองต่าง ๆ ได้การปกครองของเมืองหลวงพระบางลงมาอยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ลาวเวียงจันทน์ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองสระบุรี ราชบุรี และจันทบุรี ส่วนลาวไช่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ระยะต่อ ๆ มา ได้แก่ พ.ศ. 2335, 2379, 2481, 2407, 2421, 2428, และ 2430 ได้มีการอพยพครอบครัวลาวไช่หรือไทยไช่มาอยู่มาอาศัยในเมืองต่าง ๆ ของไทยมากขึ้น ด้วยภาวะสงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ระยะหลังสุดใน พ.ศ. 2518 ชาวไช่ส่วนหนึ่งได้ขอลี้ภัยมาอยู่ในประเทศไทย

การอพยพของชาวไช่เข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกที่เมืองเพชรบุรี จึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ด้วยปรากฏมีการอพยพของชาวไช่รุ่นแรก ๆ จากเพชรบุรีเพื่อกลับถิ่นกำเนิดเดิมในประเทศลาว แต่ด้วยระยะทางที่ยาวไกลและความแก่ชรา จึงทำให้คนแก่ ๆ ตายไปในระหว่างการเดินทาง ลูกหลานจึงตั้งหลักแหล่งในเมืองต่าง ๆ ในเส้นทางจากเพชรบุรีขึ้นไปทางเหนือเพื่อให้ถึงเมืองลาว จึงปรากฏว่ามีชาวไช่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม พิจิตร พิษณุโลก เป็นต้น ในปัจจุบันจังหวัดที่มีไทยชาวยู่มาก ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร นครปฐม เลย พิจิตร พิษณุโลก และกำแพงเพชร ส่วนจังหวัดที่มีชาวไช่น้อย ได้แก่ สุโขทัย กาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี และชุมพร

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชาวไช่มีจำนวนทั้งสิ้น 70 รายการ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งมีจำนวน 46 รายการ แบ่งเป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับศิลปะต่าง ๆ (ANAR) จำนวน 4 เรื่อง เช่น โชติมา จตุรงค์ (2540) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "เรือนไทดำ : กรณีศึกษาเพชรบุรี" พุฒ บุตรรัตน์ (2532) เขียนบทความเรื่อง "โล่ หัง บั้ง การละเล่นเพื่อพิธีกรรมของชาวไทยไช่" กรมยุทธโยธาทหารบก (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) บทความเรื่อง "เรือนลาวไช่" สมชาย นิลอาทิ (2519) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง "เรือนไช่ บ้านไช่ ตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" สมทรง บุรุษพัฒน์ (2524) เขียนหนังสือเรื่อง "การละเล่นคอนของลาวไช่ที่บางกุ้ง" วัฒนธรรมการแต่งกาย (ANDR) 1 เรื่อง คือ รัชพล บัณฑิตกุล (2538) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ"

วัฒนธรรมด้านวรรณกรรม (ANFR) 3 เรื่อง ได้แก่ *ประคอง นิมมานเหมินท์* (2539) เขียนบทความเรื่อง "วรรณกรรมไทยดำ" *เรไร สืบสุข* (2542) เขียนหนังสือเรื่อง "วรรณกรรมพื้นบ้านไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี" *เรไร สืบสุข, สุขสมาน ยอดแก้ว และรัชฎาพรณ เศรษฐวัฒน์* (2523) เขียนหนังสือเรื่อง "วรรณกรรมบ้านไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี" *สุนันท์ อุดมเวช* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "วรรณกรรมไทยทรงดำ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี" วัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) 15 เรื่อง เช่น *กุลวดี เจริญศรี* (2535) เขียนบทความเรื่อง "ไทดำ ไทขาว" *ชบวน พลตรี* (2527) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมไทกับวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีไทดำ ตำบลกุสุมาลย์ และตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร" *วิทยาลัยครูเพชรบุรี คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) จัดทำเอกสารโรเนียวเรื่อง "การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจังหวัดเพชรบุรี" *ฐิฑูรย์ อุดมชัย และคณะ* (2518) เขียนบทความเรื่อง "ลาวโซ่ง" *นนท์ วิริยะ* (2528) เขียนบทความเรื่อง "ผู้ไทดำกำแพงแสน" *บรรจบ พันธุเมธา* (2500) เขียนบทความเรื่อง "ไทดำ-ไทขาว" *วิบูลย์ ลี้สุวรรณ* (2532) เขียนบทความเรื่อง "บ้านเกาะแรต เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่" และปี 2533 เขียนบทความเรื่อง "โซ่งบางมุ่มวัฒนธรรม" *สมคิด ศรีสิงห์* (2536) ทำรายงานการวิจัยเรื่อง "วัฒนธรรมของไทยโซ่งดำ (ลาวโซ่ง) ในจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตร" *สมบุญ แก่นตะเคียน (บรรณาธิการ)* (2525) เขียนเรื่อง "สมุดเพชรบุรี 2525" *สมพันธ์ สุขวงศ์* (2518) เขียนหนังสือเรื่อง "ไทยทรงดำ" *สมพร เกษมสุขจรัสแสง* (2526) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การผสมผสานทางวัฒนธรรมของลาวโซ่งในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี" *สุขสมาน ยอดแก้ว* (2523) เขียนบทความหัวข้อเรื่อง "ชนกลุ่มน้อย : โซ่งหรือไทยทรงดำ (AN Ethnic Minority : Song or Tai Song Dam)". *สุนันท์ อุดมเวช* เขียนบทความเรื่อง "ไทยทรงดำชนเผ่าไทยในเพชรบุรี" *สมิตร ปิติพัฒน์ และเสมอชัย พูลสุวรรณ* (2540) ทำรายงานการวิจัยเรื่อง "ลาวโซ่ง : พลวัตระบบวัฒนธรรมในสองทศวรรษ" *สมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนดำ และพูนสุข ธรรมามิข* (2521) เขียนหนังสือเรื่อง "ลาวโซ่ง" *สมิตร ปิติพัฒน์* (2538) เขียนบทความเรื่อง "ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาชาวโซ่งและไทดำในประเทศไทย" วัฒนธรรมความเชื่อด้านศาสนา ศิลธรรม (ANBL) จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ *ศรีศักร วัลลิโภดม* (2534) เขียนบทความเรื่อง "ความเชื่อเรื่องแถนในไทยดำ : ศาสดั้งเดิมของคนไทย" *สมิตร ปิติพัฒน์* (2518) เขียนบทความเรื่อง "ศาสนาและความเชื่อของไทดำ" *Lise Rishoj Pedersen* (1982/2525) เขียนบทความเรื่อง "The Influence of Spirit World on The Habitation of the Lao Song Dam, Thailand" *James A. Placzek* (1990/2533) เขียนเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "Phu miang : Black Thai Symbols of State and Leadership"

Sumitr Pitiphat (1980/2523) เขียนบทความเรื่อง "The Religion and Beliefs of the Black Tai, and a Note on the Study of Cultural Origins" **วัฒนธรรมด้านประเพณีพิธีกรรม (ANTR) 18 เรื่อง** เช่น จีราพร เจริญสุข (2516) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง "พิธีศพบองลาวโซ่ง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี" และปี 2517 เขียนปริญญาณิพนธ์เรื่อง "พิธีศพบองลาวโซ่ง" **ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์** (2530) เขียนเอกสารประกอบการสัมมนาหัวข้อเรื่อง "ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวไทยดำบ้านป่าหนาด" **ทวี คล้าประเสริฐ** (2530) เขียนบทความเรื่อง "กินดอง-เสนเหื่อนของไทยโซ่ง" **นุกูล ชมภูนิช** (2532) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "ประเพณีชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านเกาะแรด" **พ. สิ้นธุเสก** (2511) เขียนบทความเรื่อง "ชีวิต-วัฒนธรรม-ประเพณีของไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง)" **มยุรี วัดแก้ว** (2522) เขียนบทความเรื่อง "พิธีศพบองโซ่ง แนวคิดเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรม" และในปีเดียวกัน เขียนบทความเรื่อง "สังคมโซ่ง วิเคราะห์จากพิธีเสนเหื่อน" **วาสนา อรุณกิจ** (2528) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง" และปี 2530 เขียนบทความเรื่อง พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมลาวโซ่ง" และ **สุกัญญา จันทะสุน** (2538) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ภูมิปัญญาชาวบ้านและกระบวนการถ่ายทอดการศึกษาพิธีเสนเหื่อนของชาวลาวโซ่ง จังหวัดพิษณุโลก" และ **วัฒนธรรมด้านวรรณกรรม คติชาวบ้าน (ANFR) 3 เรื่อง** เช่น **เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์** (2527) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วรรณกรรม อายุรกรรมพื้นบ้านไทยทรงดำ บางระกำ-พิษณุโลก"

นอกจากผลงานการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) จำนวน 46 เรื่องแล้ว ยังมีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ อีก 14 รายการ แบ่งเป็นการศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) 2 เรื่อง คือ **เมธิญ จินสิทธิ** (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือฉบับตัวอักษรไทยดำเรื่อง "พงศาวดารชนชาติไทย (ความตัวเมือง)" และ **Bert F. Sams** (1988/2531) เขียนบทความเรื่อง "Black Tai and Lao Song Dam : The Divergence of Ethnolinguistic Identities". **ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา (HT) 5 เรื่อง** เช่น **นิพนธ์ เสนาพิทักษ์** (2522) เขียนบทความ "ประวัติผู้ไทยโซ่งดำ" **ม. ศรีบุษรา (นามแฝง)** (2530) เขียนหนังสือเรื่อง "ไทยดำรำพัน" **สินธุ์ คิมพะจันทร์** (2528) เขียนบทความเรื่อง "ประวัติไทยโซ่ง" **สิริ พึ่งเดช** (2519) เขียนหนังสือเรื่อง "ประวัติลัทธิของผู้ไทยทรงดำ" **ด้านภาษา (LC) 10 เรื่อง** เช่น **พนิดา เย็นสมุทร** (2524) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "คำและความหมายในภาษาลาวโซ่ง" **วิศรุต สุวรรณวิเวก** (2524) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ระบบการเขียนของลาวโซ่ง" **สุวัฒนา คำขำ** (2538) เขียนบทความเรื่อง "การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนลาวโซ่ง" **อัญญา พานิช** (2537) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "คำลงท้ายในภาษาลาวโซ่ง (Final Particles in Lao Song)" **อัญชลี บุรณสิงห์** (2531) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง

การใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาลาวโซ่ง" *Orapin Maneewong* (1987/2530) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Comparative Phonological Study of Lao Song in Petchburi and Nakorn Pathom Provinces" ด้านนิเวศวิทยา (EG) 1 เรื่อง คือ *ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, สุดสวาท ดิศโรจน์ และเสมอชัย พูนสุวรรณ* (2530) เขียนหนังสือเรื่อง "ระบบนิเวศวัฒนธรรมของลาวโซ่ง" (An Cultural-Ecology Approach to Lao-Song Communities)" ด้านการปกครอง-สังคม (SS) 4 เรื่อง คือ *นำพวลย์ กิจรักษ์กุล* (2532) เขียนงานวิจัยเรื่อง "การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานประชากร เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม" *มยุรี วัดแก้ว* (2533) เขียนเอกสารประกอบการสัมมนาหัวข้อเรื่อง "โครงสร้างสังคมของลาวโซ่ง" *สมศักดิ์ ศรีสันติสุข* (2530) ทำรายงานการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในชุมชนเยอ บ้านไทยดำ และบ้านไทยลาว : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี" *Bert F. Sams* (1987/2530) เขียนหนังสือเรื่อง "Traditional and Modernity in a Lao Song Village of Central Thailand (Black Tai)" และมีประเพณีพจนานุกรม 3 เรื่อง ซึ่งจัดอยู่ในหมวดภาษา ได้แก่ คือ *มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) จัดทำ "พจนานุกรมไทยเปรียบเทียบ-กรุงเทพฯ, เชียงใหม่, ไทยลื้อ และไทยดำ" *Don Baccam* (1986/2529) ทำพจนานุกรม "Tai Dam- English English-Tai Dam Vocabulary Book" และในปี (1989/2532) ทำพจนานุกรม *Tai Dam-English English-Tai Dam Vocabulary Book*

ความรู้ด้านต่าง ๆ ในกลุ่มชาวโซ่งจึงอยู่ในเอกสารประเภทบทความ วิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย และหนังสือต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ รายการ เอกสารประกอบการประชุมสัมมนามีน้อย แต่ก็นับว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับชนชาวโซ่งจำนวนไม่น้อยถ้าเปรียบเทียบกับชนกลุ่มอื่น ๆ เอกสารที่ศึกษาชาวโซ่งด้านต่าง ๆ มีจำนวนเป็นอันดับที่ 5 รองจากกลุ่มไทยลาว ไทยหลายกลุ่ม ไทยยวน และไทยลื้อ

12. ไทยหย่า (Tya)

ชนกลุ่มไทยหย่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยหย่าหรือไตหย่า มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เมืองหย่า ในมณฑลยูนนานหรือคุนหมิง ไทยหย่าอพยพสู่ประเทศไทยผ่านมาทางรัฐชานของพม่า แล้วมาอาศัยอยู่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประมาณ พ.ศ. 2470-2479 ปัจจุบันมีชาวไทยหย่าน้อยมากเมื่อเทียบกับชนกลุ่มอื่น ๆ มีเพียงประมาณ 100 ครอบครัว อาศัยอยู่ใน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านน้ำป่อขาว และบ้านป่าสักขวาง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มไทยหย่านี้ มีจำนวนเพียง 4 เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาด้านชาติพันธุ์ (ET) 1 เรื่อง คือ *มนุช จันทรวาภัย* (2530) เขียนรายงานการวิจัย "ไตหย่า"

ด้านภาษา (LC) 1 เรื่อง คือ เรื่องเดช บันเชื่อนชติย์ (2524) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาษาไตหย่า (Tai ya Phonology)" มานุษยวิทยาวัฒนธรรมด้านความเชื่อ (ANBL) จำนวน 1 เรื่อง คือ Ruthjaporn Prachadetsuwat (2533/1990) เขียนบทความประกอบการสัมมนาเรื่อง "The Influence of Christianity on Tai Ya in Chiang Rai Province" และ ด้านวัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) คือ มังกร ทองสุขดี (2529) เขียนหนังสือเรื่อง "สัมผัสภาษาไทลื้อและไทหย่าที่แม่สาย"

สถานภาพของการศึกษาชนกลุ่มไทหย่าจึงมีเพียงงานวิจัย หนังสือ และบทความเท่านั้น ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น ทั้งเนื้อหาวิชาการทุกหมวด และด้านประเพณีของเอกสารวิชาการ

13. ไทยวน (Tyn)

ชนกลุ่มไทยวนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนหรือ "คนยวน" เป็นกลุ่มคนไทยที่พูดภาษาไทยวน (Tai Yuan) หรือภาษาล้านนา (Lanna) หรือภาษาเหนือในพื้นที่ 8 จังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันเจ้าของภาษานิยมเรียกภาษาของตนว่า "คำเมือง" และนิยมเรียกตนเองว่า "คนเมือง" ส่วนคนที่นิยมเรียกตนเองว่า "คนยวน" มักเป็นกลุ่มคนไทยอำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรี อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอพยพมาจากเมืองโยนหรือโยนก (เชียงใหม่) นั่นเอง

ผลงานการศึกษาค้นคว้ามีจำนวน 272 รายการ มากเป็นลำดับที่ 2 รองจากชนกลุ่มไทยลาว เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ (ET) 3 รายการ ประวัติศาสตร์ (HT) 17 รายการ การปกครอง/สังคม 4 รายการ เศรษฐกิจ/อาชีพ 1 รายการ การอพยพเคลื่อนย้าย (MI) 2 รายการ นิเวศวิทยา (EG) 2 รายการ ภาษา (LC) 18 รายการ การศึกษา ED 1 รายการ การท่องเที่ยว (TR) 7 รายการ วัฒนธรรมทั่วไป (ANGN) 13 รายการ วัฒนธรรมความเชื่อ (ANBL) 15 รายการ วัฒนธรรม/ประเพณี/จารีต/พิธีกรรม 8 รายการ วัฒนธรรมการแต่งกาย (ANDR) 3 รายการ วรรณกรรมพื้นบ้าน/ตำนาน (ANFR) 49 รายการ และศิลปะ (ANAR) 127 รายการ

ผลงานที่ศึกษาด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนกลุ่มไทยวนมีลักษณะอยู่ในบทความเป็นจำนวนมาก แต่มีการศึกษากลุ่มชนไทยยวนมานานแล้ว นับแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา การพิมพ์รวมเป็นเล่มเท่าที่ปรากฏในสมัยนี้มีตั้งแต่ พ.ศ. 2506 คือ "พงศาวดารล้านช้าง" และ "พงศาวดารเหนือ" ซึ่งกรมศิลปากรได้ดำเนินการจัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2506 ทั้งสองเล่ม ลักษณะของการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมีลักษณะเป็นการจัดทำโดย

หน่วยงานของรัฐตลอดมา จนหลังปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา นักวิชาการได้ตื่นตัวศึกษาประวัติศาสตร์ไทย แต่การศึกษาประวัติศาสตร์เฉพาะกลุ่มไทยยวนยังไม่มีมากนัก ใน พ.ศ. 2526 ยันต์ เพนส์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง "ประวัติความเป็นมาของล้านนาไทย" ซึ่งสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ ต่อมา จิตราภรณ์ สุทธาวาส (2529) ได้เขียนบทความเรื่อง "ประวัติความเป็นมาของสิบสองปันนา" ในวารสารล้านนาคดีสัญจร เป็นเอกสารอัดสำเนา ทั้งสองรายการยังเป็นลักษณะบทความเชิงสารคดี ยังไม่มีการศึกษาเจาะลึกมากนัก ในระยะต่อมา ศรีศักร วัลลิโภดม (2532) ได้เขียนบทความเรื่อง "น่านเจ้า-ตาลี หรือน่านเจ้า-สุโขทัย ปัญหาเรื่องคนไทยมาจากไหน" และ ธิดา สาระยา (2532) หลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของคนไทยโดยรวม (ATL) และตีพิมพ์หนังสือ "กว่าจะเป็นคนไทย" ใน พ.ศ. 2531 แล้ว จึงได้เผยแพร่บทความเรื่อง "ประวัติสิบสองพันนา" ในนิตยสารเมืองโบราณ (ก.ค. - ก.ย. 2532) ทั้งสองท่านจึงนับเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาประวัติศาสตร์ในแนวใหม่ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ของกลุ่มไทยยวน ในระยะใกล้เคียง พระเทพวิสุทธิเวที (2534) ได้แปลบทความเรื่อง "36 พันนาของเมืองพะเยา" ในวารสารศิลปวัฒนธรรม (มี.ค. 2534) หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2539 สรวิศ อ่องสกุล ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของกลุ่มไทยยวนหรือชาวล้านนา 3 เรื่อง คือ บทความเรื่อง "ชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่" ประกอบการประชุมนานาชาติไทยศึกษา ครั้งที่ 6 ณ จังหวัดเชียงใหม่ หนังสือ 2 เล่ม เรื่อง "ประวัติศาสตร์ล้านนา" และเรื่อง "พื้นเมืองน่านฉบับวัดพระเกิด : ประชุมพงศาวดารราชบุรี ภาค 2" ทั้งสองเล่มจัดพิมพ์เผยแพร่โดย บริษัท อัมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด

นอกจากความรู้ด้านประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในงานที่ศึกษากลุ่มชนไทยยวนแล้ว ยังมีองค์ความรู้ด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) เป็นจำนวนมากถึง 217 รายการ สงวน ชาติสุขรัตน์ เป็นนักวิชาการที่ศึกษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มไทยยวนเป็นจำนวนมาก และอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ศึกษานำร่องขององค์ความรู้ทั้งหลาย เรื่องแรกที่สงวนศึกษารวบรวมได้แก่ "ไทยยวน-คนเมือง" พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 แต่ก่อนหน้านั้นได้เขียนบทความเรื่อง "บันทึกจากเมืองเหนือ : ไทยยวนหรือคนเมือง" ตีพิมพ์ในวารสารวัฒนธรรมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 (10 ธันวาคม 2507) และได้เขียนบทความลงในวารสารเดียวกันนี้คือเรื่อง "การนับถือผีของไทยยวน" (2510) ได้พิมพ์หนังสือเรื่อง "ประเพณีภาคเหนือ" (2512) และ "ประชุมตำนานล้านนาไทย" (2515) องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในด้านศิลปะ (ANAR) และวรรณกรรม/ตำนาน (ANFR) มีการศึกษาและบันทึกไว้มากกว่าด้านอื่น ๆ มีจำนวน 127 และ 46 รายการตามลำดับ

องค์ความรู้ด้านศิลปะ (ANAR) ของชนกลุ่มไทยยวน มีปริมาณเอกสารมากที่สุดในชนกลุ่มนี้ ในการศึกษาครั้งนี้รวบรวมได้จำนวน 127 รายการ ส่วนใหญ่เป็นความรู้ด้าน

สถาปัตยกรรม 85 รายการ รองลงไปเป็นด้านศิลปกรรม ซึ่งแยกเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี และนาฏศิลป์ รวม 34 รายการ ส่วนที่มีน้อยที่สุดคือ ด้านหัตถกรรม 8 รายการ

สาระหรือเนื้อหาด้านสถาปัตยกรรมของชนกลุ่มไทยยวนเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องวัด และบ้านในล้านนา มีทั้งรูปแบบ โครงสร้าง ทั้งหลังและส่วนประกอบต่าง ๆ ของวัดและบ้าน เช่น งานของ จีรศักดิ์ เดชวงศ์ญา (2535) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "วัดพระสิงห์ศูนย์กลางพุทธศาสนา แห่งหนึ่งในล้านนาไทย" เฉลียว ปิยะชน (2532) เขียนหนังสือเรื่อง "เรือนกาแล" ธีรศักดิ์ วงศ์คำแน่น (2531) ทำสารนิพนธ์เรื่อง "เรือนในหมู่บ้านลำปางหลวง" ประนอม ตันสุขานันท์ (2539) เขียนบทความลงในวารสารอาษา เรื่อง "เอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นภาคเหนือ" วรลัญจก์ บุญสุรัตน์ (2537) เขียนบทความเรื่อง "หน้าแบบแบบล้านนาของวิหารในจังหวัดเชียงใหม่" วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ (2529) เขียนบทความเรื่อง "โบสถ์ วิหาร ล้านนาไทย" วิวัฒน์ เตมียพันธ์ (2518) เขียนบทความเรื่อง "สถาปัตยกรรมสกุลลำปางที่วัดปางยางคก" ในวารสารอาษา และ เขียนเรื่อง "เรือนไทยภาคเหนือ" (2536) ในวารสารเรือนไทย สมโชติ อ๋องสกุล (2539) เขียนบทความเรื่อง "คุ้มในนครเชียงใหม่" เสนอในการประชุมวิชาการเรื่องสืบสาน 700 ปี สถาปัตยกรรมล้านนาสู่ออนาคต สมพงษ์ ชิวส์สันต์ และคณะ (2531) เขียนหนังสือเรื่อง "สถาปัตยกรรมพะเยาและน่าน" ที่เป็นผลจากการวิจัยในโครงการศึกษาศิลปะสถาปัตยกรรมล้านนา ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น งานด้านสถาปัตยกรรมล้านนา จึงเน้นหนักที่วัดและบ้านเรือนของล้านนาเป็นส่วนใหญ่

งานด้านศิลปกรรมของล้านนาหรือชนกลุ่มไทยยวนส่วนใหญ่เป็นงานจิตรกรรมและ ประติมากรรม เช่น ภาณุต ณ ลำปาง (2517) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ภาพจิตรกรรมฝาผนังอีโรติก (Erotic) ในล้านนาไทย" ภาณุพงษ์ เลหาสม (2541) เขียนและพิมพ์หนังสือเรื่อง "จิตรกรรม ฝาผนังล้านนา" ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2532) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "พระพุทธรูปหินทรายสกุลช่าง พะเยา" ต่อมาในปี 2537 ได้เขียนบทความเรื่อง "ความสัมพันธ์ด้านรูปแบบระหว่างงานพระ พุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยากับพระแก้วมรกต" ลงในวารสารเมืองโบราณ กรมศิลปากร (2536-2537) ได้รวบรวมข้อมูลแหล่งประติมากรรมในภาคเหนือพิมพ์เป็นเล่มหนังสือ 2 เล่มใหญ่ ชื่อ "การสำรวจแหล่งประติมากรรม เล่ม 1 (ภาคเหนือตอนบน)" และ "การสำรวจแหล่ง ประติมากรรม เล่ม 2 (ภาคเหนือตอนบน)" นับเป็นการสำรวจแหล่งประติมากรรมเพียงครั้งเดียว แต่พิมพ์เป็น 2 เล่ม 2 ปีติดต่อกัน มีประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางให้มีการศึกษาในอนาคตให้ สะดวกยิ่งขึ้น

งานด้านศิลปกรรมในล้านนา นอกจากด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และ ประติมากรรม แล้ว ยังมีงานด้านดนตรีและนาฏศิลป์อีกจำนวนไม่มาก เท่าที่รวบรวมได้มีเพียง

งานของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ (2530) ซึ่งรวบรวมอยู่ในหนังสือ "เอื้องเงิน" พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานบรรจฐี เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2530 มีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีพื้นเมืองล้านนา และดนตรีไทย (ภาคกลาง) ในล้านนา งานอีกส่วนหนึ่งเป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับดนตรีและนาฏศิลป์ล้านนา ได้แก่ งานของ รณชิต แม้นมาลัย (2538) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "กลองหลวงล้านนา" และ ธิดา เกิดผล (2540) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ชีวิตและงานของครูคำ กาไวย์ ศิลปินแห่งชาติ" ทั้งสองเรื่องกล่าวถึงดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านล้านนา โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่

องค์ความรู้ด้านศิลปะอีกด้านคือด้านหัตถกรรม ซึ่งมีน้อยมาก รวบรวมได้เพียง 8 รายการเท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นงานแกะสลักและงานปั้นในล้านนา เช่น แฉ่งน้อย ปัญพรรค์ และคณะ (2537) เขียนเป็นหนังสือเล่มเรื่อง "เสน่ห์ไม้แกะล้านนา" อภิวันท์ ใจแจ่ม (2540) เขียนบทความเรื่อง "ลวดลายสลักไม้ล้านนากับศรัทธาของบรรพชน" ลงในหนังสือศิลปล้านนากับคุณค่าที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป อัครพงษ์ สัจจวาทิต และคณะ (2528) ทำวิจัยเรื่อง "วิถีการผลิตหม้อและน้ำดันเมืองทุ่ง" พระคุณเจ้าบุญประเสริฐ ณ เชียงใหม่ (ม.ป.ป.) เขียนเรื่อง "ห้ายนต์: ศิลปไม้แกะสลักของชาวล้านนาไทย" วีระพงษ์ ชูชื่นกลิ่น และคณะ (2527) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง "ทำเนียบหัตถกรรมในหมู่บ้านจักสานไม้ไผ่ และสลักไม้สิ่งทอ และสิ่งประดิษฐ์จากสิ่งทอ จังหวัดลำพูน" งานเหล่านี้เป็นแนวทางให้มีการศึกษาเพิ่มเติมขึ้นในเรื่องหัตถกรรมของชนกลุ่มไทยล้านนาต่อไป

องค์ความรู้ของชนกลุ่มไทยยวนมีอยู่แทบทุกหมวดวิชาการ ส่วนใหญ่อยู่ในหมวดมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) มากที่สุด รองลงไปเป็นหมวดภาษา (LC) และหมวดประวัติ (HT) ส่วนหมวดอื่น ๆ มีอยู่จำนวนน้อยไม่ถึง 10 รายการ สถานภาพขององค์ความรู้ในชนกลุ่มไทยยวนนั้น ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความในวารสารต่าง ๆ หนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการประชุมสัมมนา มีเป็นส่วนน้อย

14. ไทยใหญ่ (Yai)

ชนกลุ่มไทยใหญ่หรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยใหญ่หรือชาน มีถิ่นกำเนิดอยู่ในรัฐชาน (ฉาน) ของพม่า อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ตาก พะเยา และพิจิตร ชาวล้านนาและชาวลาวมักเรียกชาวไทยใหญ่ว่า "เงี้ยว" แต่ชาวไทยใหญ่เองไม่ชอบคำนี้จึงมักเรียกตนเองว่า "ชาวไต" หรือ "ไตหลง" (ไตใหญ่) ชาวไทยใหญ่มีอยู่ 4 กลุ่ม คือ 1. ชานตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeastern Shans) ได้แก่ ชาวไทยใหญ่ที่อยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวินในพม่า 2. ชานตะวันตกเฉียงใต้ (The Southeastern Shans) ได้แก่ ไทยใหญ่ที่อยู่ทางใต้ของรัฐชานปัจจุบัน 3. ชานตะวันออกเฉียง

เหนือ (The Northeastern Shans) ได้แก่ ชาวไทใหญ่ที่อยู่ทางภาคเหนือของรัฐบาลเป็นพวก ไตมาว (Tai Mau) ซึ่งอยู่ระหว่างแคว้นยูนนานกับพื้นที่ทางตะวันตกของแม่น้ำอิระวดี

4. ชานเหนือ (Northern Shans) ได้แก่ ชาวไทใหญ่ที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือรวมกัน หรือเรียกว่าเงี้ยวนั่นเอง

ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มไทใหญ่ครั้งนี้มีจำนวน 45 เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) 16 เรื่อง ดังนี้ วัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) 7 เรื่อง ได้แก่ ทงวิทย์ ดลประเสริฐ (2529) เขียนบทความเรื่อง "ชนชาติไต-ไทใหญ่ เส้นทางต่อสู้เพื่อเอกราชทางวัฒนธรรม" ทองโต (นามแฝง) (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือ "ไทใหญ่" ธีรภาพ โลหิตกุล (2539) เขียนบทความเรื่อง "คนไตเมืองป๋อน" อรศิริ ปาณินท์ และคณะ (2537) เขียนบทความ "หมู่บ้านและบ้านไต (ไทใหญ่) ที่บ้านปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน" และในปี (2538) เขียนบทความเรื่อง "หมู่บ้านและบ้านไต (ไทใหญ่) ที่เมืองป๋อน อำเภอขุนยวน จังหวัดแม่ฮ่องสอน" Archibald Ross Colquhoun (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือเรื่อง "Among the Shans" อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2536) เขียนบทความเรื่อง "สถานภาพการวิจัยพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมไทใหญ่" ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ (ANBL) 1 เรื่อง คือ Paul E. Durrenberger (1980/2523) เขียนบทความเรื่อง "Annual Non-Buddhist Religious Observance of Mae Hong Son Shan" ด้านวัฒนธรรมประเพณีจารีต ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม (ANTR) 4 เรื่อง ได้แก่ จิตติน (2531) เขียนบทความเรื่อง "จองพาลา-วันสิ้นพรรษา เมืองสามหมอก" ดนัย สิทธิเจริญ (2535) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "สาระทางการศึกษาในกระบวนการสร้างของชาวไทใหญ่ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน" ธีระ ภักดี (2528) เขียนหนังสือเรื่อง "สำรวจประเพณีไทใหญ่ที่แม่ฮอด" สงวน โชติสุขรัตน์ (2512) เขียนบทความเรื่อง "ประเพณีชาวไทเงี้ยว" ด้านศิลปะ (ANAR) 4 เรื่อง ได้แก่ อัมภ์ สุวรรณบุญย์ (2511) เขียนบทความ "ฟ้อนไต" ดนุพันธ์ กล้ามจัญญ (2523) เขียนสารนิพนธ์เรื่อง "เรือนโบราณในหมู่บ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน" ประสงค์ เขี่ยมอนันต์ และคณะ (2526) เขียน "การศึกษาขั้นต้นด้านชุมชนและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน" ปราณี กล้าส้ม (2532) เขียนบทความ "วัดจองคำ" ด้านชาติพันธุ์ (ET) 2 เรื่อง ได้แก่ เตือนใจ นิยมางกูร (2535) เขียนบทความเรื่อง "ทฤษฎีการพัฒนาชีวิตของชาวไทใหญ่" John F. Embree (1950/2493) เขียนบทความเรื่อง "Shan (Burmese Tai)" ด้านการศึกษา (ED) 1 เรื่อง คือ ชนิดา รัชพลเรือง (2531) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาของชาวไทใหญ่ บ้านไม้ลุงชน อำเภอแม่ส่าย จังหวัดเชียงราย" ด้านนิเวศวิทยา (EG) 2 เรื่อง คือ Barry Bell และ Tean (1995/2538) เขียนหนังสือเรื่อง "Mae Hong Son'95 :

Development and Culture Ecology" และ Nicola Tannenbaum (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "Agricultural Decision Making Among the Shan of Maehongson Province, Northwestern Thailand" **ด้านการท่องเที่ยว (TR) 7 เรื่อง** ได้แก่ กองบรรณาธิการ (2533) เขียนบทความ "คนไตเมืองหมอก" ฤทัย ใจจงรัก (2520) เขียนบทความเรื่อง "เยี่ยมหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน" วาสนา กุลประสูตร (2525) เขียนบทความเรื่อง "เรื่องของคนไต" วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2533) เขียนบทความเรื่อง "คนไตในเมืองหมอก" อรศิริ ปาณินท์ และคณะ (2538-2539) เขียนบทความเรื่อง "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง" และในปี (2539) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง" Ornsiri Panin (1986/2539) เขียนบทความสัมมนาเรื่อง "The Study for the Conservation of Tourism Attractions in Mae Hong Son and It's Vicinity : Case Study of Ban Maung Pon" **ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี (HT) 7 เรื่อง** ได้แก่ จิระนันท์ พิตรปรีชา (2531) เขียนบทความเรื่อง "เจ้าฟ้าไทยใหญ่ ภายใต้เงื้อมเงาอังกฤษ" กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (2526) เขียนหนังสือ "พงศาวดารไทยใหญ่" นันทสิงห์ (2530) เขียนหนังสือ "ประวัติศาสตร์ไทยใหญ่" ประชุม อัมพุนันท์ (2527) เขียนหนังสือเรื่อง "เที่ยวไปในอดีต เมื่อเงื้อมเงาเมืองแพร่และเมืองนครลำปาง" ประเสริฐ ณ นคร (2528) เขียนบทความเรื่อง "ลำดับเจ้าแผ่นดินแสนหวี" วิทย์ พิณคันเงิน (2507) เขียนบทความหัวข้อเรื่อง "ปริทัศน์ ประวัติไทยใหญ่" จ้าว หง หยิน (2540) เอกสารประกอบการสัมมนา "ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมไทยใหญ่" **ด้านภาษา การสื่อสาร 5 เรื่อง** คือ พระนันตา สุานวโร และทวี สว่างปัญญางกูร (2530) เขียนหนังสือเรื่อง "ตำราเรียนภาษาไทยใหญ่" บรรจบ พันธุเมธา (2507) เขียนบทความ "ลักษณะภาษาไทยใหญ่ (Some Characteristics of Shan)" และในปี (2513) เขียนหนังสือเรื่อง "ลักษณะภาษาไทยใหญ่เกี่ยวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ" วรรณา จันทนาคม (2526) เขียนวิทยานิพนธ์ "ลักษณะของภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ๋อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย" ศุภลักษณ์ วิริยะสุนน (2528) เขียนปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแบบแผนในการสื่อสารของชาวไทยใหญ่ ในหมู่บ้านแม่ลาน้อย ตำบลแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน" **ด้านสังคม การปกครอง (SS) 1 เรื่อง** คือ ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ และคณะ (2526) เขียนหนังสือ "การศึกษาขั้นต้นด้านชุมชนและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน"

องค์ความรู้ในชนกลุ่มไทยใหญ่จึงมีอยู่มาก ด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม และมีอยู่น้อยในทุกด้าน แต่ถ้าเทียบกับชนทุกกลุ่มแล้ว ถือว่ายังไม่มีการศึกษาในชนกลุ่มไทยใหญ่มากนัก (ประมาณ 4% ของจำนวนงานที่ศึกษาทั้งหมด) งานที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นบทความและ

สารคดีตีพิมพ์ลงในวารสารต่าง ๆ เท่านั้น งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ยังมีน้อยจึงควรศึกษาให้เพิ่มขึ้นทุกด้านและทุกประเภทของเอกสาร

15. ยอง (Yng)

กลุ่มชาติพันธุ์ยองหรือชนกลุ่มยอง เป็นชาติพันธุ์ย่อยของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ เดิมอาศัยอยู่ที่เมืองยองในรัฐชานของพม่า ต่อมาอพยพเข้ามาในประเทศไทย อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือของไทย ได้แก่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ และน่าน มีมากที่สุดที่จังหวัดลำพูน ผลงานที่ศึกษาชนกลุ่มยองนี้มี 12 เรื่อง แบ่งเป็นด้านชาติพันธุ์ (ET) 1 เรื่อง คือ แสง มาละแซม (2540) เขียนเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "คนยอง : ในแอ่งที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน" และด้านภาษา (LC) 6 เรื่อง ได้แก่ Panida Rosset (2530/1987) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "Kham Yong : Etude Synchronique et diachronique d'un parler de la famille Tai" Ruengdet Pankhuenkhat (2521/1978) เขียนหนังสือเป็นภาษาอังกฤษ เรื่อง "Yong Phonology" และเขียนเป็นภาษาไทย เรื่อง "ระบบเสียงภาษายอง" Somchit Davies (2522/1979) เขียนบทความเรื่อง "Syllabic 'M' in Taes Yong Dialects" วิสุทธีระ นิยมนาม (2528) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ระบบเสียงภาษายอง ซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน : การศึกษาเปรียบเทียบร่วมสมัย" และ DWYN Williams (2532/1989) เขียนบทความเรื่อง "Tonal Variation in Lue and Yong of Northern Thailand" ด้านมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (AN) 2 เรื่อง เป็นวรรณกรรม คติชาวบ้าน (ANFR) คือ ทวี สว่างปัญญากร (2527) ปรีวรรตเรื่อง "ตำนานเมืองยอง" (จากต้นฉบับอักษรไทยลื้อ) และ ลมูล จันทรหอม (2537) เขียนบทความเสนอในเสวนาไทศึกษาชุดที่ 1 "คำไกรคู่ชาวไทยยอง" ด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) 1 เรื่อง คือ แสง มาละแซม (2540) เขียนหนังสือเรื่อง "คนยองย้ายแผ่นดิน : การเคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวยองในเมืองลำพูน (พ.ศ. 2348-2445)" และด้านการท่องเที่ยว (TR) 1 เรื่อง คือ นันทริยา ลำเจียกเทศ (2529) เขียนเป็นเอกสารอัดสำเนา "เรื่องลื้อ ๆ ยอง ๆ : พี่น้องชาวไทย"

องค์ความรู้ในชนกลุ่มยองจึงมีปริมาณงานที่ศึกษาอยู่น้อยมาก ไม่ถึง 1 เปอร์เซนต์ของงานทั้งหมด จึงควรศึกษาให้เพิ่มขึ้นทั้งประเภทขององค์ความรู้และประเภทของเอกสารวิชาการทุกชนิด

16. โย้ย (Yoy)

กลุ่มชาติพันธุ์โย้ยหรือชนกลุ่มโย้ย มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเวียดนาม อพยพมาอยู่ในประเทศลาว และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มโย้ยนี้มีเพียง 4 เรื่อง เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) 2 เรื่อง และเป็นวิทยานิพนธ์ทั้งหมด ดังนี้ สุธิดา โกบประยูร (2529) เรื่อง "วรรณยุกต์ภาษา 'ไทยโย้ย'" *Thepbangon Boonsner* (1984/2527) เรื่อง "The Phonological Description of Yooy" และ Wutichai Joking (1980/2523) เขียนเรื่อง "Some Characteristics of the Yoy Language at Sakon Nakhon" และด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย (ANDR) 1 เรื่อง คือ อนันตสิทธิ์ ชามาตย์ และคณะ (2534) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "ผ้าทอชาวโย้ย อำเภอพังโคน และวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร"

องค์ความรู้ในชนกลุ่มโย้ยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีอยู่ศึกษาผลงานน้อยมาก จึงควรศึกษาให้มากขึ้นทุกหมวดวิชาการและทุกสถานภาพขององค์ความรู้

17. ลาวเวียง (Wia)

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงหรือชนกลุ่มลาวเวียงในประเทศไทย กระจายและแพร่หลายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ รวมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอื่น ๆ ในการศึกษาครั้งนี้มีเพียง 3 เรื่องเท่านั้น เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) ได้แก่ วรรณภา รัตนประเสริฐ (2528) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "คำและลักษณะคำในภาษาลาวเวียง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี (HT) เพ็ญศรี ดูก (2529) เขียนรายงานผลการวิจัยเรื่อง "ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียง และลาวพวนในอำเภอนมสารคาม และอำเภอสนามชัย เขตฉะเชิงเทรา" และด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย (ANDR) ชนิดา ตั้งถาวรศิริกุล (2538) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลวดลายผ้า : สื่อสัญลักษณ์ของลาวเวียงจันทน์"

องค์ความรู้ในการศึกษาชนกลุ่มลาวเวียง จึงมีน้อยมากหากเทียบกับกลุ่มไทยลาว ควรมีการศึกษาอย่างจริงจังในการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ของความเป็นลาวเวียงที่อยู่ร่วมกับลาวกลุ่มต่าง ๆ

18. ชนกลุ่มไทหลายกลุ่ม (Sve)

ในการศึกษางานเกี่ยวกับชนกลุ่มไทหลายกลุ่มหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยและลาวครั้งนี้ ปรากฏว่าผลงานที่มีผู้ศึกษาไว้มักจะรวมอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้วย ซึ่งมีจำนวนมากกว่า บรรดาชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดคือ 128 เรื่อง เนื้อหาของผลงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านภาษา (LC) ซึ่งมีหลายภาษารวมกันในภาษาตระกูลไท เช่น *Fang Kuei Li* ได้เขียนบทความ หัวข้อเรื่อง "Consonant Cluster in Tai" (1954/2497) ในปี (1959/2502) เขียนเรื่อง "Classification by Vocabulary : Tai Dialects" และปี (1960/2503) เขียนเรื่อง "A Tentative Classifications of Tai Dialects" *Mary Rosamond Haas* (1958/2501) เขียนหนังสือเรื่อง "The Tone of Four Tai Dialects" *G.B. Downer* (1963/2506) เขียนบทความเรื่อง "Chinese, Thai, and Miao-Yao"

William J. Gedney ได้เขียนบทความไว้ดังนี้ ปี (1964/2507) "A Comparative Sketch of White, Black and Red Tai" ปี (1966/2509) เรื่อง "Linguistic Analysis of Tai Language and Dialects" ปี (1972/2515) เรื่อง "A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects" และเรื่อง "A Puzzle in Comparative Tai Phonology" ปี (1976/2519) เรื่อง "Note on Tai Nuea" in *Tai Linguistics in Honour of Fang Kuei Le* ปี (1981/2524) เรื่อง "Tai Names for the OX"

James R. Chamberlain เขียนบทความไว้ดังนี้ ปี (1972/2515) เรื่อง "The Origin of the Southeastern Tai" ปี (1975/2518) เรื่อง "A New look at the History and Classification of the Tai Languages" และเรื่อง "Tone in Tai : A New Perspective" และในปี (1977/2520) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "An Introduction to Proto-Tai Zoology"

Marvin J. Brown (1965/2508) เขียนหนังสือเรื่อง "From Ancient Thai to Modern Dialects" *Simmonds E.H.S.* (1965/2508) เขียนบทความเรื่อง "Notes on Some Tai Dialects of Laos and Neighbouring Regions"

Jimmy G. Harris (1972/2515) เขียนหนังสือเรื่อง "Phonetic Notes on Simese Consonants" และปี (1975/2518) บทความเรื่อง "A Comparative Word List of Three Tai Nua Dialects" *Jimmy G. Harris* และ *James R. Chamberlain* (1975/2518) เขียนบทความเรื่อง "Studies in Tai Linguistics"

Thanyarat Panakul (1975/2518) เขียนบทความเรื่อง "Tai Phonetics and Phonology : Kammuang of Pranemgdin Chiengkham" *Prapin Manomaivibool* (1975/2518) เขียนหนังสือเรื่อง "A Study of Sino-Tai Correspondences" *Duangduen*

Suwattee และ Pranee Kulluvanijaya (1976/2519) เขียนบทความเรื่อง "A Study of ออ, ย, ญ and ญ" in *Tai Linguistics in Honour of Fang-Kuei Li* Robert B. Jones (1976/2519) เขียนบทความเรื่อง "Tones Strift in Tai Dialects"

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (2528) เขียนบทความเรื่อง "ภาษาตระกูลไทในตระกูลภาษาโลก" ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2519) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาษาถิ่นแถบภูพาน" อีระพันธ์ ล.ทองคำ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) แปลหนังสือเรื่อง "คำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น" และปี (2520) เขียนหนังสือ "แบบสอบถามสำหรับสำรวจเสียงและระบบเสียง"

John F. Hartmann (1976/2519) เขียนบทความเรื่อง "The Waxing and Waning of Vowel Length in Tai Dialects" ปี (1980/2523) เขียนบทความเรื่อง "A Model for the Alignment of Dialects in South-Western Tai"

โครงการวิจัยภาษาไทยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ ทบวงมหาวิทยาลัย (2520) จัดทำหนังสือเรื่อง "บรรณานุกรมการศึกษาภาษาตระกูลไต" Pairat Ware (1979/2522) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "Sociolinguistic Aspects of 40 Language Contact in Thailand"

กรมสามัญศึกษา (2523) จัดทำหนังสือเรื่อง "ภาษาชาวเขา : การศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีของภาษาไทยกับภาษากะเหรี่ยง และภาษาแม้ว" James Anthong Placzek (1980/2523) เขียนบทความเรื่อง "An Ethnology of Standard Thai Lem : the Used of Semantics Categorization in Comparative Tai" สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ (2524) แปลหนังสือเรื่อง "คู่มือการศึกษาภาษาไตเปรียบเทียบ" Wipawan Plungsuwan (1981/2524) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Tonal Comparison of Tai Dialects in Ratchaburi"

ม.ร.ว.กัลยา ติงศภทิพย์ (2525) เขียนบทความในเอกสารคำสอน มสธ. เรื่อง "ภาษาและภาษาย่อยในประเทศไทย" คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2525) จัดทำหนังสือเรื่อง "พจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบกรุงเทพฯ-เชียงใหม่-ไทยลื้อ-ไทยดำ" มีวรรณ สิริวัฒน์ (2525) เขียนพจนานุกรมภาษาไทยเปรียบเทียบ : ไทยกรุงเทพ ไทยเชียงใหม่ ไทยลื้อ และไทยดำ" และปี (2526) เขียนบทความเรื่อง "ภาษาไทยเปรียบเทียบกรุงเทพฯ : เชียงใหม่ : ไทยลื้อ : ไทยดำ"

ลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ (2526) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "บรรณานิทรรศน์หนังสือภาษาศาสตร์ ภาษาไทยที่เขียนด้วยภาษาไทย" La Pola, Randy J. และ John B. Lowe (1984/2527) เขียนหนังสือเรื่อง "Bibliography of the International Conferences on Sino-Tibetan Languages and Linguistics I-XXV"

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2528) เขียนบทความเรื่อง "เสียงปฏิกิริยาระหว่างภาษาไตเมา ไตคำตี้ และลานนา" วิภาวรรณ อยู่เย็น (2528) เขียนบทความเรื่อง "ไท" หรือ "ลาว"

เรียกให้ถูก" และในปี (2532) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "สถานภาพการศึกษาภาษาในภูมิภาคตะวันตก"

สุริยา รัตนกุล (2528) เขียนบทความเรื่อง "ภาษาไทยกลุ่มเหนือและภาษาไทยกลุ่มกลาง" Kalaya Tingsbadh (1985/2528) เขียนบทความเรื่อง "Tai Dialectology up to the Year 1984" Scott Delancey (1986/2529) เขียนหนังสือเรื่อง "Towark A History of tai Classifier Systems" Franklin E. Huffman (1986/2529) เขียนหนังสือเรื่อง "Bibliography and Indx of Mainland Southeast Asian Languages and Linguistics"

วิไลลักษณ์ เดชะ (2530) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทย 6 ภาษา ที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์" Jiraphon Taenhko (1987/2530) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "A Tonal Comparison of Tai Dialects in Loei Province"

กัณทิมา วัฒนประเสริฐ และ สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2531) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "ระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน" ประพนธ์ จันทวิเทศ (2531) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาวะหลายภาษาในหมู่บ้านอาฮี และบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ" เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์ (2531) เขียนหนังสือเรื่อง "ภาษาถิ่นตระกูลไทย" สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2531) เขียนบทความเรื่อง "ชุมชนหลายภาษาที่บ้านเมืองสิง" Jerold A. Edmonson และ David B. Sanit (1988/2531) เขียนหนังสือเรื่อง "Comparative Kadai : Linguistic Studies" สมทรง บุรุษพัฒน์ (2533) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "บรรณานุกรมวจนะวิเคราะห์"

Williams Gidny (1990/2533) เขียนบทความเรื่อง "An Application of Phonostatistics : Segmental Divergence in Tai" Dhongde R.V. และ Phramaha Wilaisak Kingkom (1992/2535) เขียนบทความเรื่อง "Standard Thai & Tai pake : A Compaarison of Phonology and Comparisan of Morphology"

จิราภรณ์ มุลมั่ง (2537) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "การสังเคราะห์งานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม" อีระพันธ์ ล.ทองคำ (2537) เขียนหนังสือเรื่อง "บรรณานุกรมภาษาชนกลุ่มน้อย" La Polla, Randy J. และ John B. Lowe (1994/2537) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "Bibliography of the International Conference on Sino-Tibetan Language and Linguistics I XXV"

สมทรง บุรุษพัฒน์ สุจิตลักษณ์ ดิมตุง และ โสภนา ศรีจำปา (2539) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย" Dod William Clifton (1996/2539) เขียนหนังสือเรื่อง "The Tai Race : Elder Brother of the Chinese"

การศึกษาองค์ความรู้ในชนกลุ่มไทยหลายกลุ่มที่มีจำนวนรองลงไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม (AN) เช่น ด้านความเชื่อ (ANBL) Terwiel, B.J. (1980/2523) เขียนบทความเรื่อง "The Tai of Assam and Aciient Tai Ritual" *Thai Studies Program* (1984/2527) จัดทำเอกสารเรื่อง "Religion and Beliefs from International Conference on Thai Studies" วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ (2531) เขียนบทความเรื่อง "คำเรียกขวัญ : บันทึกประวัติศาสตร์โบราณ และสัญลักษณ์และความหมาย"

ด้านวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป (ANGN) เช่น Charles F. Keyes (1997/2520) เขียนหนังสือเรื่อง "The Golden Peninsula Culture and Adaptation in Mainland Southeast Asia" เสรี ขมภูมิ่ง (2526) เขียนบทความเรื่อง "ไต ชุมชนเผ่าใหญ่ในอาณาจักรแหลมทอง" ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ (2533) เขียนบทความเรื่อง "รวมเผ่าไทยอีสาน-มุกดาหาร" ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูเชียงราย และหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2537) จัดทำเอกสารอัดสำเนาเกี่ยวกับ "การสัมมนาทางวิชาการศิลปวัฒนธรรม 5 เชียง" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) เขียนหนังสือเรื่อง "ชีวิตไทย ชุดบรรพบุรุษของเรา" ในปี 2538) จัดทำหนังสืออีก 2 เล่ม คือ "ชีวิตไทยชุดฮิต ฮอย เฮา" และ "การศึกษาวัฒนธรรมของชนชาติไทย" ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2537) เขียนหนังสือเรื่อง "วัฒนธรรมหมู่บ้านไทย" เฉาเลิงจาง และจางหยวนซิง (2538) เขียนหนังสือ "แนวคิดของโครงการศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย"

ด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ (ANOT) เช่น Sukhumbhand Paribatra และ Chainan Smudavanija (1983/2526) เขียนบทความเรื่อง Factors Behind Armed Separatism : A Framework for Analysis" อมรา พงศาพิชญ์ (2530) เขียนบทความเรื่อง "ปัญหานาฏนาการในสังคมไทย"

องค์ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ (ET) เช่น Graham, M.R.A.S., W.A. (1924/2467) เขียนบทความเรื่อง "The Races of Siam" John F. Embree และ Jr. William L. Thomas (1950/2493) เขียนบทความเรื่อง "Thai People and the Vietnamese" Thomas Fitzsimmons (ed.) (1958/2501) เขียนหนังสือเรื่อง "Thailand, Its People, Its Society, Its Culture" พวงทอง สิริสาลี (2509) แปลหนังสือเรื่อง "ชาติวงศ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย" George L. Harris Jackson A. Giddens และ Thomas E. Lux เขียนบทความเรื่อง "Ethnic Groups" Clard E. Cuninghnam (1967/2510) เขียนรายงานการวิจัยเรื่อง "Urgent Research in Northern Thailand" Major Erik Seidenfaden (1967/2510) เขียนหนังสือเรื่อง

"The Thai People Book I : The Origins and Habitats of the Thai Peoples with A Sketch of their material and spiritual Culture"

ทินกร ชาดกุล (2529) เขียนบทความเรื่อง "คนไต : เอกลักษณ์ไทย" นฤมล เทพไชย (2531) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องพระรถเมรีฉบับต่าง ๆ" บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2493) เขียนหนังสือเรื่อง "สามสิบชาติในเชียงราย" และปี (2497) เขียนหนังสือเรื่อง "ไทยสิบสองปันนา"

การศึกษาเกี่ยวกับด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา (ED) William A. Smalley (1965/2508) เขียนบทความเรื่อง "Teaching Thai in Hill Tribes Schools" ความช่วยเหลือ (HP) กรมประชาสัมพันธ์ (2508) จัดแปลเอกสารคำปราศรัย "ชนชาวเขาในประเทศไทย" ชิตพงษ์ สยามเนตร (2508) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การบริหารงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา" การปกครอง-สังคม (SS) Peter Kunstadter (1967/2510) เขียนบทความเรื่อง "Thailand : Introduction (Thailand, from Southeast Asian Tribes, Minorities and Nations) กวี เพ็งศรี (2515) เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพและเศรษฐกิจเขตสุขาภิบาลอำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย" John Mc Kinnon และ Wanat Bhru-ksasri (1983/2526) เขียนหนังสือเรื่อง "Highlanders of Thailand" Foreign Area Studies (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนหนังสือเรื่อง "U.S. Army Area Handbook for Thailand" ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2526) เขียนหนังสือเรื่อง "แนวคิดนักทฤษฎีสังคมนานาชาติ" มาเซียล ดัสเซ และไพฑูรย์ อัสน์ (2519) เขียนหนังสือเรื่อง "ปัญหาการเมืองของชนเชื้อเผ่าไทยในเอเชีย เวียดนาม พม่า จีน" เป็นต้น

ด้านประวัติและโบราณคดี (HT) กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2506) เขียนหนังสือเรื่อง "สาส์นสมเด็จพระเจ้า 6" หลวงนิเทศนิติสาร (ฮวดหลี หุตโกวิท) (2511) แปลหนังสือเรื่อง "ไทย" จิตร ภูมิศักดิ์ (2514) เขียนหนังสือ "ความเป็นมาของคำว่าสยาม ไทย ลาว ขอม และลักษณะสังคมเชื้อชนชาติ" ปัญญา บริสุทธิ์ (2525) เขียนหนังสือ "ชนชาติต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีน" เจ้าพระยาธรรมาเดโช จ้าว หง หยิน เขียน และสมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ แปล (2540) เรื่อง "พงศาวดารเมืองไท (เครือเมือง กูเมือง)" ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540) เขียนหนังสือ เรื่อง "ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชนและชนชาติไท" เภาเสียงจาง และจาง หยวนซิง (2530) เขียนหนังสือเรื่อง "ชนชาติไท" ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2533) เขียนบทความ "ใจบ้าน ใจเมือง ใจคน" วิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ (2520) เขียน แปลโดยหลวงนิเทศนิติสาร หนังสือเรื่อง "ชนชาติไทย" ต.อมตยกุล (ตรี อมตยกุล) (2492) เขียนบทความเรื่อง "มนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์" ด่วน ลี เสง (2511) เขียนบทความ "ความเป็นมาของคนไทยในสิบสองปันนา" และปี (2529) เขียนหนังสือเรื่อง "ประวัติศาสตร์ไทยในทัศนะของชาวจีน : พลิกต้นตระกูล

ไทย" บี. เจ. เทอร์วิล, อิลเลอร์ แอนโทนี และชลธิรา สัตยาวัฒนา (2533) เขียนหนังสือเรื่อง "คนไท(เดิม) ไม่ได้อยู่ที่นี้." ธิดา สวระยา (2531) เขียนหนังสือเรื่อง "กว่าจะเป็นคนไทย" ธีรยุทธ บุญมี (2531) เขียนบทความ "คนไทยลงมาจากภูเขา" พระยาบริหารเทพธานี (2496) เขียนหนังสือเรื่อง "พงศาวดารชาติไทย เล่ม 1"

ด้านการอพยพเคลื่อนย้าย (MI) สุเนตร ชุตินธรานนท์ (2534) เขียนบทความเรื่อง "ถิ่นกำเนิดของชนชาติไท : ความต่างของระนาบทางความคิด" ด้านแผนที่ สถิติ (MS) Marlowe, D.H. (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) เขียนแผนที่ "Chiang Mai Hill Tribe Area Maps" ทบวงมหาวิทยาลัย (2517) จัดทำ "แผนที่ภาษาในประเทศไทย" ด้านบรรณานุกรม (BB) วีระพันธ์ ล. ทองคำ (2537) เขียน "บรรณานุกรมภาษาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย"

จากการศึกษาเอกสารประเภทต่าง ๆ ในชนกลุ่มไทยทั้ง 18 กลุ่มดังกล่าวแล้วข้างต้น จะสังเกตได้ว่าองค์ความรู้ทั้ง 16 หมวดวิชาการ กระจายอยู่แทบทุกกลุ่มมากน้อยต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในชนกลุ่มไทยลาว ลื้อ ไชย ไทยยวน และไทยหลายกลุ่ม ดังตารางที่ 2 ส่วนสถานภาพขององค์ความรู้ทั้ง 10 หมวดวิชา จะอยู่ในเอกสารประเภทบทความ และสารคดี มากที่สุด ถึง 426 รายการ รองลงมาเป็นประเภทหนังสือและตำรา 397 รายการ ประเภทงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ 309 รายการ ประเภทเอกสารประกอบการสัมมนาและประชุมวิชาการ 92 รายการ และประเภทสุดท้ายบรรณานุกรม มีเพียง 12 รายการ รวมทั้งหมด 1,216 รายการ

4.7 ภาพรวมองค์ความรู้ในชนกลุ่มไท

ภาพรวมองค์ความรู้ในชนกลุ่มไท แบ่งเป็นภาพรวมของสถานภาพและภาพรวมของเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเอกสารทั้งหมดที่ศึกษาในชนกลุ่มไท 18 กลุ่ม

4.7.1 สถานภาพขององค์ความรู้ทั้งหมดอยู่ในเอกสารประเภทต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมของสถานภาพองค์ความรู้

ลำดับที่	ประเภทเอกสาร	จำนวน	ร้อยละ
1.	บทความและสารคดี	426	35.03
2.	หนังสือและตำรา	377	31.00
3.	งานวิจัยและวิทยานิพนธ์	309	25.41
4.	เอกสารประกอบการสัมมนาและประชุมวิชาการ	92	7.57
5.	บรรณานุกรม	12	0.99
		1,216	100.00

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มไทภายในประเทศไทย ส่วนมากอยู่ในเอกสารประเภทบทความ ซึ่งตีพิมพ์ลงในวารสารต่าง ๆ โดยเฉพาะวารสารในวงวิชาการของตน ๆ ส่วนเอกสารประเภทหนังสือและตำรา มีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับชนกลุ่มไทเป็นจำนวนมากรองจากบทความ รองลงไปเป็นเอกสารประเภทรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีอยู่ไม่น้อย เนื่องจากกำลังได้รับความนิยมในยุคไทยศึกษาแหล่งทุนก็มีเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็เกิดการประชุมสัมมนาต่าง ๆ เกี่ยวกับไทยศึกษาทั้งในประเทศและนอกประเทศ เช่น การประชุมไทยศึกษาระดับนานาชาติ (Thai Studies) จัดเป็นครั้งที่ 1-7 เป็นต้น งานประเภทเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาจึงจะมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่เอกสารประเภทบรรณานุกรมมีเป็นจำนวนน้อยมากซึ่งคงเป็นเพราะต้องใช้เวลานานมากในการจัดทำ

ดังนั้น ภาพรวมองค์ความรู้หมวดต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารประเภทต่าง ๆ จะได้ดังตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงภาพรวมของเนื้อหาองค์ความรู้ในเอกสารประเภทต่าง ๆ

ลำดับที่	รหัสองค์ความรู้	ประเภทเอกสาร					จำนวน รวม	ร้อยละ
		1	2	3	4	5		
1.	ET	18	16	3	8	-	45	3.70
2.	MS	-	1	2	-	-	3	0.25
3.	HT	51	37	3	14	-	136	11.18
4.	SS	9	17	9	5	-	40	3.29
5.	EC	3	3	2	1	-	8	0.66
6.	MI	7	3	2	1	-	14	1.15
7.	PP	1	-	-	-	-	2	0.16
8.	EG	2	2	-	2	-	7	0.57
9.	HL	2	-	1	-	-	4	0.33
10.	NT	1	1	-	-	-	1	0.08
11.	LC	39	42	76	17	-	174	14.31
12.	ED	1	2	2	-	-	6	0.49
13.	HP	-	-	-	-	-	-	-